

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI  
FILOZOFICKÁ FAKULTA  
KATEDRA BOHEMISTIKY

# K současné mluvě odsouzených

DISERTAČNÍ PRÁCE

Autor práce: PhDr. Lucie Radková  
Školitel: prof. PhDr. Jaroslav Hubáček, CSc.

2011

PALACKÝ UNIVERSITY OLMOUC  
PHILOSOPHICAL FACULTY  
DEPARTMENT OF CZECH STUDIES

# To the contemporary prisoners' speech

DISSERTATION

Author: PhDr. Lucie Radková  
Supervisor: prof. PhDr. Jaroslav Hubáček, CSc.

2011

## ČESTNÉ PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že text mnou odevzdané disertační práce v písemné podobě, nebo na CD nosiči, je totožný s textem závěrečné práce vloženým do systému STAG.

Prohlašuji rovněž, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Olomouci dne.....

.....

## **ANOTACE**

Předložená práce je svým zaměřením pomezí povahy – metodologicky a do značné míry obsahově spadá do oblasti sociolingvistiky, s ohledem na prezentovaný materiál a jeho zpracování má blízko k jazykovým, přesněji lexikografickým příručkám. Tato interdisciplinarita není samoučelná. Vyžádaly si ji faktory ovlivňující samotný výzkum: jeho předmět (mluva odsouzených), prostředí, v němž probíhal (věznice), i další okolnosti (např. nutnost respektovat bezpečnostní opatření). Byly vytyčeny dva základní cíle. Prvním bylo shromáždit a prezentovat původní, aktuální a v rámci možností ucelený korpus jazykového materiálu, druhým pak podrobit revizi dosavadní teorii argotu (popř. vězeňské mluvy), a to zejména v bodě údajné kryptické funkce.

### *Klíčová slova:*

*argot, slang, vězeňská mluva/mluva odsouzených, tajná mluva, kryptická funkce, alfabertický slovník, věcný slovník, penitenciární prostředí, prizonizace, vězeňský kód*

## **ANNOTATION**

With its focus, the submitted work is balancing between various disciplines – from the view of methodology and, to a great extent, of its contents, it can be classified as a sociolinguistic issue, but considering the presented material and how it was processed, the work approaches linguistic, or more precisely, lexicographical manuals. This interdisciplinarity is not an end in itself. It has resulted from the factors affecting the research itself: its subject (speech of convicted), environment in which the survey was performed (prison), and other circumstances (necessity to respect safety precautions). Two main goals have been established. First goal was to gather and present the original, updated and, within our resources, integrated corpus of linguistic data, the second goal was to review the existing theory of slang (or prison jargon), particularly in the issue of alleged cryptic function.

### *Keywords:*

*jargon, slang, prison jargon, secret language, cryptic function, alphabetical dictionary, thesaurus, penitentiary environment, prisonization, prison code*

## **ANNOTATION**

Die vorliegende Arbeit trägt hinsichtlich ihrer Spezialisierung Grenzcharakter – methodologisch und, in einem erheblichen Maße, auch inhaltlich fällt sie in das Gebiet der Soziolinguistik, bezüglich des präsentierten Materials und dessen Verarbeitung steht sie jedoch sprachlichen, genauer gesagt, lexikographischen Handbüchern sehr nahe. Diese Interdisziplinarität ist kein Selbstzweck. Vielmehr wurde sie durch Faktoren erforderlich gemacht, die die Forschungsarbeit selbst beeinflussten: deren Gegenstand (die Sprache Verurteilter), das Milieu, in welchem die Forschungsarbeit durchgeführt wurde (Gefängnis) sowie weitere Umstände (Notwendigkeit des Respektierens von Sicherheitsmaßnahmen). Wir stellten uns zwei grundlegende Ziele. Das erste bestand im Zusammentragen und Präsentieren eines ursprünglichen, aktuellen und möglichst ganzheitlichen Korpus' sprachlichen Materials, das zweite dann darin, die bisherige Argot-Theorie (ggf. die der Gefängnissprache) insbesondere im Punkte ihrer angeblichen kryptischen Funktion einer Revision zu unterziehen.

### *Schlüsselwörter:*

*Argot, Slang, Gefängnissprache, Geheimsprache, kryptische Funktion, alfabertisches Wörterbuch, Sachwörterbuch, Gefängnismilieu, Prisonisierung, Gefängnis-Code*

## **PODĚKOVÁNÍ**

Děkuji svému školiteli prof. PhDr. Jaroslavu Hubáčkovi, CSc., za cenné rady a připomínky, které mi v průběhu zpracovávání disertační práce poskytoval. Děkuji rovněž všem anonymním respondentům i penitenciárním pracovníkům, konkrétně především řediteli Věznice Heřmanice plk. PaedDr. Kadlecovi a tamějšímu speciálnímu pedagogovi Mgr. Sokolovi, řediteli Věznice Mírov plk. Mgr. Langovi a tamějšímu sociálnímu pracovníkovi Bc. Čulíkovi, řediteli Věznice Opava plk. Mgr. Turokovi a tamějšímu zástupci vedoucího výkonu trestu kpt. Mgr. Nečasovi, bez jejichž přispění a pochopení by tato práce nemohla vzniknout.

## OBSAH

ÚVOD .....	7
1 POJETÍ TERMÍNU SOCIOLEKT V DOMÁCÍ ODBORNÉ LITERATUŘE.....	9
1.1 Uvedení do problematiky.....	9
1.2 Sociolekt, typy sociolektů; pojem argot .....	9
1.3 Argot – mluva společenské spodiny?.....	16
1.4 Argot – tajná mluva?.....	17
1.5 Argot nebo vězeňský slang? .....	19
2 POJETÍ TERMÍNU SOCIOLEKT VE SLOVANSKÉ ODBORNÉ LITERATUŘE .....	21
3 TRADICE ZPRACOVÁNÍ ZLOČINECKÉ MLUVY V ČECHÁCH.....	24
4 NĚKOLIK SOCIOLOGICKÝCH POZNÁMEK.....	30
5 CHARAKTERISTIKA PENITENCIÁRNÍHO PROSTŘEDÍ V ČR.....	34
5.1 Obecná charakteristika penitenciárního prostředí .....	34
5.2 Stručná charakteristika věznic zahrnutých do výzkumu.....	41
5.2.1 Charakteristika Věznice Heřmanice .....	41
5.2.2 Charakteristika Věznice Opava.....	42
5.2.3 Charakteristika Věznice Mírov .....	42
5.3 Tzv. vězeňský kód a jeho nedílná součást – jazyk .....	43
6 METODOLOGICKÉ POZNÁMKY .....	47
7 ALFABETICKÝ SLOVNÍK .....	52
7.1 Poznámky k uspořádání slovníku a k stavbě heslového odstavce.....	52
7.2 Vlastní slovník .....	55
8 VĚCNÝ SLOVNÍK.....	148
8.1 Poznámky k uspořádání jazykového materiálu .....	148
8.2 Prezentace jazykového materiálu .....	148
8.2.1 Trestné činy a jejich pachatelé .....	148
8.2.2 Trestní řízení a orgány v něm činné, trestní sankce .....	150
8.2.3 Penitenciární prostředí.....	152
8.2.4 Zaměstnanci věznice .....	154
8.2.5 Odsouzení a jejich život.....	155
9 FUNKCE A SMYSL VĚZEŇSKÉ MLUVY .....	162
ZÁVĚR.....	166
RESUMÉ.....	173
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY .....	174
SEZNAM PŘÍLOH.....	180
SEZNAM VLASTNÍCH PRACÍ A PŘÍSPĚVKŮ AUTORKY .....	190

## ÚVOD

Předkládaná práce je svým zaměřením pomezí povahy – metodologicky a do značné míry obsahově spadá do oblasti sociolingvistiky, ale s ohledem na prezentovaný materiál a jeho zpracování má blízko k jazykovým, přesněji lexikografickým příručkám. Tato interdisciplinarita není samoučelná. Vyžádaly si ji faktory ovlivňující samotný výzkum: jeho předmět (mluva odsouzených), prostředí, v němž probíhal (věznice), další okolnosti (nutnost respektovat bezpečnostní opatření, anonymitu respondentů apod.). Teprve s vědomím všech vnějších faktorů výzkumu bylo možné získaný lingvistický materiál adekvátně zaznamenat a zpracovat.

Přestože se sociolingvistika, věda zabývající vzájemnými vztahy jazyka a společnosti, vyvíjí již několik desítek let, o mluvě těch, kteří se dostali do rozporu se zákonem, toho víme stále ještě málo. Je to způsobeno tím, že věznice a podobná zařízení fungují ve zvláštním režimu a proniknout za jejich zdi není ani v podmínkách demokracie nikterak jednoduché. Tím spíše to platí o uzavřených komunitách zločinců pohybujících se na svobodě. Tím je přístup k vyjadřovacímu nástroji příslušníků takovýchto společenství velmi limitován.

Práce sleduje dva základní cíle: prvním je nabídnout originální, autentický, aktuální a v rámci možností ucelený lexikální materiál z dané oblasti, druhým pak podrobit revizi dosavadní teorie argotu (popř. vězeňské mluvy), a to zejména v bodě údajné kryptické funkce. Kromě těchto dvou úkolů bylo naším záměrem seznámit širší odbornou veřejnost (hlavně lingvisty) se zvláštnostmi jazykové komunikace odsouzených, představit okolnosti této komunikace jakož i samotnou skladbu jejich aktérů. Za neméně důležitou považujeme prezentaci výsledků dosavadního bádání o sociolektech, zejména na české půdě, i pokus o zpřehlednění situace v rámci používané terminologie.

Nelze nechat bez povšimnutí fakt, že trestná činnost doznala po pádu totalitního režimu podstatných změn. Kromě zločinů, kterých se lidé dopouštějí v jakékoli době, existují zločiny spojené s konkrétními společenskými a politickými podmínkami. Za zdmi věznic se např. objevili odsouzení za hospodářskou trestnou činnost (zejména za daňové úniky, praní špinavých peněz, korupční jednání) a za organizovaný zločin (výrobu, pašování a distribuci drog, organizování prostituce, obchod s lidmi, organizování nelegální migrace aj.). Z pochopitelných

důvodů jistou novelizaci zaznamenal také trestní zákoník (jeho nejnovější verze, která nahradila tu z r. 1961, je platná od 1. 1. 2010), jenž definuje nové druhy trestné činnosti (např. stalking) a zavádí nové druhy trestů (např. obecně prospěšné práce, domácí vězení) či ochranných opatření (např. zabezpečovací detence). A v neposlední řadě beze změn nezůstalo ani samotné penitenciární prostředí, ve kterém došlo v rámci jeho humanizace k podepsání Evropských vězeňských pravidel a k jejich implementaci do domácí vězeňské praxe.

Naše pojednání se skládá ze dvou částí, teoretické a praktické. V teoretické části se pokusíme vymezit zkoumanou oblast – budeme se zabývat pojetím sociolektů, zejména argotu, v domácí a částečně také cizí odborné literatuře. V této souvislosti poukážeme na přetrvávající názorovou (terminologickou, interpretační) rozkolísanost, popř. na specifikum české teorie argotu. Jak jsme již naznačili, zajímá nás hlavně to, zda „argotický“ znamená stále „tajný“, zda podstata argotu netkví naopak v něčem jiném. Oporou nám budou studie a monografie domácí i zahraniční provenience, lexikografické příručky a sborníky z plzeňských konferencí o slangu a argotu aj.

V praktické části práce přistoupíme k prezentaci materiálu sebraného pomocí dotazníku. Představíme metodu sběru materiálu včetně charakteristiky prostředí, v němž výzkum probíhal, a podmínek výzkumu. Samotný materiál podáme zpracovaný do dvou slovníků. Nabídneme alfabetský slovník sestavený v souladu s běžně užívanými lexikografickými zásadami a věcný slovník (přehled slovní zásoby uspořádaný do konkrétních tematických celků). V závěru práce shrneme nejdůležitější postřehy.



# 1 POJETÍ TERMÍNU SOCIOLEKT V DOMÁCÍ ODBORNÉ LITERATUŘE

## 1.1 Uvedení do problematiky

Zamýšlíme-li se nad mluvou jedinců, kteří se dostali z nejrůznějších důvodů do střetu se zákonem, musíme se zmínit o skutečnosti, že není jednoduché dané výrazivo, v tomto případě lexikum užívané zločinci, pojmenovat. Jedná se o argot, nebo o slang? Odpověď na tuto otázku není jednoznačná a ani odborná literatura zabývající se sociolekty není v tomto směru jednotná. Nejen z Klimešova *Komentovaného přehledu výzkumu slangu v Československu, v České republice a Slovenské republice v letech 1920-1996* (1997, dále jen *Přehled*), práce, která má pro současnou sociolektologii značný význam, je patrné, že vymezení základních pojmů, jichž tzv. sociální dialektologie užívá, není zcela ustálené a jednotné (Hubáček, 1999).

## 1.2 Sociolekt, typy sociolektů; pojem argot

V starší domácí dialektologické literatuře se hovoří vedle nářečí geografických i o nářečích sociálních (Kellner, 1954, Cuřín, 1964). Specifickou mluvu sociálních skupin, v minulosti označovanou také jako *společenská nářečí*, *speciální nářečí*, *vrstvová nářečí*, *pracovní nářečí*, *vrstvová mluva*, *stavovské jazyky*, *žargon*, *hantýrka*, ale též *sociální styly* s vnitřním odlišením na *profesionální mluvu*, *slang* a *argot* (Cuřín, 1978), zkoumá poměrně mladá lingvistická disciplína, tzv. sociální dialektologie (též sociolektologie, Hubáček, 1999).

V současném českém lingvistickém prostředí lze vnímat termín sociolekt jako hyperonymum pro slang, profesní mluvu i argot. Pro pořádek uveďme, že tyto sociolekty náleží k nestrukturním útvarům českého národního jazyka, že se jedná o tzv. poloútvary, neboť nemají své prostředky mluvnické (postrádají vlastní gramatiku) a realizují se na bázi některého strukturního útvaru národního jazyka (nejčastěji na bázi běžně mluvené češtiny, pokud ji lze nazvat útvarem, zřídka nářečí); (Chloupek 1986). To, co mají všechny tři sociolekty společné, je skutečnost, že si vytvářejí svou vlastní slovní zásobu a že se realizují především v podobě mluvené. V psané podobě je můžeme najít v umělecké literatuře (podrobněji Krčmová, 1987, s. 106–117).

Položíme-li si otázku, kde leží hranice mezi pojednávanými poloútvary a zda je ji možno přesně stanovit, dospějeme k závěru, že hranice je nezřetelná. Z odborné literatury je známo, že už F. Oberpfalcer (1934, s. 312) konstatoval, že hranice mezi argotem a slangem je značně kolísavá. F. Cuřín zase napsal, že „s hranicí mezi argotem a slangem je to dnes v české jazykovědě tak, jako s hranicemi nářečí v Čechách. Totiž žádné jádro, jen samý přechodný pás.“ (1978, s. 9). Obdobně problematické je to v relaci slang – profesní mluva, a to především z toho důvodu, že existují určité druhy lidské činnosti, které jsou pro některé lidi profesí, pro jiné zálibou (zmiňme např. rekreační vs. vrcholový sport, zálibu v informačních technologiích vs. profesi informačního technika).

Z Klimešova *Přehledu* lze vyčíst, že se v domácí literatuře můžeme setkat s dvojitým pojetím termínu slang. V širším pojetí se slangem rozumí mluva lidí, kteří vykonávají stejné zaměstnání nebo kteří patří do stejné zájmové skupiny. Takto chápe slang např. Jaroslav Hubáček (*O českých slanzích*, 1981, *Malý slovník českých slangů*, 1988, *Výběrový slovník českých slangů*, 2003, heslo slang v *Encyklopedickém slovníku češtiny*, 2002). Užší chápání slangu se váže jen na mluvu lidí vykonávající určité zaměstnání. Takto význam termínu slang zužují např. Bohuslav Havránek a Alois Jedlička (1951). Ze zmíněného *Přehledu* vyplývá, že výklad významu slangu není vnímán českými lingvisty jednotně – samotný *Přehled* zaznamenává 11 definic slangu, další definice se objevují rovněž v dílčích studiích. Nejčastěji bývá přijímána Hubáčková definice slangu z *Encyklopedického slovníku češtiny*, kde je slang charakterizován jako „Svébytná součást národního jazyka, jež má podobu nespisovné nebo hovorové vrstvy speciálních pojmenování (jednoslovných i frazémů), realizované v běžném, nejčastěji polooficiálním a neoficiálním jazykovém styku lidí vázaných stejným pracovním prostředím nebo stejnou sférou zájmů a sloužící jednak specifickým potřebám jazykové komunikace, jednak jako prostředek vyjádření příslušnosti k prostředí či k zájmové sféře. Může jít o úzus příslušníků určitého zaměstnání (profesionální slang) nebo určité, společensky kladně nebo neutrálně hodnocené skupiny lidí spojených určitým zájmem (skupinový slang).“ (2002, s. 405).

S vymezením argotu je to v českém lingvistickém prostředí komplikovanější (podrobněji viz kapitoly 1.3 a 1.4). Nejnovější definici podává opět Hubáček v *Encyklopedickém slovníku češtiny*. Argot je zde definován (stejně jako hantýrka

a žargon) jako „typ sociolektu, který je v české tradici chápán jako specifická lexikální vrstva příznačná pro neoficiální ústní komunikaci sociálních skupin v oblasti činnosti společensky nežádoucí, až škodlivé“ (2002, s. 406). V souvislosti s touto definicí (zatím neřešíme příp. kryptickou funkci argotu) se významově překrývají pojmy argot, hantýrka a žargon.

Problematice sociolektů bývá již tradičně věnována odborná pozornost na tzv. plzeňských konferencích o slangu a argotu. Tyto konference, první a zatím jediné svého druhu v republice, konané od roku 1977 (poslední, v pořadí osmá, se uskutečnila v únoru 2008; devátá konference se právě připravuje; předchozí proběhly v letech 1977, 1980, 1984, 1988, 1995, 1998, 2003), významně přispívají jak k lepšímu poznání podstaty slangu a argotu, tak k vyjasnění některých terminologických otázek. Nezanedbatelný je jejich význam pro shromažďování a prezentaci jazykového materiálu. Nutno však poznamenat, že odbornému zájmu lingvistů se zde od začátku těší především slangy. Na tuto skutečnost upozornil již v minulosti L. Klimeš, iniciátor pojednávaných konferencí, který malý zájem bohemistů o argot označil jako určitou „slabinu“ těchto konferencí. Možné příčiny stávajícího stavu Klimeš vidí zejména v „obtížnosti zkoumání argotu v terénu a někdy i špatné přístupnosti písemného materiálu, zejména protokolů vyšetřovatelů a v příliš velké přestávce ve výzkumu od klasické práce Oberpfalcerovy“ (1982, s. 168–169). Dále citovaný autor zmiňuje „etymologickou nejasnost a neschůdnost argotu a do jisté míry také společenskou (nikoli jazykovědnou) podřadnost, inferioritu zkoumání“. A. Jaklová přidává ještě další možné příčiny dodnes přetrvávajícího poměrně malého zájmu lingvistů o problematiku argotu. Z hlediska lingvistického vidí „potřebu nového vymezení, definování argotu včetně jeho funkce v podmínkách současné komunikace; z hlediska sociologického potřebu nového popisu vazeb argotu na jednotlivé sociální, příp. profesní či jiné skupiny v současné společnosti“ (1998, s. 117, 1999, s. 296). S Klimešovými poznámkami i důvody uvedenými Jaklovou se plně ztotožňujeme (podrobněji viz kapitoly 1.5, 5 a 6).

Vzhledem ke skutečnosti, že kromě referátů přednesených na plzeňských konferencích je statí orientovaných na argot minimum, nastíníme v následujících odstavcích, jak se s tímto typem sociolektu „vypořádali“ účastníci jednotlivých konferencí.

Ve sborníku z první konference konané v roce 1977 (sborník vyšel v roce 1978) si můžeme přečíst příspěvek F. Cuřína (s. 8–9) s názvem Několik poznámek

o argotu a slangu, ve kterém se autor zamýšlí nad skutečností, zda se jedná o dva samostatné útvary, nebo o útvar jeden, a vyjadřuje pochybnosti, zda lze argot konce 70. let 20. stol. stále definovat ve shodě s domácí bohemistickou tradicí. Dále se v tomto sborníku věnují problematice argotu vandrovních řemeslníků slovenští lingvisté – A. Habovštiak (s. 50–55) a P. Ondrus (s. 56–58).

Na druhé konferenci konané 1980 (sborník je z roku 1982) se přímo argotem jako takovým nezabýval žádný referát, okrajově pak dva příspěvky. B. Hochel (s. 9–27) v rámci podrobného vymezení slangu definoval argot jako „tajný jazyk – jako jazyk, pomocí něhož podaná informace není (nebo nemá být) srozumitelná nezasvěceným“ (s. 17) a zdůraznil, že argot je argotem jen do té doby, dokud je tajný. Z jeho pojetí argotu je patrné, že jej nespojuje se sociálně vyděděními skupinami, ale upozorňuje na jeho kryptickou funkci. Podle něj lze za argot považovat jakýkoli cizí jazyk, který je v jistém prostředí nesrozumitelný a pomocí něhož je utajována jistá informace (např. použití cizího jazyka pro potřeby utajení jisté informace před dítětem nebo užití mateřského jazyka cizí kriminální skupiny v českém prostředí, viz pojednání o ruskojazyčných odsouzených v českých věznicích, pozn. autorky). Tento lingvista argot dělí na konspirační (jako příklad uvádí argot zlodějský nebo, paradoxně, stranický) a zábavně-konspirační (např. dětský argot). Druhým příspěvkem k problematice argotu byly Etymologické poznámky k termínu slang, žargon a argot F. Kopečného (s. 28–30).

Třetí konference se uskutečnila v roce 1984 (příslušný sborník vyšel v roce 1987). Příspěvky, které zde zazněly, jednoznačně naznačují, že mnozí lingvisté považují tradiční vymezení argotu za sporné. Např. J. V. Bečka (s. 5–6) se ztotožnil s názorem J. Kořána, který zpochybnil tvrzení, že by argot byla řeč záměrně upravena tak, aby nebyla srozumitelná nezasvěceným, a zdůraznil i skutečnost, že představitelé spravedlnosti vždy usilovali o to, aby zločincům rozuměli: „V argotu nejde o utajování, nýbrž spíš o přehodnocování podle postoje lidí, kteří stojí na okraji společnosti, tedy o důvod sociální.“ (s. 6). Výraznou pochybnost nad tradičním vymezením argotu vyjádřila také M. Krčmová, která se na této konferenci zabývala argotem jako prostředkem umělecké stylizace (s. 106–117). Tato lingvistka sice vnímá ve svém příspěvku argot v tradičním smyslu jako záměrně utajovanou mluvu sociálních skupin spodiny společnosti, ale otevřeně připouští (s. 116), že toto tradiční vymezení považuje za problematičtější, protože zlodějství a jiné asociální činnosti byly v době vytváření argotů vnímány jako jistý druh profese, i když za profesi slušnými

občany opovrhovanou a odmítanou. M. Krčmová spatřuje v tomto výrazivu spíše jistý typ profesního slangu. Na skutečnost, že se jedná o výrazivo většinou pro nezasvěcené nesrozumitelné, reaguje argumentem, že i některé druhy slangu jsou pro lidi, kteří nejsou členy jisté skupiny, do jisté míry nesrozumitelné také (např. myslivecký slang). Rovněž utajovací funkci argotu tato bohemistka zpochybňuje s tím, že se jednalo o lexikum užívané jistou uzavřenou skupinou obyvatelstva, které se o své práci bavilo mezi sebou, stejně jako se mezi sebou baví lidé určité profese. Dalším příspěvkem, který pojednával o argotu, byl referát S. Utěšeného (s. 94–105) s názvem Poslední fáze argotu slavičínských zvěroklestičů, tzv. šviháctiny.

Na čtvrté konferenci konané v roce 1988 (sborník je z roku 1989 a je dvoudílný) byla problematice argotu věnována poměrně značná pozornost – argotu se přímo nebo okrajově dotýkalo 8 referátů (z celkového počtu 36 příspěvků). Poprvé zde zazněly příspěvky pojednávající o mluvě drogově závislých. F. Uher v rámci této problematiky představil nové, modifikované pojetí argotu (s. 393–406). Podle něj je argot „výrazivo, které je používáno jistou vrstvou společnosti při jednání vymykajícím se obvyklým společenským (někdy i právním) normám, které se vyznačuje záměrnou, nebo nezáměrnou, trvalou, nebo dočasnou utajeností a komunikativní ohraničeností převážně na sféru aktivních uživatelů, které slouží k vyjádření sounáležitosti příslušníků vrstvy a které obsahuje rys tabuovosti a funkční znaky, které platí pro slang i argot společně, např. metaforičnost výrazů, adaptace k vyjadřovacím schopnostem uživatelů (např. náhrady za obtížná cizí slova) atd.“ (s. 394). Jiný autor, K. Kamiš (s. 407–421), vyjádřil pochybnost nad užitím tradičně definovaného pojmu argot pro mluvu abuzorů (toxikomanů) a zdůraznil především, že se nejedná o tajnou mluvu, protože „...abuzoři úmyslně nez důrazňují nesrozumitelnost pro nezasvěcence, neboť je to pro ně bezpředmětné. Intoxikovaný jedinec není schopen většinou kontrolovat svoji mluvu, a tedy vědomě zatajovat to, co by i případně zatajit chtěl; odlišná situace existuje v nápravných zařízeních“ (s. 417), a sám nabídl termín argotický sociolekt, který však dále blíže nedefinoval; na sedmé konferenci užil též autor pojem toxikolekt (2005, s. 63). Dále na této čtvrté konferenci pojednal J. V. Bečka (s. 351–354) o slangu, argotu a expresivnosti v běžně mluvené řeči, S. Utěšený (s. 355–370) přednesl poznámky k vývoji podloží brněnské lidové mluvy, J. Bartůňková (s. 305–321) referovala o argotu v umělecké literatuře, J. Kolařík (s. 371–382) o argotických prvcích v mluvě mládeže, B. Hochel

(s. 383–392) o nadávkách a tabuizovaných slovech ve slovenštině a O. Mališ (s. 423–428) o cikánských slovech v současné češtině.

Na páté konferenci konané v roce 1995 (sborník je z roku 1995) bylo otázkám argotu věnováno šest referátů (z celkového počtu 25). Z přednesených příspěvků vyplývá, že účastníci konference se definování argotu spíše vyhýbali. Pouze J. Suk (s. 23–28), který se zabýval skupinovou mluvou, navrhl „omezit vědecké užívání termínu argot na případy vědomého utajování a pro ostatní případy skupinové mluvy ponechat termín slang“ (s. 24). Na této konferenci poprvé zazněl příspěvek z penitenciárního prostředí – M. David (s. 154–159) zde navrhl zastřešující pojmenování vězeňská mluva pro argot, vězeňský slang, kriminální slang. Již citovaná M. Krčmová (s. 48–53) pojednala o hantýrce jako o jazykovém reprezentantu města, J. van Leeuwen-Turnovcová (s. 134–141) o sémiotických modelech v argotu a slangu; bulharskému argotu se věnovaly A. Rangelova (s. 36–42) a C. Karastojčeva (s. 142–148).

Na šesté konferenci konané v roce 1998 (sborník vyšel ve stejném roce) byl argot tématem sedmi referátů (z celkového počtu 26 příspěvků). A. Jaklová (s. 114–121) pojednala o vývoji argotu od začátku 20. století po současnost. Tento příspěvek poukázal na nezbytnou potřebu nového vymezení a definování argotu včetně jeho funkce v podmínkách současné komunikace. Z úvah nad jeho novým terminologickým vymezením vzešly dvě alternativy, které byly předmětem článku *Budeme argot nově definovat?* publikovaného v časopise *Slovo a slovesnost* (1999, s. 293–300) a posléze také zahrnutý pod heslo slang, resp. argot do *Encyklopedického slovníku češtiny* (2002, s. 406). Podle Jaklové je „buď možno termínem argot označovat pouze argoty historické, jejichž popis odpovídá definici argotu ze začátku století, a pro ostatní mluvy užívat termín slang, ten pak přesněji diferencovat (studentský slang, vězeňský slang), nebo jej lze ponechat i jako označení některých mluv současných, zároveň však nově vymezit sociální skupiny, jež jsou jeho nositeli a uživateli (argot narkomanů, vězeňský argot)“ (1999, s. 299). Odborné pozornosti na konferenci se dostalo opět vězeňské mluvě – M. David (s. 145–150) referoval o mluvě politických vězňů padesátých let; stranou zájmu nezůstalo ani lexikum narkomanů – viz příspěvky A. Rangelove (s. 122–125) a B. Frankowské-Kozak (s. 140–144); K. Kamiš (s. 126–131) se zabýval romskými argotismy v mluvě české majority a J. Ignatowicz-Skrowrońska (s. 132–139) argotem v literatuře.

Sedmá konference se konala v roce 2003 (sborník vyšel v r. 2005) a bylo na ní předneseno sedm referátů zabývajících se přímo nebo okrajově argotem (z celkového počtu 24 příspěvků). P. Odaloš zdůraznil potřebu vnímat argot jako fenomén existující v prostoru a čase (s. 10). A. Podhorná (s. 12–16) vypracovala terminologické srovnání slangu a argotu v pojetí české a francouzské lingvistiky, poukázala přitom na shodu výše představených alternativ nového vymezení argotu A. Jaklové s návrhem francouzské odbornice na argot, D. Francois-Geiger (1989). Prostor na konferenci opět dostala mluva narkomanů (abuzorů) – K. Kamiš (s. 63–67) navázal na svůj příspěvek ze IV. plzeňské konference (1989) a mluvu narkomanů vnímá jako specifické výrazivo na pomezí slangismů a argotismů a užívá pro ni souhrnné pojmenování sociolekt abuzorů, toxikolekt abuzorů. O této problematice pojednala rovněž A. Gálisová (s. 68–71), která zdůraznila konspirační a ochranný charakter mluvy abuzorů. Argotismům a vulgarismům v české próze konce minulého století se ve spíše literárně zaměřeném příspěvku věnoval P. Hrtánek (s. 102–105).

Zatím poslední, v pořadí osmá konference, se uskutečnila v roce 2008 (sborník má stejné vnočení) a argot byl předmětem zájmu čtyř referujících (z celkového počtu 19 příspěvků). P. Odaloš (s. 18–24) se zamýšlel nad vznikem argotu v diachronně-synchronních souvislostech, zdůraznil přitom aktuální potřebu zkoumat dorozumívání sociálních skupin (zvláště těch, které pracují s financemi – především finančníků, politiků, lobbistů), které případně usilují o utajení řečeného, a v návaznosti na to pak navrhl argot znovu definovat. M. Vondráček (s. 25–29) na pozadí kauz „Kapříci připluli“ nebo „Pět na stole v českých“ doložil, že asociální užití komunikačních prostředků s utajovací funkcí není vázáno na společenskou spodinu, ke které kriminální živly v minulosti patřily, neboť hlavními aktéry těchto nedávných korupčních událostí byli lidé bohatí a vlivní – čeští představitelé vrcholového sportu, miliardáři a politici. Synchronně argot Vondráček nevnímá jako sociální dialekt (hlavním kritériem pro posouzení pro něj nejsou sociální klasifikátory, současné uživatele argotu nedefinuje jako sociálně kompaktní skupinu), ale výhradně jako funkční subsystém jazyka: jako soubor jazykových prostředků, jehož základní funkcí je skrýt před nežádoucím adresátem smysl sdělení (s. 28). J. Svobodová (s. 99–105) referovala o ruském kriminálním slangu, vycházejíc přitom z vlastní zkušenosti soudního tlumočnicka. Poukázala na skutečnost, o které bude pojednáno níže, a to tu, že ruská mafie v současnosti

působí na různých místech České republiky, dopouští se závažné trestné činnosti a pro kriminalisty je důležité porozumět jejímu specifickému, rychle se měnícímu jazyku zvanému feňa. Penitenciárnímu vyjadřování se na této konferenci věnovala sama autorka této práce (s. 55–58). Záměrně jsme tehdy neusilovali o vyřešení teoretické otázky související s termíny vězeňský slang či argot – užívali jsme zastřešující pojmenování vězeňská mluva; předmětem našeho zájmu byla určitá sonda do současného sociálního složení „klientů“ českých věznic a do způsobu jejich vyjadřování v psychosociálních souvislostech.

Jak vyplývá z přednesených referátů, lingvisté již od samého začátku konání plzeňských konferencí, tedy již více než třicet let, považují tradiční vymezení argotu za sporné. Účastníci jednání se většinou shodují ve dvou momentech: zaprvé, mezi dnešní uživatele argotu neřadí jen spodinu (příslušnost k sociální vrstvě nepovažují za rozhodující), zadruhé, mnozí zpochybňují kryptickou funkci tohoto druhu sociolektu. Vzhledem ke skutečnosti, že z výše uvedeného vyvstává jak potřeba nového vymezení a definování tohoto pojmu, tak nutnost stanovení jeho funkce v podmínkách současné komunikace, pokusíme se v následujících podkapitolách zamyslet nad základními rysy tradičního vymezení argotu a naznačit možnou revizi interpretace.

### **1.3 Argot – mluva společenské spodiny?**

Zakladatel moderního českého bádání o slangu a argotu, František Oberpfalcer, charakterizoval argot ve 30. letech 20. století jako tajný jazyk určité sociální skupiny, čímž ho přesně oddělil od slangu. „Lidé bez stálého povolání, tuláci, žebráci, falešní hráči, zloději apod. vytvářejí si zvláštní mluvu také ze snahy, aby se jí dorozumívali jen mezi sebou. Je to nástroj jejich boje s ostatní společností“ (1934, s. 311); „Argotem mluví individua zločinná a vůbec lidé žijící na okraji lidské společnosti,“ napsal doslova (1934, s. 312). Slang a argot tedy vzájemně odlišil na základě rozdílů sociálních.

V době, kdy se Oberpfalcer problematikou slangu a argotu zabýval, existovaly ve společnosti značné sociální rozdíly. Je známo, že mnozí lidé pohybující se z nejrůznějších důvodů na tehdejší periferii společnosti se často dostávali do konfliktu se zákonem, někteří dokonce zločinctví vnímali jako svou profesi.<sup>1</sup>

---

<sup>1</sup> O posuzování charakteru zločinnosti a její závažnosti, které mělo a má v čase proměnlivou povahu, podrobněji viz kapitola Několik sociologických poznámek.



Na tomto místě neusilujeme o podrobný popis historických a společenských událostí, ke kterým došlo v průběhu 20. století, chceme pouze upozornit na dva okamžiky, které ovlivnily skladbu českých kriminálních „živlů“. Tím prvním významným milníkem je nástup komunismu. Pro tuto etapu je příznačné, že se jednak začaly smazávat třídní rozdíly tolik citelné v minulosti, jednak se na české kriminální scéně objevili zcela noví „klienti“ vězeňských zařízení, tzv. nepřátelé státu. Druhou, neméně podstatnou událostí, je rok 1989, kdy se začínáme setkávat s novým fenoménem (známým i jinde ve světě, např. v USA již zhruba sedmdesát let) – za hranicemi zákona se pohybují také lidé s vyšším společenským postavením, lidé disponující finanční a politickou mocí. Která skupina obyvatelstva dnes tedy porušuje zákon? Ze statistik Vězeňské služby České republiky<sup>2</sup> vyčteme, že kromě jedinců z nižších sociálních vrstev, kteří patřili a zřejmě stále patří budou mezi aktéry protiprávního jednání, došlo ve skladbě pachatelů trestných činů k výrazné změně.<sup>3</sup> Z uvedeného vyplývá, že v současnosti rozhodně nelze tvrdit, že společensky nežádoucí činnost vykonávají pouze jedinci pohybující se na nejnižším společenském žebříčku.

#### **1.4 Argot – tajná mluva?**

V této podkapitole se vracíme k otázce, jak je to s kryptickou funkcí mluvy lidí dopouštějících se přestupků proti pravidlům, která uznává většinová společnost. Na utajovací funkci zločinecké mluvy poukázal v minulosti už např. Bredler, který v předmluvě ke svému *Slovníku české hantýrky (tajné řeči zlodějské)*, knize, která vyšla v roce 1914, podal psychologické vysvětlení podstaty hantýrky: „Je přirozeno, že i nejzpuštější zloději a šejdíři vůbec ostýchají se pojmenovati své zločinné záměry a špatné činy tak, jak je nazývají lidé počestní. Šejdířům jde při dorozumění o to, aby způsob, jakým byl nebo má býti zločin spáchán, místo, čas, všechny nástroje a potřeby i všechny vedlejší okolnosti, jež při tom spolupůsobí, nebyly v řeči nazvány přímo, pravými jmény, nýbrž toliko jemně, ale výstižně naznačeny. (s. 6–7); ...šejdíři neradi svou řečí mluví, poněvadž se obávají, aby tito jejich domnělí nepřátelé hantýrku si také neosvojili a proti jejich zločinnému počínání ji nepoužívali...“ (s. 10–11).

---

<sup>2</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Statistiky.

<sup>3</sup> Podrobněji o tzv. kriminalitě bílých límečků i latentnosti tohoto druhu trestné činnosti viz kapitola Několik sociologických poznámek.

Je logické, že společensky vyděděné skupiny si dobře uvědomovaly, že pomocí specifického lexika mohou komunikovat před ostatní společností, aniž by jim bylo rozuměno. Souhlasíme však s názorem slovenského lingvisty P. Odaloše (2008, s. 23), že argot jako absolutně tajná řeč je mýtus. Z literatury je známo, že policejní orgány i soudní úředníci se odedávna snažili rozšířovat mluvu zločinců a zabránit tak jejich dalšímu asociálnímu jednání. Zmiňme např. snahu soudů v Českých Budějovicích a v Mladé Boleslavi sestavit v první polovině 19. století slovník zločinecké mluvy, který by posloužil potřebám i ostatních soudů v Čechách (podrobněji Oberpfalcer, 1934–1935, s. 177). Tento příklad předchází Odalošovo tvrzení jenom podporuje, i když je pravda, že dorozumívat se argotem bylo pro členy skupiny v mnohých ohledech relativně bezpečné.

Tolik k tzv. historickému pojetí argotu. Jak se však jeví kryptická funkce argotu dnes? Je známo, že utajování obsahu řečeného před nezasvěcenými jako hlavní rys a záměr argotu odmítal již jak J. Suk, který čerpal poznatky do své monografie (1993) z autopsie, tedy z vlastního nedobrovolného pobytu ve vězeňském zařízení, tak také někteří z prvních účastníků plzeňských konferencí. Ani definice argotu v *Encyklopedickém slovníku češtiny* (2002, s. 406) primárně nezahrnuje princip utajení řečeného a neodpovídá tak dříve běžnému vymezení argotu jako tajné mluvy vzniklé na základě dohody zasvěcených. Vysvětlím je fakt, že právě záměr utajit jistou skutečnost před nezasvěcenými býval v minulosti na rozdíl od slangu připisován právě argotu, nejnověji je však tato představa zpochybňována (podrobněji Hubáček, 1999, s. 104).

Uvědomujeme si, že nalézt jednoznačnou odpověď na otázku, zda a případně do jaké míry plní mluva lidí, kteří se pohybují za hranicemi zákona, kryptickou funkci, není jednoduché. Důvodů, proč se by zločinci, ať už ti pobývající na svobodě, nebo ti ve výkonu trestu, mohli snažit utajit obsah řečeného, se nabízí celá řada; za všechny důvody uveďme např. snahu ovlivňovat průběh své trestné činnosti. Ve shodě s Hálou a Soudkovou (2002) se však nedomníváme, že se v případě současné vězeňské mluvy, jež je pro nezasvěceného často obtížně srozumitelná, jedná primárně o úmysl utajení významu řečeného, tedy rozhodně ne v případě lexika označujícího běžné vězeňské reálie. U skutečností, které by mohly odsouzeným nějakým způsobem ulehčit, příp. zpestřit život ve výkonu trestu (obstarání si nepovolených věcí, např. léčiv), nebo u skutečností, kterými by

odsouzení mohli ovlivňovat své započaté nelegální aktivity, snahu o utajení připouštíme (podrobněji viz 9. kapitola Funkce a smysl vězeňské mluvy).

### **1.5 Argot nebo vězeňský slang?**

Položíme-li si otázku, zda je v penitenciárním prostředí užíván vězeňský slang či vězeňský argot, dospějeme po prostudování příslušné literatury k závěru, že v případě výrazů užívaných lidmi, kteří se dostali do rozporu se zákonem, se v českém lingvistickém prostředí běžně užívá jak termín argot, tak termín slang, někdy dokonce oba termíny střídavě. Jak vyplývá z bohemistických prací posledních let, některé studie naznačují dynamiku posunu od argotu ke slangům, např. vězeňský argot je nazýván vězeňským slangem (Hubáček, 1988, 2003, Jaklová, 1999, Leeuwen-Turnovcová, 1993, Odaloš, 2009, Suk, 1993).

Osobně vnímáme toto specifické lexikum spíše jako argot, a to rovněž z toho důvodu, že nám alespoň částečně připomíná Oberpfalcerovo tradiční vymezení pojmu (sociální hledisko). Je sice pravda, že dnes nelze považovat všechny jeho uživatele, např. odsouzené, za společenskou spodinu či lidi z okraje společnosti, protože pachatelé trestných činů bývají i lidé bohatí a mocní, ale jistě lze souhlasit se skutečností, že obě sociální skupiny, tzn. dřívější i dnešní uživatelé argotu, využívaly nebo využívají tuto mluvu „v oblasti činnosti společensky nežádoucí, až škodlivé“. Tímto rozhodnutím jsme se tedy přiklonili k výše zmíněnému druhému návrhu (viz Jaklová, 1999, s. 299), tzn. „ponechat termín argot jako označení i některých mluv současných, zároveň však nově vymezit sociální skupiny, jež jsou jeho nositeli a uživateli (např. argot narkomanů, vězeňský argot)“. Pokud je nám známo, pevné vazby argotu na jednotlivé sociální, příp. profesní či jiné skupiny v současné společnosti zatím nejsou v českém lingvistickém prostředí jednoznačně stanoveny, domníváme se tudíž, že by se tedy mohlo jednat o skupiny, které nedodržují všeobecně uznávaná pravidla respektovaná většinou společnosti, tzn. o abuzory všeho druhu, pachatele trestných činů, odsouzené apod. O kryptické funkci současného argotu se v odborných kruzích vedou spory, není akcentována ani v Hubáčkově definici argotu obsažené v Encyklopedickém slovníku češtiny (2002), ani my ji nepovažujeme za podstatný signifikantní znak dnešního argotu. Odpověděli jsme na otázku, zda je vhodnější v souvislosti s výrazivem užívaným vězni hovořit o argotu, nebo o slangu, ale zbývá zmínit ještě jednu věc, a to ono naznačené zastřešující pojmenování – vězeňská mluva/mluva odsouzených. Za hlavní výhodu

tohoto pojmu považujeme ve shodě s Davidem (1995) především absenci polemických diskusí, zda je obviněnými a odsouzenými užíván vězeňský slang, či vězeňský argot. Ostatně i na poslední plzeňské konferenci o slangu a argotu (2008) bylo v rámci diskuse pojednáno o zjevném posunu názvů některých typů sociolektů k zastřešujícímu pojmenování „mluva“, jako např. mluva vinařů, mluva odsouzených, mluva abuzorů.

## 2 POJETÍ TERMÍNU SOCIOLEKT VE SLOVANSKÉ ODBORNÉ LITERATUŘE

Zatímco jsme se v předchozí kapitole pokusili naznačit, jak je to s pojetím sociolektů v domácí odborné literatuře, nyní se na danou problematiku podíváme prizmatem literatury zahraniční, a to slovanské. Předmětem našeho zájmu je samozřejmě i tentokrát výrazivo užívané jedinci, kteří se dostávají do střetu se zákonem. Následující stručný přehled obsahuje poznámky k odborné literatuře slovenské, polské a ruské. Tuto volbu zdůvodňujeme tím, že slovenská sociolektologie se od české vzdaluje jen nepatrně, polská se odlišuje výrazněji (hlavně terminologicky), u Rusů má výzkum zločineckého jazyka mimořádně bohatou tradici, běžní občané s ní přicházejí a přicházejí do styku častěji než jinde a obecný zájem Rusů o tento typ příznakového lexika je v rámci slovanských zemí největší.

Jak již bylo zmíněno, pojetí argotu ve slovenské literatuře je velmi podobné pojetí českému. I když výzkum tohoto příznakového lexika má, jak známo, na Slovensku kratší tradici než v Čechách, z příslušné literatury je patrné, že argot je slovenskými lingvisty rozpracován hlouběji, a to především vzhledem ke své sociálněpsychologické dimenzi (srov. Jaklová, 1998, s. 118). Do výzkumu slovenského argotu přispěl svými pracemi zejména Pavol Odaloš, který se v 90. letech 20. století systematicky zabýval komunikací v penitenciárním prostředí (1993, 1997, 2008, 2009). Odaloš v podstatě vychází ze stratifikace tajného jazyka Stanislava Košeckého (1984, s. 58–59), se kterou se ztotožnil i Jozef Mistrík (1997, s. 106–107), a argot dělí na: 1. argot dětí, 2. argot vandrujících řemeslníků a podomních obchodníků a 3. argot asociálů (1997, s. 9). Rozlišuje přitom argot v širším a užším smyslu (1997, s. 15–18). Podle něj argot v širším smyslu používají skupiny, které nejsou v rozporu se společností: zmínění potulní řemeslníci tvořící zvláštní komunitu,<sup>4</sup> děti, které usilují utajit jistou informaci před dospělými či ostatními dětmi, které nepatří do jejich skupiny. V tomto (dětském) argotu se, jak známo, netvoří nové lexikální jednotky, ale modifikují se stávající podle určitého slabičného kódu. Nedomníváme se, ve shodě s Odalošem (1997, s. 9), že by prvotním impulsem pro vznik takovéto mluvy byly konspirační úmysly mluvčích. Ty bychom mohli hledat snad u vandrujících řemeslníků. U dětí se jedná spíše

---

<sup>4</sup> Jedná se o zaniklý typ argotu, který užívali slovenští řemeslníci (např. dráteníci, pláteníci) a podomní obchodníci. Tomuto argotu byla na Slovensku věnována značná odborná pozornost, referovalo se o něm několikrát na plzeňských konferencích, viz výše kapitola 1.2.

o přirozenou jazykovou hru, která následně vyústila v utajení obsahu sdělení. Argot v užším smyslu vnímá Odaloš jako argot asociálů, tedy těch, kteří konají protispolečenskou, často nezákonnou činnost. Odaloš (1997, s. 16) přesně vymezil skupiny lidí, které argot užívají: a) zloději, překupníci, pašeráci, b) narkomani, c) ostatní skupiny asociálů, d) odsouzení pobývajících v nápravném zařízení.

V polském lingvistickém prostředí nepatří pojmy argot a slang mezi běžně užívané termíny. Nejčastěji se zde v souvislosti se sociolekty hovoří o žargonu (*žargon*) nebo o speciálním jazyce/jazyce prostředí (*język specjalny/język środowiskowy*). Mluva zločinců zde má charakter tajného jazyka a je tradičně označována jako zlodějský žargon. O novější klasifikaci polských sociolektů, a to o klasifikaci vymykající se polské tradiční typologii a naopak přibližující se českému (zahraničnímu, mezinárodnímu) lingvistickému pojetí, se pokusil Stanisław Grabias (2001, s. 250), který sociolekty dělí na: 1. sociolekty s primární profesně-komunikativní funkcí – zde hovoří o jazycích profesních (např. námořnický, vojenský) a žargonech (např. zlodějský, vězeňský); a 2. sociolekty s primární expresivní funkcí – na tomto místě zmiňuje slang (např. studentský) a varianty jazyka „krypticko-zábavné“ povahy (např. tajný jazyk dětí).

V ruské odborné literatuře je argot/argo vnímán podobně jako v českém prostředí slang. Zločinecká mluva má v ruském prostředí dlouhou tradici – jejími původními uživateli byli potulní trhovci, kterým se říkalo *korobejniki/ofeňi/blatnyje/blatari*.<sup>5</sup> Ve spojitosti s mluvou lidí, kteří se dostali do rozporu se zákonem, se tedy v příslušné odborné literatuře můžeme setkat např. s termíny *feňa*, *jazyk ofenij*, *blatnoj jazyk* nebo *blatná hudba (blatnaja muzyka)*.<sup>6</sup> Výzkum zločinecké mluvy se stal předmětem seriózního bádání již v carském Rusku. Ve stejné době, kdy u nás František Oberpfalcer vydal souhrnné pojednání o slangu a argotu (1934), vyšla i v Rusku řada odborných prací na toto téma. Pak začal být, stejně jako u nás, výzkum feňi „nežádoucí“ a materiály, které obsahovaly zmínky o zločinecké mluvě, sloužily výhradně pro interní potřeby státu. Z tohoto důvodu vycházely články a studie zabývající se vyjadřováním zločinců pouze v zahraničí. Oficiálně se soupisy feňi začaly objevovat na ruských knižních pultech teprve počátkem 90. let 20. století a s rozvojem internetu pronikají mezi širokou veřejnost

<sup>5</sup> Zdroj: [www.aferizm.ru/blat\\_jar.htm](http://www.aferizm.ru/blat_jar.htm).

<sup>6</sup> V případě transliterace ruské azbuky jsme se rozhodli pro starší (tradiční) pravidla, která jsou pro slovanského příjemce srozumitelnější než ČSN ISO 9 (obě normy jsou platné a použitá pravidla jsou dostupná na adrese <http://www.lib.cas.cz/space.40/CYRILLIC/RU-EN-T3.HTM>).

čím dál více. Co se týká snahy současné feři o utajení smyslu řečeného před nezasvěcenými, ta se stala díky značné medializaci zločinecké mluvy, především knihám a filmům čerpajícím své náměty z kriminálního prostředí, ale také zmíněným slovníkům umístěným na internetu, téměř bezvýznamnou. Jako mnohem důležitější se v dnešní době jeví funkce demonstrační/identifikační mající za úkol zdůraznit příslušnost mluvčího ke zločineckým skupinám.

### 3 TRADICE ZPRACOVÁNÍ ZLOČINECKÉ MLUVY V ČECHÁCH

Tato část práce je chronologickým přehledem domácí odborné literatury zabývající se vyjadřováním těch, kteří se ocitli na druhé straně zákona.<sup>7</sup> Beletrie jako možný zdroj daného výraziva zůstává stranou našeho zájmu. Pojednávané problematice byla již v minulosti věnována nemalá pozornost, i když nutno přiznat, že se nejednalo vždy o pozornost primárně lingvistického charakteru. Jak jsme uvedli výše, společnost si brzy uvědomila, že je zapotřebí monitorovat jazyk okrajových sociálních vrstev obyvatelstva, které často páchaly trestnou činnost.

První doklady zločinecké mluvy nacházíme v tzv. *smolných knihách* ze 16. století, které zachycují přes dvacet „lotrů přísloví“ a přinášejí cenné informace o jazyce tehdejší doby. V černých neboli smolných knihách jsou zaznamenány výpovědi těch, kteří se dopustili nějakého prohřešku, byli postaveni před městský soud a ze svých hříchů se často zpovídali na mučidlech. Jak uvádí ve svých statích F. Oberpfalcer (1934, 1934–1935, 1935), materiál dochovaných smolných knih lze rozdělit do dvou skupin: 1. vyznání, která obsahují výpovědi provinilců, popis mučení, vynesení konečného rozsudku a zprávu o jeho vykonání; 2. zápisy o tom, že dotyčnému byla udělena milost. Zatímco ony zápisy byly psány úředním slohem a mnohá slova a obraty se v nich stereotypně opakovaly, vyznání, hlavní část obsahu zmiňovaných knih, přinášela poměrně bohaté poučení o živé mluvě tehdejší doby, protože výpovědi zločinců nebyvaly formálně ani stylizačně upravovány.

Mluva zločinců se v domácích podmínkách stala předmětem zájmu relativně pozdě, teprve na počátku 19. století se objevilo několik slovníčků, soupisů slov užívaných zločinci (Oberpfalcer 1934, 1934–35, 1935). Pro níže uvedené studie z 19. a první třetiny 20. století je specifické, že jsou terminologicky nejednotné. Autoři píšící česky neužívali ještě pojem *argot*, ale označení *hantýrka*, *řeč zlodějská*, *tajná řeč zlodějská*, popř. *žargon*; německy píšící autoři zase termín *Gaunersprache*, *Rotwelsch*, *Jargon*, *Kundensprache*, *Schelmenrede* (srov. Bredler 1914, s. 10; Jaklová 1998, s. 115). Mnohdy byly tyto pojmy užívány synonymně, bez jakéhokoli významového rozlišení. Společným prvkem všech prací, o kterých bude níže pojednáno, je skutečnost, že jejich autoři argot vymezovali jako tajnou

---

<sup>7</sup> Dané problematiky se týká již naše dřívější dílčí studie (viz Radková, 2009).



mluvu těch, pro které je nástrojem boje s ostatní společností (podrobněji Jaklová 1998, s. 116).

V roce 1821 vychází učebnice romštiny *Románi Čib, tj. Mluvnice a slovník jazyka cikánského, s připojenými bajkami v téže řeči* Antonína Jaromíra Puchmajera, jejíž součástí je také slovníček *Hantýrka neboli česká řeč zlodějská* (původní německý název *Románi Čib, das ist: Grammatik und Wörterbuch der Zigeuner-Sprache, nebst einigen Fabeln in derselben. Dazu als Anhang die Hantýrka oder die Čechische Diebesprache*). Tento lexikální materiál čítající 414 českých a 22 německých slov (převzatých z německé hantýrky) je příslušnou literaturou považován za základní zdroj poznání českého argotu přelomu 18. a 19. století (Hugo, 2006, s. 13). V předmluvě Puchmajer vysvětluje příčiny, které ho vedly k vydání této mluvnice: „Poněvadž vyskytují se lidé, ba i učenci, kteří řeč cikánskou považují buď za hantýrku („řeč zlodějskou“) nebo za nějakou novou, z jiných jazyků slátanou směsici: tedy jsem připojil, abych prvé mínění vyvrátil, českou hantýrku, čímž doufal jsem se zavděčiti také pánům radům trestních soudů. “ (převzato z Bredlera, 1914, s. 16). Puchmajer chtěl tedy podat jednoznačný důkaz, že cikánský jazyk není totožný se zlodějskou hantýrkou. Tento materiál byl znovu publikován Č. Zíbrtem v roce 1902 v Českém lidu pod názvem *Puchmajerův slovník řeči zlodějské z r. 1821*.

Se zmíněným Puchmajerovým slovníkem hantýrky se dle sdělení Bredlera (1914, s. 17) v mnohém shoduje rukopisný seznam 376 slov sestavený pro úřední potřeby Spojené dvorní kanceláře ve Vídni (1806). Tento slovníček je dnes znám pod názvem Hájkův, a to z toho důvodu, že ho o sto let později otiskl v časopise Český lid Václav Hájek (Bredler, 1914, s. 17, Hugo, 2006, s. 14). Oficiální název tohoto slovníku zní *Hantýrka (tajná řeč) zlodějská ze začátku XIX. stol.* Autoři F. Bredler (1914, s. 15) i F. Oberpfalcer (1934–1935, s. 176) považují oba slovníky za materiálově blízké, tito lingvisté však hodnotí Puchmajerův slovník jako exaktnější a spolehlivější. Hájkův slovník obsahuje řadu zkomolenin, což bývá vysvětlováno tím, že jednotlivé výrazy patrně zaznamenával německy mluvící úředník (Hugo, 2006, s. 14).

Na základě soudních záznamů vznikl další lexikální materiál zachycující mluvu zločinců, a to *Tajná řeč („hantýrka“) zlodějův a šibalů*, který byl uveřejněn v roce 1902 Karlem Judou v časopise Český lid. Tento slovník, pocházející z pozdějších let než oba předchozí soupisy zlodějských výrazů, obsahuje necelých tři

sta slov a v příslušné literatuře se uvádí, že se s výše zmíněnými shoduje více než z poloviny (Bredler, 1914, s. 19).

V roce 1914 vychází další studie věnující se mluvě lidí, kteří se dostali do rozporu se zákonem, a to již pojednávaná kniha Františka Bredlera *Slovník české hantýrky (tajné řeči zlodějské)*. Bredler ve své monografii, kterou opatřil rozsáhlou předmluvou, zpracoval výše uvedené slovníky a doplnil je některými výrazy novými. Jeho soupis české hantýrky čítá více než 1 000 výrazů.

Pro výzkum zločinecké mluvy mají velký význam 20. a 30. léta 20. století, kdy lze pozorovat značný vzestup zájmu o studium argotu a slangu obecně. Jak známo, v odborných kruzích se usiluje o zrevidování a vyjasnění pojmů hantýrka, žargon, argot a slang. Lingvisté se zabývají samotnou podstatou hantýrky, zajímají se o to, jak hantýrka vzniká, která sociální skupina jí hovoří, jak se rozšiřuje, kdo ji rozšiřuje, jaké jsou motivy a důvody jejího rozšiřování, a stranou jejich pozornosti nezůstává ani snaha nalézt odpověď na otázku, zda je hantýrka řečí úmyslně tajemnou (podrobněji Nováček, 1935, s. 41). V souvislosti s pokusy zdokumentovat počátky české hantýrky se jazykovědci obracejí do minulosti a výše zmíněné soupisy zločinecké mluvy či ještě dřívější doklady ze smolných knih podrobují důkladným rozborům. Problematika slangu a argotu je přibližována i laické veřejnosti – za všechny zmiňme alespoň počín Otakara Nováčka, který v letech 1935–1936 vydával v Brně měsíčník *Hantýrka* s podtitulem *Literárně-vědecká revue pro studium argotu, slangu a řeči lidové vůbec*.

Seznam prací věnovaných mluvě zločinců doplňuje v roce 1926 Eugen Rippl obsáhlým slovníkem *Zum Wortschatz des tschechischen Rotwelsch (Ke slovníku českého argotu)* čítajícím téměř 2 900 výrazů. Tato německy psaná práce rozšiřuje dřívější slovníky hantýrky jak o výrazy excerpované z krásné literatury, tak o autentický jazykový materiál získaný především z policejních a soudních zdrojů (Oberpfalcer, 1927, s. 176).

Život příslušníků brněnské plotny zachycuje kniha Otakara Nováčka *Brněnská plotna*. Nováčkova práce vychází v roce 1928 a je doplněna slovníčkem, který obsahuje téměř 850 výrazů brněnské hantýrky (Hugo, 2006, s. 15). Ukázky brněnské mluvy se objevovaly také v již zmíněném časopise *Hantýrka*.

O studium mluvy lidí, kteří se dostali do střetu se zákonem, se významnou měrou zasloužil František Oberpfalcer, zakladatel moderního českého vědeckého bádání o slangu, autor rozsáhlé, stěžejní studie s názvem *Argot a slangy* (1934).

Je známo, že tento lingvista obracel svou odbornou pozornost nejen do minulosti (zabýval se detailním rozbořem výše zmiňovaných smolných knih i pozdějších slovníků hantýrky), ale souběžně se věnoval terénnímu sběru jazykového materiálu v řadě českých vězeňských zařízení – navázal tak na „sběrací akci“ ministerstva spravedlnosti z 20. let (podrobněji Oberpfalcer, 1934, s. 315).

Ještě před válkou vychází v Heidelbergu další německy psaná práce věnovaná českému argotu, a to *Das tschechische Rotwelsch* (1937) Karla Treimera, a do stejného období spadá rovněž *Slovníček světské hantýrky* Jaroslava Podzimka, který vyšel jako příloha časopisu Bezpečnostní služba.

Co se týká období poválečného a polistopadového, je nutno poznamenat, že v pracích pojednávajících o zločinecké mluvě je termín *hantýrka* užit výjimečně (pouze R. Krátkým), zato se běžně setkáváme s označením *argot* nebo *kriminální* či *vězeňský slang*.

Jak známo, období po 2. světové válce a následné období budování socialismu nebylo pro studium argotu z jistých důvodů příhodné. Během svého bádání jsme nenarazili na skutečnost, že by se někde prováděly úředně „posvěcené“ výzkumy podobné těm, které prováděl před válkou ve věznicích F. Oberpfalcer. V roce 1964 (podruhé v roce 2004) vyšla kniha zmiňovaného Radovana Krátkého *Hantýrka pro samouky* a po roce 1968 se práce věnující dané problematice objevily už pouze v samizdatu nebo v exilu.

Pro současnou sociolektologii je významný počín Pedagogické fakulty v Plzni, která od roku 1977 pořádá z podnětu Lumíra Klimeše konference o slangu a argotu, o kterých bylo podrobně pojednáno v kapitole 1.2. Jak jsme výše uvedli, příspěvky přednesené před rokem 1989 se sice částečně zabývaly argotem jako takovým, ale žádný z prezentovaných referátů se přímo problematice jazyka lidí žijících v rozporu se zákonem nevěnoval. K tomu došlo až v roce 1995, kdy Milan David proslovil příspěvek s názvem K problematice mluvy vězeňské a v roce 1998 další referát K mluvě politických vězňů 50. let. Sondě do současného sociálního složení „klientů“ českých nápravných zařízení a do způsobu jejich vyjadřování se v psychosociálních souvislostech věnovala sama autorka této práce na dosud poslední konferenci (Radková, 2008, s. 55–58).

Máme-li představit sekundární literaturu zabývající se pojednávanou problematikou po roce 1989, musíme začít u práce *Několik slangových slovníků* Jaroslava Suka, která přináší autentický jazykový materiál přímo z vězeňského

prostředí, ve kterém autor, jak již bylo zmíněno, v 70. letech 20. století sám z politických důvodů pobýval. Je známo, že dílo vyšlo z pochopitelných důvodů nejdříve v samizdatu (s názvem *Současný český kriminální slang a světský argot*, 1979), oficiálně teprve v roce 1993. Suk v souvislosti s výrazy užívanými zločinci nehovoří o argotu, ale preferuje termín kriminální slang. Pod českým kriminálním slangem rozumí „tu část českého jazyka, která slouží k dorozumívání většiny vězňů a lidí dostávajících se do konfliktu se zákonem“ (s. 21).

Řadu slov z kriminálního prostředí obsahuje *Šmírbuch jazyka českého* (s podtitulem *Slovník nekonvenční češtiny*) Patrika Ouředníka přinášející rozsáhlou sbírku výrazů a frází, jak sám autor uvádí, „nekonvenční češtiny“. Ouředníkova popularizující monografie, čítající zhruba 15 000 hesel a 1 300 citátů z domácí i překladové literatury, vyšla poprvé v Čechách až v roce 1992 (podruhé v roce 2005), svou premiéru měla ve Francii v roce 1988, kde autor od poloviny 80 let 20. století žije (Hugo, 2006, s. 17).

Pro ryze vědecké zpracování tohoto tématu se rozhodla ve své monografii *Historisches Argot und neuer Gefängnislang in Böhmen (Historický argot a nový vězeňský slang v Čechách)* (1993) Jiřina van Leeuwen-Turnovcová. Jak vyplývá ze samotného názvu, autorka již v 90. letech pracovala s termíny historický argot a vězeňský slang.

Mluvu vězňů a kriminálních živlů zachycuje také *Slovník nespisovné češtiny* (2006, 2008, 2009) zahrnující jak výrazy argotické a slangové, tak obecnou, brněnskou i ostravskou městskou mluvu. Výrazivo, které nás zajímá, zde bývá ve shodě se Sukem označováno jako kriminální slang.

V souvislosti s polistopadovou transformací českého vězeňství a s rozvojem penologie, vědy zabývající se výkonem trestu a jeho účinky, začaly po roce 1989 vycházet četné interdisciplinární články a studie pojednávající o penitenciárním prostředí jako takovém. Není divu, že stranou zájmu nezůstala ani problematika vězeňského vyjadřování.

Ze samostatných publikací zmiňme alespoň knihu Oxany Dlouhé *Rusko-český odborný slovník policejné právní terminologie a kriminálního slangu* (2000), který reaguje na příliv cizinců, zejména Rusů, do českých věznic a který zahrnuje kromě základní právní a policejní terminologie i slova a slovní spojení z oblasti ruského kriminálního slangu.

Za pozornost rozhodně stojí také kniha autorů Jaroslava Hály a Petry Soudkové *Jak mluví čeští vězni* s podtitulem *Místo a úloha vězeňského argotu* (2002), která zasvěceně pojednává o vězeňské mluvě v psychosociálních souvislostech a která je zatím posledním pokusem o inventarizaci současného autentického výraziva používaného ve výkonu vazby i trestu odnětí svobody. Slovníček sestavený autory obsahuje téměř 1 000 hesel získaných přímým terénním sběrem v řadě českých penitenciárních zařízení. Velkou výhodou tohoto materiálu je, že je autentický, protože pojednávané prostředí je jednomu z autorů důvěrně známo – dlouhá léta působí jako vězeňský psycholog; nevýhodu vidíme naopak v tom, že se jedná o pouhý abecední soupis hesel bez bližší lexikografické specifikace. Dodejme, že monografie vyšla jako příloha časopisu *České vězeňství* a v praxi nachází své uplatnění jako manuál pro nově příchozí pracovníky vězeňské služby.

Jak vyplývá z výše představených studií, označení výraziva užívaného zločinci je v domácí odborné literatuře terminologicky nejednotné, což pouze dokládá tvrzení popsána v první kapitole.

## 4 NĚKOLIK SOCIOLOGICKÝCH POZNÁMEK

Dříve než přistoupíme k výkladu o způsobu zpracování a prezentace jazykového materiálu, který je obsahem předkládaného slovníku současné vězeňské mluvy, považujeme za důležité uvést několik sociologických skutečností, které s naším sociolingvistickým výzkumem bezprostředně souvisí.

Jak známo, ve výkonu trestu odnětí svobody se ocitají lidé, kteří nějakým způsobem zásadně porušili všeobecně přijímané společenské normy a společenská pravidla, kterými je podmíněna běžná sociální interakce lidí. Pojem norma je ve *Velkém sociologickém slovníku* (1996) interpretován jako „obecné verbalizované pravidlo, jež mají jednající ve svém chování respektovat a které se pro ně pokládá za závazné“ (s. 692). Zamýšlíme-li se nad respektováním sociálních pravidel nebo norem, položme si zásadní otázku, „čí“ jsou to vlastně pravidla (srov. Giddens, 1999, s. 185). Pokud totiž nahlédneme např. do knihy *Společnosti pozdní doby* Miloslava Petruska, zjistíme, že tento uznávaný současný český sociolog rozlišuje a popisuje 108 rozdílných typů společností (2006, s. 53–459), což je dokladem toho, že soudobou společnost je možno, ba dokonce nutno považovat za značně divergentní. Obecně platí, že lidé dodržují společenská pravidla a normy, protože si na ně v procesu socializace zvykli (srov. Giddens, 1999, Jandourek, 2003, Keller, 2004), zároveň však také platí, že ne každý jedinec je schopen a ochoten podřídit se za všech okolností tomu, co od něj společnost očekává, a že mnozí lidé se poměrně často odchyľují od pravidel, která jsou pro společnost, jejíž jsou součástí, závazná. Jako ilustrativní případ uveďme situaci na pozemních komunikacích, na kterých se účastníci silničního provozu dennodenně dopouštějí mnoha méně či více závažných dopravních přestupků. Ve shodě se sociologickou literaturou lze tedy konstatovat, že kde je společnost, tam je společenská norma; a kde je norma, tam je i její potenciální narušitel, tzn. existence společnosti zákonitě předpokládá i existenci narušitelů jejích pořádků. Dle Giddense existuje tolik typů přestupků proti pravidlům, kolik je ve společnosti společenských norem a hodnot, přičemž tento britský sociolog zdůrazňuje také skutečnost, že „normy se liší nejen mezi kulturami, ale i mezi různými subkulturami téže společnosti“ (1999, s. 184). Jako první příklad pro podporu tohoto tvrzení uveďme např. limit tolerance množství alkoholu v krvi při řízení motorového vozidla – zatímco v České republice je striktně vyžadována nulová hranice, v mnohých evropských zemích je limit stanoven až na 0,5 mg/ml

(ve Velké Británii dokonce 0,8 mg/ml)<sup>8</sup>; druhým dokladem výše uvedeného konstatování je to, že co je jednou subkulturou vnímáno jako normální či přijatelné, může být jinou subkulturou považováno za nepřijatelné či deviantní – např. vulgární či agresivní chování v některých partnerských vztazích. Je nutné si rovněž uvědomit, že sociální normu nelze chápat absolutně. Dle Urbana je „konstrukce normy relativní“ (2008, s. 358). Je přirozené, že její obsah je totožný se společenskými hodnotami a že kopíruje stávající ekonomické, politické a kulturní změny dané společností. Je logické, že jiné hodnoty byly uznávány starověkými či středověkými civilizacemi, jiné akceptuje a vyžaduje současná moderní společnost. Nemusíme se ani ohlížet do dávné minulosti – zamysleme se např. nad tím, kolikrát došlo v naší zemi jen v průběhu 20. století ke změně hodnotového systému.

Studiem odchylného chování, které bývá označováno také jako sociálně deviantní, se zabývá sociologie, přesněji řečeno sociologie deviantního chování. Autoři *Velkého sociologického slovníku* hovoří o deviantním chování pozitivním a negativním a postihují tak skutečnost, že „každá odchylka od normy je deviací“ (1996, s. 199). Pozitivní deviace bývá obvykle provázena přílišným respektováním norem, někdy až jejich fanatickým dodržováním (např. militantní abstinenci), zatímco negativní deviace tkví v porušení či nedodržení normy (např. alkoholismus). Krajní forma negativních sociálních deviací bývá v sociologii pojmenována jako sociálně patologický jev, který jde často ruku v ruce se zločinem.

Jak známo, posuzování charakteru zločinnosti a její závažnosti mělo a má v čase proměnlivou povahu. V minulosti byla nejpřísněji trestána provinění náboženská či skutky namířené proti panovníkovi a šlechtě (o jazyce někdejších provinilců podrobněji Oberpfalcer, 1935). V dnešní době se za společensky nejnebezpečnější trestné činy považují skutky namířené proti zdraví a životu druhého jedince. Toto tvrzení nelze samozřejmě chápat absolutně, stačí vzpomenout např. na 50. léta 20. století, kdy tzv. nepřátelé lidu byli vnímáni výrazně hůře než vězni kriminální.

Jaké jsou dnes časté formy porušení zákona (přirozeně vyjma těch standardních – provázejících lidstvo od nepaměti, tzn. majetkové a násilné trestné činnosti)? Nelze nechat bez povšimnutí, že páchaná trestná činnost doznala na přelomu 20. a 21. století podstatných změn. Je možno konstatovat, že se čím dál

---

<sup>8</sup> Zdroj: [www.ibesip.cz](http://www.ibesip.cz).

častěji setkáváme s novým fenoménem, a to s hospodářskou trestnou činností (zejména úvěrovými podvody, daňovými úniky, „praním špinavých peněz“, korupčním jednáním) a organizovaným zločinem (výrobou, pašováním a distribucí drog, organizováním prostituce a obchodem s lidmi, organizováním nelegální migrace, paděláním dokladů a peněz, mezinárodním obchodem se zbraněmi a výbušninami, terorismem apod.). Připomeňme, že nové formy trestné činnosti reflektovali rovněž tvůrci nového trestního zákoníku. Zákoníku, který kromě definování nových trestných činů (např. stalkingu) zpřísňuje mj. tresty za hospodářské delikty, např. za nekalou soutěž a kartelové dohody, či neúprosně postihuje korupční jednání státních zaměstnanců.<sup>9</sup> Chceme-li podpořit některé z výše zmíněných tvrzení o nových formách páchané trestné činnosti, můžeme nahlédnout např. do oficiální statistiky mezinárodní organizace Transparency International pro rok 2009,<sup>10</sup> ve které zjistíme, že Česká republika se nachází mezi 180 zeměmi hodnocenými podle míry vnímání korupce (Index CPI) na 52. místě a zaostává tak v rámci Evropské unie za svými západními sousedy, či dokonce některými státy z bývalého východního bloku – za Polskem nebo Maďarskem. Navíc je z komparace Indexu CPI za rok 2008 a 2009 patrné, že si ČR pohoršila během jednoho roku o sedm příček.<sup>11</sup> Pro úplnost dodejme, že příčin stávajícího stavu týkajících se českého korupčního prostředí vidí zmíněná nezisková organizace hned několik – jedná se zejména o postupnou kartelizaci politického prostoru, o politizaci veřejné správy i o stále užší propojení politické a ekonomické sféry (srov. též Baratta, 1995, s. 72).

Koho tedy dnes najdeme za mřížemi? Když pomineme běžné zloděje, násilníky a devianty, kteří, jak jsme zmínili v předchozím odstavci, dotvářeli a budou dotvářet kolorit věznic v každé době, mohli bychom být na základě výše uvedeného svědky toho, že politické vězně, časté „klienty“ českých věznic za minulého režimu (podrobněji k jejich mluvě David, 1998, s. 145–150), či ještě dřívější oběti nacistických věznic a koncentračních táborů (podrobněji k jejich mluvě Hejduk, 1951–1952, s. 50–60) vystřídají za mřížemi především úvěroví a daňoví podvodníci, lidé obvinění z korupce, z organizovaného zločinu apod. Nutno zdůraznit, že ve skutečnosti tomu tak však není. Problém spočívá v tom, že byt' se v posledních

---

<sup>9</sup> Zdroj: [www.reformajustice.cz](http://www.reformajustice.cz), Obecně o trestním zákoníku.

<sup>10</sup> Zdroj: [www.transparency.cz](http://www.transparency.cz), Index vnímání korupce CPI 2009, tisková zpráva.

<sup>11</sup> Zdroj: [www.transparency.cz](http://www.transparency.cz), Index vnímání korupce CPI 2008 a Index vnímání korupce CPI 2009, tiskové zprávy.



letech jedná o velice rozšířené druhy trestné činnosti, tyto skutky většinou spadají do kategorie tzv. latentní (skryté) kriminality. V praxi se totiž rozlišuje kriminalita zjevná, registrovaná, kdy se spáchané trestné činy stávají předmětem trestního stíhání, a jsou tedy zachyceny v policejních a soudních statistikách, a kriminalita skrytá (latentní), která není nikde statisticky evidována, neboť o ní orgány činné v trestním řízení nevědí. Z logiky věci tedy vyplývá, že mnohé trestné skutky bývají odhaleny, ale skutečný rozsah páchané trestné činnosti zůstává v reálu skryt. Na tzv. temné pole kriminality poukázal už ve 20. letech 20. století E. H. Sutherland (1966, 1983), přední americký sociolog, který jako první upozornil na trestnou činnost páchanou lidmi s vyšším vzděláním a vysokými příjmy, jedinci, kteří mají ve svých rukou „moc“ – odtud pojem kriminalita bílých límečků, white collar crime.<sup>12</sup> Sutherland své studie založil na vlastních výzkumech, jimiž prokázal, jak oficiální kriminální statistiky enormně podhodnocují kriminalitu páchanou lidmi z vyšších sfér. Sutherland rozpracoval teorii tzv. diferenciální asociace, podle které, jak se dočteme ve *Velkém sociologickém slovníku* (1996, s. 1048), se lidé sdružují „v subkulturách diferencovaně podle svého původu, životních podmínek a osudů – v těchto diferencovaných subkulturách se učí sociálním rolím, včetně rolí deviantních“. Z uvedeného vyplývá, že druh spáchaného trestného činu ovlivňuje také příslušnost pachatele k jisté sociální vrstvě. Zatímco pro jedince ze sociálně slabších vrstev obyvatelstva je typická „násilná, impulzivní, méně sofistikovaná kriminalita“ (Urban, 2008, s. 383), lidé s vyšším společenským statutem disponující mocí se častěji dopouštějí např. zpronevěry, daňových úniků, zneužití státních dotací, porušení povinností při správě cizího majetku či korupčních skutků, protože k tomuto druhu jednání mají jednoduše příležitost.

Na tomto místě zdůrazněme, že veškeré výše zmíněné skutečnosti sehrávají v současné kriminální subkultuře nikoli marginální, nýbrž novou, podstatnou a svébytnou úlohu, a proto považujeme za důležité je brát při shromažďování aktuálního vězeňského lexika rozhodně v úvahu.

---

<sup>12</sup> Někdy se připomíná též kriminalita modrých límečků, blue collar crime, kterou páchají manuální pracovníci v montérkách a modrých pracovních košilích, tedy většinou lidé s nižším dosaženým vzděláním a menším společenským vlivem (Urban, 2008, s. 383).

## **5 CHARAKTERISTIKA PENITENCIÁRNÍHO PROSTŘEDÍ V ČR**

Vzhledem ke skutečnosti, že penitenciární zařízení fungují ve zvláštním bezpečnostním režimu, který je pro nezasvěcené téměř neznámý, považujeme za důležité včlenit do textu několik slov na toto téma. Tyto informace pak pomohou lépe pochopit jak materiál obsažený ve slovníku, tak i podmínky a omezení, za nichž byl shromážděn.

### **5.1 Obecná charakteristika penitenciárního prostředí**

V současné době je v ČR 36 věznic, z toho 10 věznic vazebních a dva detenční ústavy (podrobněji viz příloha č. 1; o detenčních ústavech je pojednáno níže). Podle způsobu vnějšího střežení a zajištění bezpečnosti jsou věznice profilovány pro výkon trestu odnětí svobody s dohledem, s dozorem, s ostrahou a zvýšenou ostrahou. Podle ustanovení § 56 odst. 2 trestního zákoníku (2009, s. 21–22) soudy zpravidla zařazují pachatele trestných činů do jednotlivých typů věznic podle těchto kritérií:

- do věznice s dohledem je za přečin<sup>13</sup> spáchaný z nedbalosti umístěn jedinec, který nebyl dosud v minulosti odsouzen za úmyslný trestný čin; v tomto typu věznice nejsou využívány speciální stavebně-technické prostředky ani ozbrojené strážě k zabránění útěku odsouzených;
- do věznice s dozorem míří za přečin spáchaný z nedbalosti jedinec, který již byl v minulosti odsouzen za úmyslný trestný čin, a jedinec odsouzený za úmyslný trestný čin s uloženou délkou trestu odnětí svobody do tří let, který nebyl dosud v minulosti odsouzen za úmyslný trestný čin; ani v tomto typu věznice nejsou užívány speciální stavebně-technické prostředky ani ozbrojené strážě k zabránění útěku odsouzených;
- do věznice s ostrahou putuje jedinec, který se dopustil úmyslného trestného činu, ale který nesplňuje podmínky pro umístění do věznice s dozorem či zvýšenou ostrahou, a jedinec odsouzený za přečin spáchaný z nedbalosti, který nebyl zařazen do věznice s dohledem nebo s dozorem; v tomto typu věznice jsou využívány speciální stavebně-technické prostředky i ozbrojené strážě k zabránění útěku odsouzených;

---

<sup>13</sup> Ustanovení dle § 14 nového trestního zákoníku (2009, s. 4) rozlišuje trestné činy na zločiny a přečiny. Přečinem jsou všechny trestné činy z nedbalosti a úmyslné trestné činy, za něž následuje trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby do pěti let. Zločinem jsou označovány ostatní trestné činy, které nejsou podle trestního zákona přečinem. Mezi zvláště závažné zločiny spadají úmyslné trestné činy s horní hranicí trestní sazby nejméně deseti let.

- do věznice se zvýšenou ostrahou je lokován jedinec, kterému byl uložen výjimečný trest nebo který spáchal trestný čin ve prospěch organizované zločinecké skupiny nebo byl odsouzen za zvlášť závažný trestný čin na nejméně osm let nebo pachatel úmyslného trestného činu, který v posledních pěti letech uprchl z vazby nebo z výkonu trestu; v tomto typu věznice jsou využívány speciální stavebně-technické prostředky, často také zesílené stavebně-technické prostředky i ozbrojené strážě k zabránění útěku odsouzených.

Penitenciární zařízení jsou střeženým pracovištěm a z tohoto důvodu ve věznicích všech typů pravidelně probíhají bezpečnostní opatření – jejich rozsah a četnost závisí na profilu věznice. Za všechna opatření zmiňme alespoň prověrku početního stavu odsouzených, kontrolu mříží, osobní prohlídku či prohlídku ubytovacích prostorů.

V jedné věznici mohou být zřízena oddělení různých typů, avšak za podmínky, že tím není ohrožen účel trestu. Existují např. oddělení pro mentálně retardované odsouzené, na která jsou umisťováni odsouzení duševně zaostalí, kteří by se za jiných okolností stali snadným objektem šikany ze strany jiných odsouzených, dále oddělení pro výkon trestu odsouzených s duševní poruchou a poruchou chování způsobenou dlouhodobým užíváním psychotropních látek, oddělení pro výkon soudně stanovené protialkoholní léčby a léčby patologického hráčství, oddělení pro imobilní odsouzené, oddělení pro trvale pracovně nezařaditelné odsouzené apod.

Ve věznicích jsou kromě výše zmíněných oddělení také další potřebná speciální oddělení, jako např. oddělení prevence a stížností, na které může odsouzený směřovat své stížnosti týkající se problematického chování vězeňského personálu či ostatních odsouzených k jeho osobě; oddělení výkonu kázeňských trestů (o něm je pojednáno níže); krizové oddělení, na které je na přechodnou dobu přeřazen odsouzený, který je nebezpečný sobě nebo okolí (tamní cely se liší dle účelu, ke kterému slouží – může se jednat např. o standardně vybavenou celu, prázdnou celu s obložením tlumícím náraz nebo prázdnou vykachličkovanou celu s lůžkem, na které lze odsouzeného připoutat).

V České republice vznikly po vzoru západních zemí dva detenční ústavy, do kterých mají být z rozhodnutí soudů umisťováni nebezpeční jedinci s těžkými psychickými poruchami, např. jedinci trpící sexuální sadismem nebo devianti, u nichž opakovaně selhala ochranná léčba. Tyto osoby dosud pobývaly

v psychiatrických léčebnách, které však z pochopitelných důvodů nebyly schopny zajistit jejich dostatečnou ostrahu.<sup>14</sup>

Ze Statistické ročenky Vězeňské služby ČR za rok 2010 vyplývá, že k 31. 12. 2010 bylo v českých penitenciárních zařízeních umístěno 21 900 osob, nejvíce ve výkonu trestu s dozorem 7 873 a s ostrahou 9 534.<sup>15</sup> Jak známo, české vězeňství se již delší dobu potýká s nedostatečnou kapacitou ubytovacích prostorů pro odsouzené – v současné době se v celorepublikovém průměru hovoří o 111% přeplněnosti věznic.<sup>16</sup> Zdá se, že zatížení věznic by mohlo v budoucnu snížit častější ukládání tzv. alternativních trestů u přečinů, které definuje nový trestní zákoník, tzn. u nedbalostních trestných činů a úmyslných trestných činů s horní sazbou odnětí svobody na tři roky. Mezi alternativní tresty patří nové formy trestů, např. domácí vězení nebo obecně prospěšné práce. Vrátime-li se k výše zmíněným statistickým údajům, zjistíme, že detenční ústavy naplněny nejsou – k 31. 12. 2010 v nich bylo z rozhodnutí soudu umístěno pouze 8 chovanců (klienti detenčních ústavů jsou tzv. chovanci, nikoli odsouzenými; pozn. autorky), jedná se tedy o pouhou 17% naplněnost a z tohoto důvodu např. Věznice Opava, ve které byl zřízen detenční ústav, slouží pro svou nenaplněnost chovanci k běžnému výkonu trestu odsouzených.<sup>17</sup> Pro úplnost dodejme, že náklady na jednoho odsouzeného vyčíslo Generální ředitelství Vězeňské služby ČR (GŘ VS ČR) zhruba na 1 000 Kč na den, z toho odsouzení hradí jen část, a to maximálně do výše 1 500 Kč měsíčně.<sup>18</sup>

Do výkonu trestu bývá odsouzený přijat, jak známo, na základě pravomocného a vykonatelného rozhodnutí soudu. Nově přijatý odsouzený se zpravidla po dobu dvou týdnů zdržuje na nástupním oddělení věznice, kde podstoupí osobní a také vstupní lékařskou prohlídku včetně nezbytných diagnostických vyšetření, popř. protiepidemických opatření, a seznámí se s vězeňským řádem a prostředím, ve kterém bude trest vykonávat. Během této doby o něm pověření zaměstnanci věznice (především speciální pedagog a psycholog) zpracují komplexní zprávu, na jejímž základě pak následně sestaví návrh programu zacházení s touto osobou (podrobněji o programu zacházení s odsouzenými je pojednáno níže). Jak vyplývá z vyhlášky 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí

---

<sup>14</sup> Zdroj: [www.vlada.cz](http://www.vlada.cz), Prohlédněte si první detenční ústav pro nebezpečné pachatele s psychickými poruchami, který podstatně zvýší ochranu společnosti.

<sup>15</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2010.

<sup>16</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2010.

<sup>17</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2010.

<sup>18</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Zacházení s vězněnými osobami.

svobody, odsouzený si po přijetí do výkonu trestu může u sebe nechat pouze písemnosti související s jeho trestním řízením, popř. další úřední písemnosti, psací potřeby, dopisní papíry, dopisy, fotografie, knihy, časopisy, noviny, hodinky, ruční mlýnek na kávu, elektrický holicí strojek, hrníček a základní hygienické potřeby. Tyto předměty si uloží do uzamykatelné skříňky na cele/pokoji; jejich množství se pochopitelně odvíjí od velikosti poskytnuté skříňky. Ostatní věci, především peníze, cennosti, doklady osobní totožnosti a civilní oděv, mu pověřený zaměstnanci věznice uloží na místo k tomu určené. Za zmínku rozhodně stojí skutečnost, že odsouzení nemohou mít u sebe ve výkonu trestu žádnou finanční hotovost; finanční prostředky mohou mít buď ve zmíněné úschově u správy věznice, nebo na účtu zřízeném a vedeném věznicí.

Zpravidla šest měsíců před vypršením trestu bývá odsouzený vzorně plnící program zacházení umístěn na výstupní oddělení. Jedná se o oddělení s volnějším režimem, na kterém se dotyčný připravuje na život po propuštění (o momentu propuštění podrobněji Hála, 2005, s. 164–168).

Odsouzení jsou ubytováni v ložnicích či celách v závislosti na jejich zařazení do typu věznice. Dle výše zmíněné vyhlášky 345/1999 Sb. musí na každou osobu připadnout nejméně 4 m<sup>2</sup> ubytovací plochy. Ke standardnímu vybavení ubytovacích prostorů patří postel, uzamykatelná skříňka, stůl a židle. Pokud jsou ubytovacími místnostmi cely, k základnímu vybavení patří rovněž WC a umyvadlo.

Odsouzeným je několikrát denně nabízena strava splňující veškeré výživové parametry. Způsob jejího podání závisí na umístění odsouzeného do typu věznice, např. ve věznici se zvýšenou ostrahou se pokrmy odsouzeným s výjimečným či doživotním trestem podávají přes zavřené dveře cely skrz podávací okénko, na jiných odděleních či v jiných typech věznice si odsouzení chodí pro jídlo alespoň před celu/pokoj. Odsouzeným, kteří si sami nemohou vařit vodu, je poskytnuta nejméně dvakrát denně vřelá voda na přípravu teplých nápojů. Umožňuje-li to zařazení odsouzeného do typu věznice a jsou-li ve věznici vytvořeny odpovídající materiální a hygienické podmínky, mohou si odsouzení vařit také sami.

Vyhláška 345/1999 Sb. také upravuje vězeňskou výstroj. Všem odsouzeným je poskytnut vězeňský oděv, a to v závislosti na ročním období. Civilní oděv, vyjma spodního prádla a ponožek, které mohou nosit všichni odsouzení, mohou odsouzení nosit dle zařazení do výkonu trestu (např. ve věznici s dohledem v mimopracovní době dle svého uvážení, v jiných typech věznice výhradně ve výjimečných a danou

vyhláškou jasně definovaných případech). Vlastní sportovní oděv mohou odsouzení používat pouze při sportovních aktivitách. K výměně vězeňského osobního prádla dochází zpravidla nejméně jednou týdně, vězeňského ložního prádla jednou za 14 dní a vězeňského oděvu či obuvi podle potřeby. Výměna či obměna vlastního prádla, oděvu či obuvi probíhá poštovní zásilkou nebo v rámci návštěv.

V každém areálu věznice se nachází vězeňská prodejna, která umožňuje odsouzeným dvakrát týdně nakupovat potraviny a věci osobní potřeby. Ceny zboží nesmí přesáhnout ceny stejného zboží v obci, ve které věznice leží. Odsouzení pobývající ve výkonu trestu s přísnějším režimem si mohou zboží zpravidla objednat přes odsouzeného pověřeného nákupem, a to v max. výši 800 Kč/den.

Odsouzení mají ze zákona nárok na každodenní jednohodinový pobyt na čerstvém vzduchu, a to ve vymezeném a dle typu věznice zabezpečeném prostoru v areálu věznice. Nejčastěji bývá tento čas vyplněn sportovními aktivitami. Odsouzení, u kterých není důvod k separaci, jsou v tomto prostoru ve vzájemném kontaktu.

Některým odsouzeným však z objektivních důvodů přímý styk s ostatními povolen není. V praxi to vypadá tak, že tyto osoby pokřikují na spoluodsouzené z okna, nebo, je-li to technicky možné, komunikují přes nezajištěnou klimatizaci či přes odpadové roury, a to tak, že odstraní vodu ze záchodové mísy. Pokud chtějí předat dopis či nějaký předmět, pokoušejí se ho poslat pomocí provázku, který spustí z okna přes okenní mříž. Nutno však uvést, že v současné době jsou ve věznicích přijata taková bezpečnostní opatření, která odsouzeným tuto činnost značně ztěžují nebo zcela znemožňují.

Za nezbytné považujeme zmínit se také o kontaktu odsouzených s mimovězeňskou realitou – jedná se především o pravidla přijímání a odesílání korespondence, o možnost přijímat balíčky a návštěvy a o možnost telefonovat. Vzhledem ke skutečnosti, že ve věznicích jsou uplatňována přísná bezpečnostní opatření, podléhá téměř veškerá komunikace odsouzených s jejich blízkými osobami (vyjma komunikace odsouzeného s advokátem nebo státními orgány ČR) důsledné kontrole ze strany pracovníků vězeňské služby. V případě korespondence, kterou mohou odsouzení přijímat a na své náklady také bez omezení posílat,<sup>19</sup> a balíků s jídlem a osobními věcmi, které mohou odsouzení obdržet dvakrát ročně,<sup>20</sup> se jedná

---

<sup>19</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Pravidla přijímání korespondence.

<sup>20</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Pravidla přijímání balíků.

o kontrolu vizuální. Pokud vznikne podezření, že obsah zásilky není v souladu se zákonem, tzn. že hrozí reálné nebezpečí, že je připravován nebo páčán trestný čin, je zásilka okamžitě zabavena a předána orgánu činnému v trestním řízení. Nezalepené písemnosti mohou odsouzení předávat vychovateli nebo je mohou vhadzovat do uzamčené schránky lokované na příslušném místě věznice; v zalepené obálce odsouzení odevzdávají pouze korespondenci, která nepodléhá kontrole obsahu. V odůvodněných případech je odsouzeným povolen telefonický kontakt s blízkou osobou.<sup>21</sup> Tyto rozhovory s výjimkou komunikace odsouzeného s advokátem bývají zpravidla podrobeny přímé nebo nepřímé zvukové kontrole pracovníků vězeňské služby. Co se týká návštěv, odsouzení mají nárok na tři hodiny návštěv měsíčně.<sup>22</sup> Obecně platí, že návštěvy se odehrávají ve vyhrazených prostorách vězeňského zařízení v době, kterou stanovuje ředitel dané věznice, a v závislosti na typu věznice mohou být provázeny audiovizuální kontrolou prováděnou pracovníky vězeňské služby. Kontrole nepodléhá přímá komunikace uvězněného s advokátem. Během návštěvy musí odsouzení a jejich blízcí respektovat pokyny vězeňské služby a nesmí samozřejmě směřovat dopisy, předměty či peníze.

Nutno zdůraznit, že současné zacházení s odsouzenými vychází na rozdíl od situace ve vězeňství před rokem 1989 z moderních penologických poznatků a usiluje především o to, aby si vězeň uvědomil odpovědnost za činy, za které byl odsouzen, a po návratu z výkonu trestu se řádně začlenil do společnosti a vyvaroval se dalšího kriminálního jednání. Programy zacházení s vězni sestávají z uplatňování speciálních výchovných postupů, a to formou individuální a skupinové terapie odsouzených, ze zajištění zaměstnání práce schopným odsouzeným, ze zabezpečení přístupu ke vzdělání a k smysluplným volnočasovým aktivitám (podrobněji Hála, 2005, s. 121–163).

Prioritním prostředkem zacházení s odsouzenými je jejich zaměstnávání. Statistické údaje GŘ VS ČR ukazují pro rok 2010 dvaadesátiprocentní zaměstnanost vězňů<sup>23</sup>, což představuje vzhledem k předchozím letům více než desetiprocentní nárůst (srov. Hála, 2005, s. 125). Vzhledem ke skutečnosti, že většina odsouzených si odpykává svůj trest ve věznici profilované pro výkon trestu odnětí svobody s ostrahou, z bezpečnostních důvodů odsouzení nemohou být zaměstnávání

---

<sup>21</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Pravidla telefonního styku odsouzených.

<sup>22</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Pravidla přijímání návštěv.

<sup>23</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2010.

mimo objekty a vězeňská služba jim zajišťuje práci uvnitř střežených prostor – vězni tak třídí plasty či kovový odpad, podílejí se na výrobě nábytku, hraček apod. Mnohé výtvary vyprodukované vězni směřují do škol, dětských domovů či nemocnic. Odsouzení, kterým zařazení do výkonu trestu umožňuje volný pohyb, mohou v případě, že neexistuje reálné podezření na zneužití této možnosti, pracovat mimo areál věznice, a to na základě propustky, na které je vyznačen prostor, ve kterém se může odsouzený ve stanovenou dobu pohybovat. Ze Statistické ročenky Vězeňské služby ČR pro rok 2010 vyplývá, že průměrný hodinový výdělek pracujícího odsouzeného činil v posledním roce 30 Kč.<sup>24</sup>

Jedinci, kteří mají zájem o další sebevzdělávání, mohou absolvovat nejrůznější kurzy, např. kurzy elementárního i sociálního trivia a počítačové gramotnosti, cizích jazyků nebo školení svářečů, řidičů, jeřábníků – v roce 2010 si kvalifikaci tímto způsobem zvýšilo 571 odsouzených.<sup>25</sup> Zájemci o učební, maturitní či nástavbové pomaturitní obory nebo vysokoškolské programy mohou studovat na příslušných školách, respektive na odloučených pracovištích těchto škol (přímo ve věznici); v roce 2010 studovalo na Středním odborném učilišti Vězeňské služby ČR 261 odsouzených.<sup>26</sup> Ve svém volném čase mohou vězni navštěvovat např. kurzy bible, besedy s odborníky, diskusní, sportovní, chovatelské aj. zájmové kroužky.

Odsouzení se také podílejí na běžném provozu věznice. K jejich pravidelným povinnostem patří mj. úklid cel/pokojů včetně přilehlých prostorů. Na každé ubytovně je vytipován jeden z nejschopnějších odsouzených, tzv. barákový, který pomáhá vězeňskému personálu se zajišťováním kázně a pořádku. Tento člověk koordinuje úklidové práce a často tvoří jakési pojítko mezi odsouzenými a zaměstnanci věznice. Ve vězeňském prostředí existují i jiné funkce a jiná pověření pro mentálně vyspělejší odsouzené. Někteří např. pracují v kanceláři, tzv. cáchaři evidují kromě jiného docházku odsouzených do zaměstnání, jiní, tzv. nákupčí, jsou zodpovědní za nákupy pro ostatní.

Ve výkonu trestu se uplatňují tzv. prostředky k dosažení pořádku a kázně, a to kázeňské odměny a kázeňské tresty. Ty se zaznamenávají do osobní karty odsouzeného a mohou mít značný vliv na kladné vyřízení jeho případných žádostí, např. žádosti o podmíněné propuštění. Za vzorné chování a plnění předepsaných

---

<sup>24</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2010.

<sup>25</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2010.

<sup>26</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2010.



povinností může být odsouzenému udělena kázeňská odměna – může se jednat např. o vyslovení pochvaly, o zvýšení kapesného uvolněním příslušné částky z úložného, o navýšení osobního volna nebo návštěv či dokonce o dočasné opuštění věznice. Naopak kázeňský trest následuje bezprostředně po spáchání kázeňského přestupku odsouzeným a odpovídá míře závažnosti porušení vězeňského řádu – lze např. odsouzenému udělit důtku, snížit kapesné (v tom případě se automaticky navýší úložné) nebo zakázat přijetí balíčku, za závažný přestupek je možno odsouzeného dočasně umístit na oddělení kázeňských trestů, a to do speciální cely, která sestává z vybavení pevně spojeného s podlahou, a to zpravidla z výklopné postele přes den zabezpečené nebo z postele, ze které je mimo dobu potřebnou ke spánku odstraněna matrace, dále stolu, židle, WC a umyvadla.

## **5.2 Stručná charakteristika věznic zahrnutých do výzkumu**

### **5.2.1 Charakteristika Věznice Heřmanice**

Předvýzkum stejně tak jako první třetina celého dotazníkového šetření se uskutečnil ve Věznici Heřmanice vzdálené asi 5 km od centra Ostravy. Toto penitenciární zařízení, které vzniklo z původního pracovního tábora, získalo svou současnou podobu po rozsáhlé rekonstrukci objektu v 70. letech 20. století.<sup>27</sup> Dnes je věznice profilována pro výkon trestu odnětí svobody s ostrahou a s dozorem. Její součástí jsou také specializovaná oddělení pro mentálně retardované odsouzené, oddělení pro výkon soudně stanovené protialkoholní léčby a léčby patologického hráčství a oddělení fungující jako bezdrogová zóna. Ve věznici jsou do výkonu trestu zařazováni odsouzení s uloženou délkou trestu do 15 let.

Z aktuálních údajů GŘ VS ČR vyplývá, že k 31. 12. 2010 bylo ve věznici umístěno 868 odsouzených, a to navzdory skutečnosti, že celková kapacita je stanovena na 701 míst. Z toho plyne, že se tato věznice potýká se 122% přeplněností.<sup>28</sup> Jak jsme uvedli výše, přeplněnost není u tohoto zařízení výjimkou (srov. též s opavskou a mírovskou věznicí). Odsouzení pobývající na oddělení standardního a mírnějšího režimu jsou většinou ubytováni v pokojích po šesti lůžkách; odsouzení z oddělení přísnějšího režimu, z oddělení výkonu kázeňských trestů a z krizového oddělení jsou umístěni do cel. V areálu této věznice se, stejně jako v dalších dvou věznicích, nachází např. jednací síň příslušného soudu

<sup>27</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Heřmanice. Základní informace.

<sup>28</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2010.

(v tomto případě Okresního soudu Ostrava), návštěvní místnost, kaple, počítačová učebna, knihovna, posilovna, fyzioterapeutická místnost, pracovní prostory (zde např. dílna pro dřevovýrobu a šití látkových panenek) a prostory pro činnost zájmových kroužků či hřiště.

### **5.2.2 Charakteristika Věznice Opava**

Historie opavské věznice, dislokované do dvou od sebe vzdálených objektů umístěných v centru města, sahá do roku 1888.<sup>29</sup> Tato věznice je známá především tím, že v ní vykonávají trest odnětí svobody odsouzené ženy a v nedávné minulosti sem byli umísťováni také mladiství odsouzení muži. Ti byli v roce 2009 v rámci připravovaného záměru zřídit v Opavě ústav pro výkon zabezpečovací detence přeřazeni do jiné věznice a areál opavské věznice prošel rozsáhlou rekonstrukcí. Vzhledem ke skutečnosti, že momentálně neplní detenční ústav úlohu, pro kterou byl zřízen (není naplněn chovanci), slouží tyto prostory ke standardnímu výkonu trestu, a to pro muže zařazené do věznice s dozorem.

K 31. 12. 2010 bylo ve věznici 479 odsouzených (178 mužů a 301 žen) a její přeplněnost činila 109 %.<sup>30</sup> Součástí mužské věznice je mj. specializované oddělení určené pro výkon trestu pro odsouzené závislé na drogách, alkoholu a patologickém hráčství či bezdrogová zóna.<sup>31</sup>

Co se týká pracovního zařazení odsouzených mužů, někteří jedinci pracují uvnitř věznice, mnozí jsou však s ohledem na typ výkonu trestu zaměstnáni také na nestřežených pracovištích mimo věznici. Volnočasové aktivity odsouzených jsou podobné jako v ostatních věznicích, opavská věznice navíc úzce spolupracuje s místním Ústavem sociální péče Marianum.

### **5.2.3 Charakteristika Věznice Mírov**

Mírovská věznice se ve srovnání s věznicemi výše představenými v mnohém liší. Jednak je umístěna na hradě, jenž byl vybudován zhruba v polovině 12. století a kromě toho, že byl součástí obranné soustavy chránící majetek olomouckého biskupa, sloužil již od 14. století jako vězení pro neposlušné biskupské služebníky,<sup>32</sup> jednak je uzpůsobena především pro výkon trestu se zvýšenou ostrahou – vzhledem ke zdejšímu stavebně-technickému zabezpečení jsou do jejích prostor zpravidla

<sup>29</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Charakteristika VaÚpVZD.

<sup>30</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2010.

<sup>31</sup> Ženskou část věznice vzhledem ke nastaveným kritériím výzkumu blíže necharakterizujeme.

<sup>32</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Mírov. Základní informace.

umístování jedinci odsouzení za zvlášť závažné trestné činy, včetně osob s výjimečným či doživotním trestem.

K 31. 12. 2010 bylo ve věznici 399 odsouzených a přeplněnost věznice činila k tomuto datu 116 %.<sup>33</sup> Součástí věznice je např. specializované oddělení pro výkon trestu odsouzených s duševní poruchou či poruchou chování. Většina odsouzených je ubytována v celách (největší z nich má 18 lůžek); odsouzení umístění na oddělení se zesíleným stavebně-technickým zabezpečením, které podléhá přísným bezpečnostním opatřením, jsou separováni.

Vzhledem ke skutečnosti, že v mírovské věznici vykonávají trest především osoby odsouzené za zvlášť závažné trestné činy, je možno tyto jedince zaměstnat pouze na střežených pracovištích uvnitř věznice. Odsouzení pracují např. v dřevovýrobě (mj. brněnské pracoviště ombudsmana je vybaveno zde vyrobeným nábytkem) či kovovýrobě. V poslední době jsou zaměstnáni i všichni doživotně odsouzení, kteří v rámci nejrůznějších projektů šijí např. textilní hračky či odstraňují ze zabavených oděvů padělaná loga světových značek.

### **5.3 Tzv. vězeňský kód a jeho nedílná součást – jazyk**

Když nastoupí prvotrestaný odsouzený do výkonu trestu, dochází u něj k radikální (dosud nepoznané) životní změně – promění se ze svobodného jedince na vězně (recidivisté nejsou v této chvíli předmětem našeho zájmu). V penitenciární sociologii bývá takováto proměna již tradičně označována termínem prizonizace<sup>34</sup> (z anglického prison – vězení; opakem je pak propuštění odsouzeného na svobodu, tzv. deprizonizace). Prizonizaci je možno chápat jako proces, v němž se člověk, který nastoupil do výkonu trestu, více či méně úspěšně adaptuje vězeňskému společenství, seznamuje se s hodnotami a s pravidly, které jsou pro toto prostředí typické, a vstřebává celkovou kulturu vězení (Clemmer, 1958, s. 299). Ve vězeňském světě, stejně jako v každé jiné sociální skupině, a to především v takové, ve které jsou její členové izolováni od okolního světa a stýkají se především jen mezi sebou (podrobněji Goffman, 1999), existují určité normy, jakási psaná a především také „nepšaná“ pravidla chování, jejichž souhrn tvoří tzv. vězeňský kód. A právě

---

<sup>33</sup> Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz), Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2010.

<sup>34</sup> V odborné literatuře se uvádí, že pojem byl poprvé použit ve 40. letech 20. století Donaldem Clemmerem, průkopníkem v oblasti penitenciární sociologie, který jako jeden z prvních popsal život uvnitř vězeňského zařízení, včetně jazyka, struktury vězeňské populace i sexuálního chování vězňů, viz jeho monografie *The Prison Community*, 1940, 1958.

seznámení se s těmito pravidly spadá, jak uvádí příslušná odborná literatura, do počátku zmíněné prizonizace.

Nahlédneme-li do statistik Vězeňské služby ČR, zjistíme, jak pestré je sociální složení odsouzených. Tyto osoby se prokazatelně liší věkem, vzděláním, důvodem a délkou svého uvěznění, státní příslušností apod.; dále, což ze statistik vyčíst nelze, mj. také náboženským vyznáním či rodinným zázemím, které spoluvytváří jejich žebříček životních hodnot. Z uvedeného tedy přirozeně vyplývá, že ve vězeňství nelze hovořit o jednom jediném prototypu vězeňského kódu. Vězeňské kódy se mohou lišit jak v rámci věznic, tak i v rámci jednotlivých oddělení. Obecně ale platí, že odsouzení zpravidla netolerují, pokud někdo z nich okrádá spoluodsouzené, nesplácí dluhy, nedrží slovo, zasahuje do sporů spoluvězňů, donáší, podlézá vězeňskému personálu nebo je příliš bázlivý. Dodejme, že na podobu vězeňského kódu mají vliv také odsouzení cizinci, a to především z řad občanů bývalého Sovětského svazu. Vzhledem k navyšujícímu se počtu rusky hovořících jedinců v českých věznicích i vzhledem k narůstajícím problémům s nimi (např. ruskojazyčná korespondence obviněných a odsouzených je pro běžné dozorce nesrozumitelná) přistoupila Vězeňská služba ČR k systematickému školení svých zaměstnanců v zacházení s těmito osobami. V roce 2006 vyšel metodický manuál odboru výkonu vazby a trestu odnětí svobody GŘ VS ČR s názvem *Ruskojazyční*, který mj. obsahuje slovníček výrazů ruského vězeňského argotu, charakteristiku ruskojazyčných kriminálních skupin či obrazové ukázky tetování.

Vzhledem k tomu, že existuje více možností, jak na odsouzené nahlížet, zmiňme na tomto místě alespoň některé. Podle Hály – Soudkové (2002, s. 20) můžeme tyto odsouzené dle způsobu chování v civilním životě rozlišit na ty, kteří považují kriminální činnost za profesi, a to za profesi prestižní (tito jedinci se obklopují odsouzenými s podobným smýšlením a usilují o to, aby byli těmito osobami respektováni a obdivováni, a uvěznění vnímají za jedno z profesních rizik), a ty, kteří se ocitli ve výkonu trestu za jednorázové porušení zákona (tito lidé obvykle vyhledávají společnost spíše penitenciárních pracovníků než ostatních odsouzených). Podle způsobu, jakým se odsouzení rozhodnou čas ve vězení prožít, je možno je dělit na ty, kteří se od vězeňského světa izolují (vytvoří si svůj vlastní mikrosvět), a ty, kteří na vězeňském životě plně participují (volný čas tráví společně, dělí se o jídlo, tabák apod.). Podle umístění na pomyslném společenském žebříčku pak odsouzené dělíme na ty, kteří aspirují na vůdcovské role, na roli tzv. kápa či jeho

oblíbenců, a ty, kteří se pohybují na nižších příčkách tohoto žebříčku; jedná se především o jedince s nižší inteligencí, příp. s jinými psychickými nebo somatickými problémy či postiženími (podrobněji Hála – Soudková, 2002, s. 21), dále např. také o homosexuály a pedofily (posledně zmiňovaní nemají život ve výkonu trestu jednoduchý, často se stávají objektem šikany ze strany jiných odsouzených; podrobněji Clemmer, 1958, s. 83–205).

V souvislosti s chováním odsouzených nelze opomenout rovněž jejich sexuální chování, protože i toto počínání se do našeho jazykového materiálu nezanedbatelnou měrou promítlo. Nikdo, ani odborná literatura (srov. Clemmer, 1958, s. 249–273; Hála, 2005, s. 64), nepopírá, že za mřížemi dochází k homosexuálním stykům. Dá se říci, že kromě jedinců s vrozenou homosexuální orientací však mnozí odsouzení považují tyto praktiky za dočasné, způsobené nemožností styků heterosexuálních, a po propuštění na svobodu je obvykle nevyhledávají a dále neprovozují.

Přijetí nastavených pravidel chování je tedy, jak vyplývá z předchozích odstavců, jedním z prvních kroků v procesu prizonizace. Tím dalším, neméně důležitým, je seznámení se se specifickou mluvou užívanou v penitenciárním zařízení. Nastoupí-li nový odsouzený do výkonu trestu, ihned přichází do kontaktu se zažitými výrazy používanými dalšími spoluodsouzenými (mnohdy je užívají také penitenciární pracovníci), které označují běžné vězeňské reálie (viz výčet sémantických okruhů na s 45). Tyto výrazy jsou pro prvotrestané, kteří dosud nemají praktické zkušenosti s vězeňským světem, zpravidla neznámé. Příčinu však nespatřujeme v kryptické funkci těchto pojmenování, ale spíše ve skutečnosti, že svět za mřížemi jednoduše prvotrestaní neznají (výjimku tvoří jedinci, kteří mají mezi odsouzenými nebo bývalými odsouzenými známé či příbuzné, ti totiž mají o vězeňských reáliích alespoň jisté povědomí).

Kromě výrazů pojmenovávajících vězeňské reálie používají lidé ve výkonu trestu také výrazy spjaté s jejich kriminální minulostí a s následným trestním řízením vedoucím až k nepodmíněnému odsouzení. Průběh trestního řízení či samotné páchaní trestného činu patří mezi odsouzenými, především těmi, kteří vnímají kriminální činnost jako svou profesi, k oblíbeným a často diskutovaným tématům hovoru.

Nutno zdůraznit, že komunikace mezi odsouzenými, příp. odsouzenými a penitenciárními pracovníky, není nasycena pouze výrazy výše zmíněnými, nýbrž

obsahuje rovněž výrazy obecně rozšířené a běžně používané. Proto se i některá tato pojmenování v předkládaném slovníku objevují, a to v případě, že mají nějakou souvislost se zajišťováním či uspokojováním základních životních i jiných (především volnočasových) potřeb a aktivit odsouzených.

Máme za to, že jazyk sehrává ve výkonu trestu, stejně tak jako v jakémkoli jiném specifickém prostředí, významnou roli a že jeho přijetí a aktivní užívání významnou měrou přispívá k tomu, že se z odsouzených stávají spoluodsouzení.

## 6 METODOLOGICKÉ POZNÁMKY

Vzhledem ke skutečnosti, že vězeňské prostředí je účelovým zařízením, a to velice nestandardním, považujeme za podstatné zdůraznit, že samotnému terénnímu šetření předcházela dlouhá přípravná fáze, ve které jsme se snažili zmapovat a posléze také eliminovat případná rizika, která by mohla realizaci výzkumu a jeho výsledky podstatně ohrozit. Zprvce jsme museli zajistit, aby nám byl umožněn přímý vstup do věznic, což vůbec není jednoduché, zadruhé jsme museli odsouzené motivovat k aktivní spolupráci. Oba úkoly se nám podařilo v rámci předvýzkumu docela úspěšně vyřešit.

Dle současné organizační struktury věznic spadají jednotlivé věznice na území ČR pod Ministerstvo spravedlnosti ČR a jsou centrálně spravovány Generálním ředitelstvím Vězeňské služby ČR. Každá věznice má svého ředitele, jenž disponuje určitými pravomocemi, které byly oproti předlistopadové době značně posíleny. O opakované vstupy do věznic, ve kterých se šetření odehrávalo, jsme tedy žádali jednotlivé ředitele. Co se týká přístupu odsouzených ke spolupráci, lze konstatovat, že většina respondentů se do výzkumu zapojila dobrovolně a ochotně. Výzkum probíhal v rámci výše zmíněného programu zacházení s odsouzenými, a to za výrazné podpory vězeňského personálu i samotného vedení jednotlivých věznic.

Ke sběru jazykového materiálu jsme se rozhodli použít dotazníkovou metodu, neboť ta se ukázala pro potřeby našeho šetření jako nejpřínosnější, nejobektivnější a nejefektivnější. V průběhu přípravné fáze jsme zcela vyloučili řízené rozhovory, protože jsme si v terénu ověřili, že je nelze vzhledem k již několikrát zmiňovanému specifiku zkoumaného prostředí i k samotnému cíli výzkumu realizovat, a to hned ze dvou důvodů. Jednak nám z bezpečnostních důvodů nebyl umožněn přístup ke všem odsouzeným (zejména těm odsouzeným za zvlášť závažné trestné činy), jednak by rozhovory musely být neúměrně dlouhé, a i přesto by hrozilo, že by nasycenost komunikace vězeňskými výrazy nebyla dostatečná.

V rámci pilotního šetření jsme vytipovali určitá sémantická pole pokrývající základní komunikaci v penitenciárním prostředí. Východiskem pro sestavení dotazníku pro nás byly zkušenosti z pravidelných návštěv ve věznici v Heřmanicích (Ostrava), rozhovory s odsouzenými, s dozorcí, se speciálním pedagogem a terapeutem, ale také s bývalými odsouzenými; jistou inspiraci jsme našli rovněž

ve stávajících slovnících vězeňské mluvy – především v Sukově práci *Několik slangových slovníků* (1993), u Hály – Soudkové *Jak mluví čeští vězni – místo a úloha vězeňského argotu* (2002), u Leeuwen-Turnovcové *Historisches Argot und neuer Gefängnislang in Böhmen* (1993), u Stepniaka (1993) *Słownik tajemnych gwar przestępczych*, u Clemmera *The Prison Community* (1958) a u Partridge *A dictionary of the underworld* (1971). Co se týká uvedených slovníků, vzhledem k cíli práce zůstaly stranou našeho zájmu výrazy, které jsou do značné míry neaktuální. Např. Sukův slovník vznikl, jak již bylo uvedeno, v 70. letech 20. století, a proto jsme zcela vynechali výrazy příznačné pro dobu normalizace, jako dobové označení pro politické vězně, pojmenování nejrůznějších přečinů proti tehdejšímu zřízení atd.

Na základě získané znalosti vězeňských reálií jsme sestavili osmistránkový dotazník, který jsme podrobili pilotnímu vyplňování. Z výsledků sondy vyplynulo, že při přípravě výzkumu jsme přecenili intelektuální dispozice některých odsouzených (srov. Profil respondentů, především jejich dosažené vzdělání, viz příloha č. 2). V praxi jsme se poučili o tom, že v českých věznicích se i v současné době můžeme setkat s analfabetismem, a to jak sekundárním (kdy jedinec při svém způsobu života nezdokonaloval nabyté dovednosti čtení a psaní), tak velmi vzácně i s analfabetismem primárním (kdy odsouzený se číst a psát nikdy nenaučil). Mnohem častějším problémem však bývá v penitenciárním prostředí tzv. funkční nigramotnost spočívající v tom, že někteří odsouzení sice elementární trivium (čtení, psaní, počítání) zvládají, ale nedokáží aplikovat nabyté dovednosti v praxi – mají problém vyřídit si běžné záležitosti na úradech, těžkopádně vyplňují nejrůznější formuláře a dotazníky (podrobněji Hála, 2005, s. 138–139). Aby bylo možno provést stejné šetření napříč kategoriemi odsouzených (vyjma analfabetů), museli jsme tedy formulaci otázek značně zjednodušit. Narazili jsme však ještě na jeden problém. Vyplnění původně navrženého dotazníku by vzhledem k jeho rozsahu probíhalo minimálně ve dvou etapách, což se v praxi ukázalo jako nemožné. Přistoupili jsme tudíž k tomu, že jsme počet dotazů značně zredukovali, a tuto skutečnost jsme naopak kompenzovali tím, že jsme respondentům (především těm inteligentnějším) nabídli možnost, že pokud nenaleznou v dotazníku některá slova, která se často ve vězení používají, mohou je připojit na konec dotazníku (ukázka odpovědi jednoho z respondentů tvoří přílohu č. 4).



Definitivní podoba dotazníku (viz příloha č. 3) obsahovala především tato sémantická pole:

- pojmenování trestných činů a činností při nich vykonávaných;
- pojmenování pachatelů<sup>35</sup> a dalších účastníků trestných činů;
- pojmenování spojená s trestním řízením;
- pojmenování jednotlivých typů penitenciárních zařízení, včetně jejich profilace;
- pojmenování prostor a příslušenství v areálu věznice;
- pojmenování pracovníků věznice;
- pojmenování bezpečnostních opatření ve věznici;
- pojmenování odsouzených podle jejich vlastností a způsobu chování;
- pojmenování odsouzených podle jejich pracovního zařazení ve věznici;
- pojmenování vězeňské výstroje;
- pojmenování věcí, které jsou pro odsouzené vzácné nebo nedostupné;
- pojmenování nejrůznějších typů dopisů, včetně nepovolené ústní komunikace odsouzených;
- pojmenování základních životních potřeb;
- pojmenování běžných činností probíhajících ve vězení;
- pojmenování pro pokusy o sebevraždu a sebepoškozování;
- pojmenování spojená se sexuálním životem ve věznici.

Vzhledem k cíli práce, potvrzení či vyvrácení námi stanovené hypotézy, že odsouzení v dnešní době neusilují o utajení smyslu řečeného tak, jak tomu bylo v dávné minulosti (viz Oberpfalcrovo vymezení argotu, 1934, s. 311–315), jsme k dotazníku připojili dvě otázky. Zajímalo nás zejména, proč se vůbec podle názoru respondentů v penitenciárním prostředí specifické výrazy používají a jak se je respondenti naučili (podrobné znění otázek viz dotazník v příloze č. 3; vyhodnocení těchto otázek viz 9. kapitola).

Domníváme se, že o potlačení kryptické funkce vězeňské mluvy vypovídá především samotná ochota odsouzených tiskopis vyplnit. To, zda utajovací funkce řeči sehrává v současnosti nějakou roli, jsme chtěli ověřit také dalším způsobem.

---

<sup>35</sup> Pojmenování pro „pachatele určitého trestného činu“ a „osobu, která byla odsouzena za určitý trestný čin“ jsou stejná. V alfabetském slovníku označujeme v tomto případě výklad významu jednotně, a to pomocí výkladu „kdo něco udělá, kdo se něčeho dopustí“, např. člověk, který pohlavně zneužije, je „děckomrd“ a nezáleží na tom, zda je pravomocně za tento čin odsouzen; ve výkladu významu se objeví formulace „kdo pohlavně zneužije“.

Respondenti byli při předvýzkumu paritně rozděleni do dvou skupin – respondenti z první skupiny vyplňovali dotazník pod dohledem speciálního pedagoga, respondenti z druhé skupiny zcela samostatně. Chtěli jsme vysledovat, zda se budou odpovědi v obou skupinách lišit, a jelikož se v materiálu podstatný rozdíl neprokázal, dále jsme od tohoto rozdělení upustili a realizace vyplňování dotazníků závisela na rozhodnutí pověřených osob z řad vězeňského personálu.

Na základě vyhodnocení výsledků předvýzkumu jsme pro sběr jazykového materiálu stanovili následující kritéria:

- 1) respondenty budou pouze dospělí odsouzení mužského pohlaví české národnosti;
- 2) celkový počet respondentů bude činit 300, tzn. půjde o tři věznice po stu respondentech;
- 3) zaměříme se pouze na věznice, nikoli na vazební věznice lokované na Moravě a ve Slezsku;
- 4) navštívíme typy věznice profilované minimálně pro výkon trestu s odnětím svobody s dozorem, lépe s ostrahou či zvýšenou ostrahou.

V každé navštívené věznici se tedy výzkumu zúčastnilo sto respondentů. Spoléhali jsme na dobrou vůli odsouzených a nepočítali se stoprocentní návratností tiskopisů. Z heřmanické věznice se nám vrátilo osmdesát „pochtivě“ vyplněných dotazníků, z opavské sedmdesát tři a z mírovské šedesát šest.

Již během sběru jazykového materiálu jsme se rozhodli, že ze získaného korpusu vytvoříme dva navzájem se doplňující slovníky a nabídneme tak čtenářům dva komplementární pohledy na pojednávané lexikum. Zaprvé, předložíme alfabetický slovník jednotlivých hesel zpracovaných při použití běžně užívaných lexikografických zásad a pravopisných i editorských norem, zadruhé, sestavíme věcný slovník (provedeme tematické přeskupení materiálu s odkazy na tento alfabetický slovník). Tomuto záměru jsme pochopitelně podřídili již samotné vyhodnocování dotazníků. Nejdříve jsme materiál vyhodnocovali za každou věznici zvlášť. K tomuto konání jsme byli motivováni snahou zjistit, zda se užívané lexikum liší dle zařazení odsouzených do jednotlivých typů výkonu trestu, tzn. zda je markantní rozdíl ve vyjadřování odsouzených vykonávajících trest v mírnějším typu věznice a ve vyjadřování jejich kolegů umístěných do věznice se zvýšeným stavebně-technickým zabezpečením. Důležitým poznatkem pro nás bylo, že ve vyhodnoceném materiálu jsme podstatné rozdíly v obecné rovině neshledali.

Pokud se nějaké odchylky objevily, byly většinou spojené, což je přirozené, s určitým specifickým dané věznice či její samotnou lokací. Např. pouze v heřmanické věznici se objevoval výraz „labužník kovony“ pro odsouzeného, který se pokouší o sebepoškozování (např. spolknutím nějakého předmětu, nejčastěji kovového). Tuto skutečnost si vysvětlujeme tím, že v nedaleké Karviné se nachází podnik Kovona, který se zabývá kovovýrobou. V alfabetském slovníku na tyto výrazy zpravidla upozorňujeme poznámkou v závěru heslového odstavce nebo již v samotném výkladu hesla; v případě, že se jedná o běžně rozšířené výrazy, prezentujeme je bez bližších komentářů. Abychom se vyvarovali zkreslení vyplývajícího z pouze okazionalního užití slova, rozhodli jsme se brát v potaz pouze výrazy, které v našem korpusu překročily pětiprocentní frekvenci výskytu. Bližší pojednání o způsobu prezentace jazykového materiálu lze najít v úvodních poznámkách k 7. a 8. kapitole.

## 7 ALFABETICKÝ SLOVNÍK

### 7.1 Poznámky k uspořádání slovníku a k stavbě heslového odstavce

Předkládaný slovník obsahuje nejen výrazy označující vězeňské realie, ale také výrazy odrážející širší komunikační vybavenost odsouzených související jak s jejich kriminální minulostí (včetně průběhu trestního řízení), tak se zajišťováním či uspokojováním jejich základních životních i jiných (především volnočasových) potřeb a aktivit ve výkonu trestu.

Heslová slova, uváděná v reprezentativních tvarech, jsme uspořádali abecedně. Vedle hesel s plnohodnotným zpracováním uplatňujeme též hesla odkazová, která slouží pro operativnější orientaci uživatele. Víceslovná (sdružená) pojmenování a frazeologická spojení jsme zpracovali jako samostatné heslové jednotky – uvádíme je buď samostatně, nebo pod heslovými slovy, která odpovídají jejich jednotlivým plnovýznamovým komponentům, a vykládáme je u heslového slova, které je totožné s jejich prvním komponentem (u ostatních je odkaz ↑).

Heslový odstavec má následující stavbu:

**Heslové slovo** > gramatická charakteristika > *výklad významu* > *pomocné výkladové prvky* > příklady užití > poznámka

□ Homonyma (heslová slova stejného reprezentativního tvaru) označujeme povýšenými arabskými číslicemi (jako horním indexem) uvedenými za příslušným tvarem.<sup>36</sup>

---

<sup>36</sup> Uvědomujeme si, že hranice mezi slovy polysémními a homonymy je někdy neostrá. V takových případech jsme se rozhodli pro jednotnou metodiku, kterou důsledně dodržujeme. Za homonyma považujeme slova vzniklá paralelním pojmenovacím (slovotvorným) procesem. Jako homonymní řešíme též jednotky lišící se kategoriálním rysem „věc“ vs. „osoba“ (*bezpečák* – oddělení prevence a stížností vs. *bezpečák* – příslušník vězeňské služby působící na oddělení prevence a stížností). Lexikální jednotky (lexie) vzniklé stejným pojmenovacím postupem (např. přenesením významu) zpracováváme jako jednotlivé významy v polysémní struktuře slova (*bedna* – televize a krabička cigaret). Jako slova polysémní zpracováváme také slova, která mají stejný sémantický obsah, ale liší se konkrétní realizací implicitního valenčního rámce, zejména pozice adresáta (*bonzák* – kdo donáší vězeňskému personálu a kdo donáší ostatním odsouzeným).

□ U jednoslovných hesel podáváme jejich tvaroslovnou<sup>37</sup> a slovnědruhovou charakteristiku:

- u podstatných jmen uvádíme koncovku ve druhém pádě čísla jednotného a mluvnický rod (m = mužský, ž = ženský, s = střední); pomnožná podstatná jména označujeme pomn.; pokud se některé podstatné jméno vyskytuje častěji v množném čísle, upozorňujeme na tuto skutečnost zkratkou mn.;
- u přídavných jmen, příslovcí a citoslovcí uvádíme slovnědruhovou příslušnost (příd., přísl., citosl.);
- u sloves uvádíme vid, a to dokonavý (dok.) a nedokonavý (ned.); jejich rekcii naznačujeme obsazením příslušných pozic zájmeny a příslovcí.

□ U frazeologismů a víceslovných pojmenování mluvnické údaje neuvádíme, tyto údaje naznačujeme samostatně jenom u jejich prvního plnovýznamového komponentu.

□ Při výkladu věcného významu heslových slov nejčastěji užíváme následující typy výkladových postupů: a) výklad pomocí spisovného ekvivalentu, v případě potřeby odborného (*pézet program zacházení s odsouzenými*); b) výklad slovtvorný (*autičkář kdo krade nebo vykrádá auta*); c) výklad popisný (*kolchoz seskupení dvou nebo více odsouzených dělících se o jídlo, tabák apod.*). V opodstatněných případech naznačujeme za výkladem bližší slovtvornou motivaci (*flastrovaný – kdo má kázeňský trest (doslova kdo má flastr)*). Jednotlivé významy v polysémní struktuře uvádíme arabskými číslicemi na úrovni textu. Pořadí významů je určováno zjištěnou frekvencí. Ve shromážděném materiálu se objevují rovněž výrazy, které existují i v běžné slovní zásobě, ovšem s jiným významem (např. *pošťák – zde kdo přepadne, ev. vyloupí poštu, jinak obvykle poštovní zaměstnanec*), u těchto výrazů uvádíme jen význam argotický. Výklad je v kurzivě.

□ Za výkladem významu po dvojtečce uvádíme u některých pojmenování příklad jejich užití v kontextu, dal-li se tento kontext vyčíst ze získaného materiálu.

---

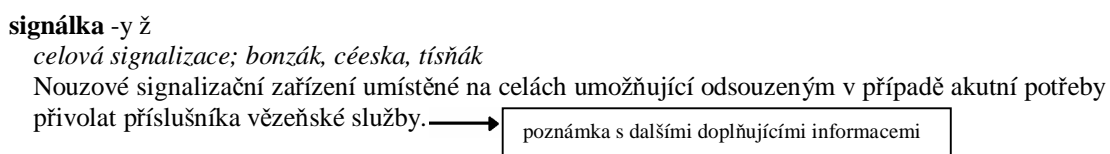
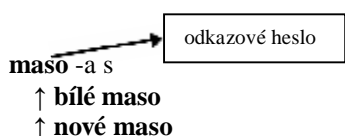
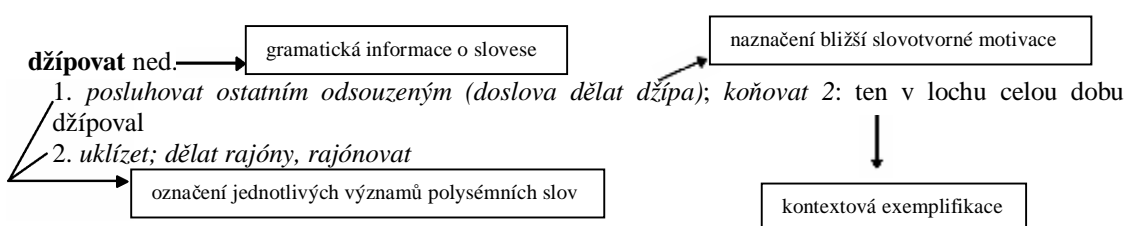
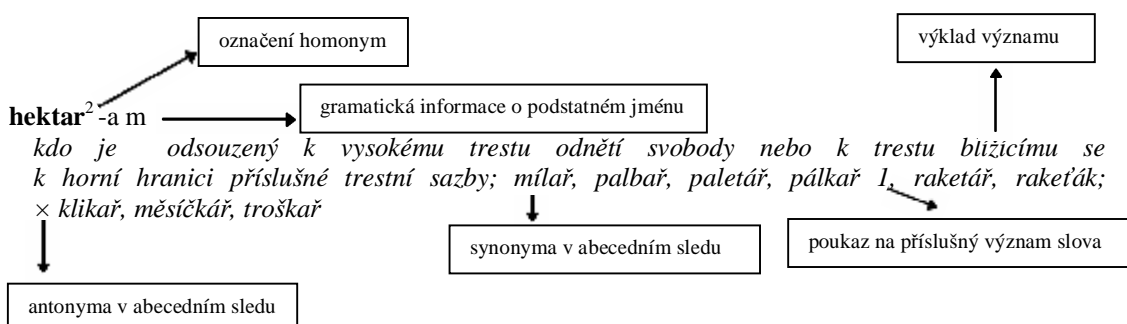
<sup>37</sup> Mluvnické kategorie většiny slangismů nebylo možno ze získaného materiálu vyčíst. Vzhledem ke skutečnosti, že tyto údaje mohou mít nezanedbatelný význam především pro nečeského uživatele tohoto slovníku, nerezignovali jsme na ně a doplnili je podle zákonitostí češtiny.

□ Některá hesla doplňujeme údaji o systémových vztazích v (argotické) slovní zásobě: synonyma a antonyma uvádíme v abecedním sledu (příp. s číslem jejich příslušného významu), a to kurzivou, antonyma uvozujeme značkou ×.

□ V případech, kdy předpokládáme neprůhlednost významu způsobenou neznalostí vězeňského prostředí, uzavíráme heslový odstavec bližším vysvětlením obsahujícím další relevantní informace. U lexikálních jednotek běžně se vyskytujících také mimo vězeňský svět tyto poznámky neuvádíme.

Vzhledem ke skutečnosti, že penitenciární prostředí je velice specifické a pro nezasvěcené často neznámé, doporučujeme uživateli slovníku prostudování kapitoly Charakteristika penitenciárního prostředí v ČR.

### Stavba heslového odstavce:



## 7.2 Vlastní slovník

### A

#### **áčkař** -e m

*kdo je zařazen k výkonu trestu odnětí svobody do věznice s dohledem*

#### **áčko<sup>1</sup>** -a s

*věznice pro výkon trestu odnětí svobody s dohledem*

#### **áčko<sup>2</sup>** -a s

*alkohol; chlast*

#### **achárna** -y ž

*vězeňská kaple; kostel, pánbíčkárna*

#### **ajcák** -a m

*kdo je nakažen virem H.I.V. (doslova kdo má aids)*

#### **akční hrdina**

*kdo pašuje zbraně*

#### **aktivita** -y ž častěji mn. aktivity

*program zacházení s odsouzenými; pézet, program, reso*

#### **alchymista** -y m

*vězeňský kuchař; čaroděj, guláš, chemik, kuchtík, těstomrd, těstoprd*

#### **alíky** pomn.

*alimenty; aloše*

#### **aloše** pomn.

*alimenty; alíky*

#### **alpinista** -y m

*kdo podlézá vězeňskému personálu; indulona, leštič klik, lízoprd, ložiřit', prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řit'olez, šipkař, vlezdoprd, vlezprdel, vlezprdelka, vlezřitka, vřítidlub, vyližprdel*

↑ **rektální alpinista**

#### **altánek** -u m

*operační středisko věznice*

Pojmenování zaznamenané v mírovské věznici, ve které je toto středisko umístěno v budově připomínající zahradní altánek.

#### **amča** -i ž

*amnestie; amina*

#### **amina** -y ž

*amnestie; amča*

**aminář** -e m

*kdo je propuštěn na amnestii; amnesta, amnestant, amnestář, amnestovaný, amnest'ák*

**amnesta** -y m

*kdo je propuštěn na amnestii; aminář, amnestant, amnestář, amnestovaný, amnest'ák*

**amnestant** -a m

*kdo je propuštěn na amnestii; aminář, amnesta, amnestář, amnestovaný, amnest'ák*

**amnestář** -e m

*kdo je propuštěn na amnestii; aminář, amnesta, amnestant, amnestovaný, amnest'ák*

**amnestovaný** -ého m

*kdo je propuštěn na amnestii; aminář, amnesta, amnestant, amnestář, amnest'ák*

**amnest'ák** -a m

*kdo je propuštěn na amnestii; aminář, amnesta, amnestant, amnestář, amnestovaný*

**anál** -u m

*anální styk; zájezd do kakaové dírky, zájezd do nestlé*

**anton** -u m

*policejní vůz; bengokára*

**apač** -e m

*kdo je romské národnosti; briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*

Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**ara** citosl.

*pozor: ara, bengo*

**arest** -u m

*věznice; baňa, basa, chládek, krim, kriminál, krimoš 3, lágr, lapák, loch, prizn*

**arestman** -a m

*kdo je odsouzený nepodmíněně (k trestu odnětí svobody); basman, galejník, kriminálník 1, krimoš 1, mukl; × podmínkář 1*

**autíčkář** -e m

*kdo krade nebo vykrádá auta; kárář*

## **B**

**bagančata** pomn.

*vězeňská obuv; bagany, komisky, komisňáky, papíráky*



**bagany** pomn.

*vězeňská obuv; bagančata, komisky, komisňáky, papíráky*

**bágl** -u m

*věci osobní potřeby sbalené v dece*

Takto sbalené věci si odsouzený odnáší z cely v případě, že ji trvale či dočasně opouští (např. při důkladné kontrole cel, při dočasném umístění na oddělení výkonu kázeňských trestů).

**bagr** -u m

*lžíce*

**bagrovat** ned.

*jíst (doslova jíst bagrem); chalovat, žrát*

**bachař** -e m

*příslušník vězeňské služby pověřený dozorem nad odsouzenými; bengo 2, velitel*

**bakšiš** -e m

*peníze; civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergle, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

**balčo** -a s

*ručně balená cigareta; balená, balenčo, dutinka, plnička; × cigáro, cígo, hulení, kulatá, kulatka, válec, žváro*

**balená** -é ž

*ručně balená cigareta; balčo, balenčo, dutinka, plnička; × cigáro, cígo, hulení, kulatá, kulatka, válec, žváro*

**balenčo** -a s

*ručně balená cigareta; balčo, balená, dutinka, plnička; × cigáro, cígo, hulení, kulatá, kulatka, válec, žváro*

**bambus** -u m

↑ **leštit bambus**

**banán** -u m

*vězeňské pyžamo žluté barvy; banánek, kanár, kanárek, žluťák, žluťásek*

**banánek** -nku m

*vězeňské pyžamo žluté barvy; banán, kanár, kanárek, žluťák, žluťásek*

**bankéř** -e m

*kdo přepadne, ev. vyloupí banku*

**baňa** -i ž

*věznice; arest, basa, chládek, krim, kriminál, krimoš 3, lágr, lapák, loch, prizn*

↑ **stará v bani**

**barák** -u m

*ubytovna pro odsouzené*

**barákový** -ého m

*odsouzený pomáhající vězeňskému personálu se zajišťováním kázně a pořádku na ubytovnách (doslova na baráku); kápé, kápěčák, kápěčko, koordinátor, pořádkář, pořádkový*

**basa** -y ž

*věznice; arest, baňa, chládek, krim, kriminál, krimoš 3, lágr, lapák, loch, prizn*

**basman** -a m

*kdo je odsouzený nepodmíněně (k trestu odnětí svobody); arestman, galejník, kriminálník 1, krimoš 1, mukl; × podmínkář 1*

**bašavel** -u m

*jídlo; dlabanec, chales, chalka, chalunk, žrádlo*

**batman** -a m

*příslušník vězeňské služby sloužící na strážní věži; čučka 2, hlídač 1, kukačka 1, kukačkář, kulomet, střelec, špaček, špačkář*

**bažant** -a m

*kdo je do věznice nově příchozí; cucák, mládě, nováček, nové maso, nové zboží, novic, novicka, přibylec, přilba, přírůstek, vajgl mu ještě hoří za bránou*

**béčkař** -e m

*kdo je zařazen do výkonu trestu odnětí svobody do věznice s dozorem*

**béčko** -a s

*věznice pro výkon trestu odnětí svobody s dozorem*

**bedna** -y ž

1. televize; telka 1, tývý
2. krabička cigaret

**bělouš** -e m

*kdo je zneužit k páchání trestné činnosti; bílý kůň, koník*

**bengárna** -y ž

*policejní služebna; fízlárna*

**bengo** -a m

1. policista; bengoš, čuchal, fízl, fízlák, chlupatý, pendrek, polda, policajt, poliš, uniforma
2. příslušník vězeňské služby pověřený dozorem nad odsouzenými; bachař, velitel

**bengokára** -y ž

*policejní vůz; anton*

**bengoš** -e m

*policista; bengo 1, čuchal, fízl, fízlák, chlupatý, pendrek, polda, policajt, poliš, uniforma*

**bešelit** ned.

*odpykávat si trest odnětí svobody; bručet, kroutit (co), sedět, točit (co)*

**betla** -e ž

*postel; bidlo (horní), foch, kabrio (bez patra), pelech, pryčna, regál (spodní)*

↑ **natáhnout betli**

**bezpečák<sup>1</sup>** -u m

*oddělení prevence a stížností; bonzárna, bonzkancl, opas, opasek, opérko, prevence, prevenčák 2, prevenčka, uši 2, ušní 1*

**bezpečák<sup>2</sup>** -a m

*příslušník vězeňské služby působící na oddělení prevence a stížností; kůrovec, prevenčák 1, ušař, ušní 2*

**běžec** -ce m

*kdo se pokouší o útěk; kapříld, kopečkář, útekář, zdrhač*

**bidlo** -a s

*postel (horní); betla, foch, kabrio (bez patra), pelech, pryčna, regál (spodní)*

**bílá díra**

*vězeňská ošetřovna; lapiduchárna, lékařák, marodka, oška, veterina, zašívárna*

**bílá huba**

*kdo je neromské národnosti; gadžo; × apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, mrdka černá, negativ, romák, uzenci*

Označení, které používají romští odsouzení pro neromského odsouzeného.

**bílé maso**

*lidé: po bílém mase je poptávka*

↑ **kšeft s bílým masem**

↑ **kšeftovat s bílým masem**

**bílý kůň**

*kdo je zneužit k páchání trestné činnosti; bělouš, koník*

**blaf** -u m

*nechutné jídlo; sračka 1*

**blít** ned. (co, na koho)

*vypovídat (u policejního výslechu, u soudu) o někom v jeho neprospěch; zpívat 2 (co, na koho)*

**bludička** -y ž

*světlo svítící na chodbách v době nočního klidu; nočka, reflektor*

**bobkař** -e m

*kdo je zbabělý; mulo, sráč, sračka 2*

**bobek** -u m  
↑ mít bobky

**bodygárd** -a m  
*příslušník vězeňské služby doprovázející odsouzené na práci; hlídač 2, chůva, pohaněč, pracoš*

**bohouš** -e m  
*WC; hajzl, hajzlík, chyndák, sněmovna, volátko*

**bojar** -u m  
*zařízení sloužící k ostraze venkovních prostorů*  
Speciální zařízení fungující na bázi podobné laserovým paprskům sloužící k ostraze venkovních prostorů.

**bonz** -u m  
*udání*

**bonzák<sup>1</sup>** -a m  
1. *kdo donáší vězeňskému personálu; bonzo 1, donašeč 1, konfident, konfoš, konfouš, práskač, sojka, tajný 2*  
2. *kdo donáší ostatním odsouzeným; bonzo 2, drbna, mluvka, plotkař, zpravodaj*

**bonzák<sup>2</sup>** -u m  
*celová signalizace; céeska, signálka, tísňák*  
Nouzové signalizační zařízení umístěné na celách umožňující odsouzeným v případě akutní potřeby přivolat příslušníka vězeňské služby.

**bonzárna** -y ž  
*oddělení prevence a stížností; bezpečák 1, bonzkancl, opas, opasek, opérko, prevence, prevenčák 2, prevenčka, uši 2, ušní 1*

**bonzkancl** -u m  
*oddělení prevence a stížností; bezpečák 1, bonzárna, opas, opasek, opérko, prevence, prevenčák 2, prevenčka, uši 2, ušní 1*

**bonznout** dok. (koho)  
*udat (koho); natřít (koho), prásknout (koho), propálit (koho), provařit (koho), shodit (koho), ustřelít (koho)*

**bonzo** -a m  
1. *kdo donáší vězeňskému personálu; bonzák, donašeč 1, konfident, konfoš, konfouš, práskač, sojka, tajný 2;*  
2. *kdo donáší ostatním odsouzeným; bonzák 2, drbna, mluvka, plotkař, zpravodaj*

**bonzovat** ned.  
*udávat, donášet*

**bouchačka** -y ž  
*pistole; kvér, železo*

**bouchat** ned.

*pracovat v době výkonu trestu; fachat, fátat, hákovat, makat za brankami, šroubovat*

**bouračkář** -e m

*kdo usmrtí z nedbalosti (doslova při bouračce); havárkář, nedbalec, nedbalista, nedbalka, nedbalkář, nehodář, smolař*

**brácha** -y m

*kdo pobývá na společné cele; chábr, spolubytný, spoluhrač, spoluchábr, spolumukl*

**brána** -y ž

*vstup do věznice; branka*

**branař** -e m

*příslušník vězeňské služby sloužící na vstupu do věznice (doslova na bráně); brankař*

**branka** -y ž

*vstup do věznice; brána*

**brankař** -e m

*příslušník vězeňské služby sloužící na vstupu do věznice (doslova na brance); branař*

**bratr** -a m

*kdo pochází z bývalého Sovětského svazu; rusák*

↑ **velký bratr**

**brif** -u m

*dopis; nové zprávy, pismo, pošta 2*

**briketa** -y m/ž

*kdo je romské národnosti; apač, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*

Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**brko** -a s

↑ **honit (si) brko**

**bručet** ned.

*odpykávat si trest odnětí svobody; bešelit, kroutit (co), sedět, točit (co)*

**bubák** -a m

*snímací čidlo nebo kamera zaznamenávající pohyb ve věznici; čóča, čočka 1, čučka 3, fotomuňka, očko, oko, velký bratr*

**bufet<sup>1</sup> -u m**

*otvor ve dveřích cely (podávací okénko)*

Podávací okénko slouží na oddělení se zesíleným stavebně-technickým zabezpečením (oddělení pro odsouzené s výjimečným a doživotním trestem) především k výdeji stravy či ložního prádla odsouzeným.

**bufet<sup>2</sup> -u m**

*pokyn pro posluhujícího vězně, aby připravil, příp. přinesl jídlo*

**buchna -y ž**

*injekční stříkačka; frkna, jehla, jehlička, pumpa, špricka, včelka*

**buk -a m**

*kdo má homosexuální orientaci; bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba I, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**bukva -y ž**

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba I, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**bukvice -e ž**

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba I, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**bukvičák -a m**

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba I, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**bula -y m**

*kdo se vyhýbá práci; flákač, lempl, nefachčenko, netáhlo, výhybkář*

**bunkr -u m**

*uzamykatelná vězeňská skříňka na osobní věci*

**bušírna -y ž**

*posilovna; činkárna, fitko, korbičovna, posilka*

**buzerák -u m**

*vycházkový prostor; buzerplac, klec I, kotec, plac, špacírplac, teletník, výběh*

**buzerant** -a m

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba I, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**buzerplac** -u m

*vycházkový prostor; buzerák, klec I, kotec, plac, špacírplac, teletník, výběh*

**buzík** -a m

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba I, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**buzna** -y ž

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba I, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**bytař** -e m

*kdo vykrádá byty; kvartýrář*

**být na klepkách**

*užívat drogy; fetovat, klepat, máznout se I, píchnout si, sjet se, šlehnout si, šňupnout si, zhulit se, zkouřit se*

**být mrtvý**

*být někým, s kým se nepočítá (kdo je odepsaný)*

**být nenažraný**

*pokusit se o sebepoškozování (např. spolknutím nějakého předmětu); sežrat (něco)*

**C****cáchař** -e m

*kdo je zaměstnaný v kanceláři; kancelářská krysa, kancelářský, kanclkrysa, krysa, myšák*

**candát****↑ mrskač candátů****céčkař** -e m

*kdo je zařazený do výkonu trestu odnětí svobody do věznice s ostrahou*

**céčko** -a s

*věznice pro výkon trestu odnětí svobody s ostrahou*

**céeska** -y ž

*celová signalizace; bonzák, signálka, tísňák*

Nouzové signalizační zařízení umístěné na celách umožňující odsouzeným v případě akutní potřeby přivolat příslušníka vězeňské služby.

**celkař** -e m

*kdo si odpykává trest bez podmíněného propuštění; dojížd'ák, držák 1, tvrd'ák;*

× *pépěčkář, podmínkář 2, půlař, půlkař*

**celý** příd.

↑ **odjet celý**

↑ **sjet to celé**

**cesta do kopce**

*první polovina trestu odnětí svobody; × cesta z kopce*

**cesta z kopce**

*druhá polovina trestu odnětí svobody; × cesta do kopce*

**cestovka** -y ž

*vězeňské vozidlo (auto/autobus), ve kterém je eskortovaným odsouzeným omezen výhled z okna; dobytčák, eskorta, eskorták 2, konzerva, mukltour, ponorka, rakev*

**cestovkář** -e m

*příslušník vězeňské služby vykonávající eskortu odsouzených (ve speciálně upraveném vozidle, ve kterém je odsouzeným omezen výhled z okna); cesták, eskorták 1, konzervář, náramkář, ponorkář, řetízkáč, taxikář*

**cest'ák** -a m

*příslušník vězeňské služby vykonávající eskortu odsouzených (ve speciálně upraveném vozidle, ve kterém je odsouzeným omezen výhled z okna); cestovkář, eskorták 1, konzervář, náramkář, ponorkář, řetízkáč, taxikář*

**cigáro** -a s

*strojově vyráběná cigareta; cígo, hulení, kulatá, kulatka, válec, žváro; × balčo, balená, balenčo, dutinka, plnička*

**cígo** -a s

*strojově vyráběná cigareta; cigáro, hulení, kulatá, kulatka, válec, žváro; × balčo, balená, balenčo, dutinka, plnička*

**cigoš** -e m

*označení neromských odsouzených pro odsouzeného Roma; apač, briketa, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*

Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.



**cikorka** -y m/ž

*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*

Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**cimra** -y ž

*cela/pokoj; izba, jeskyně, kobka 3, světlice*

**civil<sup>1</sup>** -u m

*vše mimo areál věznice; civilizace, domov, svoboda, tam za zdí, venek*

**civil<sup>2</sup>** -u m

*civilní oděv*

**civil<sup>3</sup>** -a m

*policista sloužící v civilním oblečení; tajný 1*

**civilizace** -e ž

*vše mimo areál věznice; civil 1, domov, svoboda, tam za zdí, venek*

**civilky** pomn.

*peníze (doslova připomínající civil); bakšiš, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, merge, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

**cizák** -a m

*kdo je cizí státní příslušnosti; cizoš, přivandrovalec*

**cizoš** -e m

*kdo je cizí státní příslušnosti; cizák, přivandrovalec*

**cucák** -a m

*kdo je do věznice nově příchozí; bažant, mládě, nováček, nové maso, nové zboží, novic, novicka, přibylec, přilba, přírůstek, vajgl mu ještě hoří za bránou*

**cukr** -u m

*kokain; kokeš, koks*

**cvokař** -e m

*vězeňský psycholog; psychoš, psychouš*

**Č**

**čára** -y ž

↑ **hodit čáru**

**čaroděj** -e m

*vězeňský kuchař; alchymista, guláš, chemik, kuchtík, těstomrd, těstoprd*

**čarovat** ned.  
*vařit; kuchtit*

**čenč -e m**  
*nepovolená směna předmětů či dopisů mezi celami; koňování 1, kšeft, veksl*

**černá huba**  
*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, cikorka, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*  
Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**černá mrdka**  
*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*  
Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**černá prdel**  
*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*  
Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**černoprdelník -a m**  
*vězeňský kaplan; farář, fland'ák, kněz, otec, padre, pánbíček, pánbíčkář, páter*

**černý čmoud**  
*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*  
Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**čichat** ned.  
*užívat omamné látky*

**čiko -a s**  
*nedopalek; špaček 2, tygr, vajgl*

**činkárna -y ž**  
*posilovna; bušírna, fitko, korbičovna, posilka*

**čistič -e m**  
*kdo legalizuje výnosy z trestné činnosti (doslova kdo čistí peníze); pračka 2, pračka merglí 2, pračkar, prádelník, pradena*

**čmoud** -a m

*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*

Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

↑ **černý čmoud**

**čóča** -i ž

*snímací čidlo nebo kamera zaznamenávající pohyb ve věznici; bubák, čočka 1, čučka 3, fotomuňka, očko, oko, velký bratr*

**čočka<sup>1</sup>** -y ž

*snímací čidlo nebo kamera zaznamenávající pohyb ve věznici; bubák, čóča, čučka 3, fotomuňka, očko, oko, velký bratr*

**čočka<sup>2</sup>** -y ž

*průzor ve vrchní části celových dveří; čučka 4, kukačka 2*

Pozorovací otvor slouží příslušníkům vězeňské služby ke kontrole odsouzených při zavřených dveřích.

**čorka** -y ž

*krádež; dvěstěpětka*

**čorkař** -e m

*kdo krade; chmaták, krad'oš, lapka*

**čornout** dok. (co)

*ukrást (co); klofnout (co), lohnout (co), seknout (co), šlohnout (co), štípnout (co), švihnout (co)*

**čoud** -a m

*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*

Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**čubka** -y m

*kdo poskytuje sexuální služby; děvka, kurva, šlapka*

**čučka<sup>1</sup>** -y ž

*strážní věž; hnízdo, kukaň, stojka, špačkárna*

**čučka<sup>2</sup>** -y m

*příslušník vězeňské služby sloužící na strážní věži; batman, hlídač 1, kukačka 1, kukačkář, kulomet, střelec, špaček, špačkář*

**čučka<sup>3</sup>** -y ž

*snímací čidlo nebo kamera zaznamenávající pohyb ve věznici; bubák, čóča, čočka 1, fotomuňka, očko, oko, velký bratr*

**čučka**<sup>4</sup> -y ž

*průzor ve vrchní části celových dveří; čočka 2, kukačka 2*  
Pozorovací otvor slouží ke kontrole odsouzených při zavřených dveřích.

**čuchal** -a m

*policista; bengo 1, bengoš, fízl, fízlák, chlupatý, pendrek, polda, policajt, poliš, uniforma*

**čumcimra** -y ž

*místnost s televizí*

**čuňa** -i ž

↑ **dát po čuni**

↑ **dostat po čuni**

**čuráková princezna**

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba 1, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**čůro** -a s

*nůž; kudla*

**D**

**dát deku** (komu)

*zbít (koho); dát před držku (komu), dát přes tlamu (komu), natřít to (komu), rozbít hubu (komu), ubalit 2 (komu); × dostat deku, dostat po čuni, dostat přes držku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu, vyfasovat 1*

**dát do** (koho)

*vykonat pohlavní styk*

**dát po čuni**

*zbít (koho), dát přes držku (komu), dát přes tlamu (komu), natřít to (komu), rozbít hubu (komu), ubalit 2 (komu); × dostat deku, dostat po čuni, dostat přes držku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu, vyfasovat 1*

**dát přes držku** (komu)

*zbít (koho); dát deku (komu), dát po čuni (komu), dát přes tlamu (komu), natřít to (komu), rozbít hubu (komu), ubalit 2 (komu); × dostat deku, dostat po čuni, dostat přes držku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu, vyfasovat 1*

**dát přes tlamu** (komu)

*zbít (koho); dát deku (komu), dát po čuni (komu), dát přes držku (komu), natřít to (komu), rozbít hubu (komu), ubalit 2 (komu); × dostat deku, dostat po čuni, dostat přes držku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu, vyfasovat 1*

**děckomrd** -a m

*kdo pohlavně zneužije; mrdka, mršina, prasák, prasečkář, prznič*

**děčkař** -e m

*kdo je zařazen do výkonu trestu odnětí svobody do věznice se zvýšenou ostrahou*

**děčko** -a s

*věznice pro výkon trestu odnětí svobody se zvýšenou ostrahou*

**defraudant** -a m

*kdo se dopustí zpronevěry; zpronevěřář*

**deka** -y ž

*rvačka; férovka, masírka, nakládačka, natíračka, řezba, valchovačka*

↑ **dát deku**

↑ **dostat deku**

**dělat** ned. (co, koho, na kom)

*vyšetřovat (co, koho): dělali na něm už loni*

**dělat levou** (na koho)

*podvádět (koho); fixlovat*

**dělat rajóny**

*uklízet; džípotvat 2, rajónovat*

**demonstračka** -y ž

*autoagresivní (často demonstrativní) konání odsouzeného spočívající v jeho sebepoškozování (např. spolknutí nějakého předmětu); polykačka*

**detča** -i ž

*zabezpečovací detence*

**detenčák** -u m

*ústav pro výkon zabezpečovací detence*

**děvka** -y m

*kdo poskytuje sexuální služby; čubka, kurva, šlapka*

**diák** -u m

*lék diazepam*

**díra** -y ž

*oddělení výkonu kázeňských trestů; káčko 2, kobka 1, ovékáčko, ovékáté, samotka, víajpí, víajpíčko, výkoňák*

↑ **bílá díra**

**dírák** -a m

*kdo je umístěn na oddělení výkonu kázeňských trestů (doslova kdo je umístěn na díru); dírář, flastrář, káčkař, samotář, samotkář, sólista, víajpíčkář*

**dírář** -e m

*kdo je umístěn na oddělení výkonu kázeňských trestů (doslova kdo je umístěn na díru); dírák, flastrář, káčkař, samotář, samotkář, sólista, víajpíčkář*

**dírka** -y ž

↑ zájezd do kakaové dírky

**distributor naděje**

*placený obhájce; × exofák*

**dlabanec** -ce m

*jídlo; bašavel, chales, chalka, chalunk, žrádlo*

**dobyččák** -u m

*vězeňské vozidlo (auto/autobus), ve kterém je eskortovaným odsouzeným omezen výhled z okna; cestovka, eskorta, eskorták 2, konzerva, mukltour, ponorka, rakev*

**dodavatel** -e m

*kdo prodává drogy; dýler, dýloš, fetkař 2, fetman 2, feťák 2, perníkář*

**dojet** (co)

*odpykat si trest odnětí svobody bez podmíněného propuštění; doklepat (co), odjet celý, odkroutit si to do poslední minuty, odkroutit si to natvrdo, sjet to celé*

**dojíždák** -a m

*kdo si odpykává trest bez podmíněného propuštění; celkař, držák 1, tvrdák; × pépěčkář, podmínkář 2, půlař, půlkař*

**doklepat** dok. (co)

*odpykat si zbytek trestu; dojet (co)*

**domáci** -ho m

*recidivista; furtista, inventář, profesionální mukul, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec; × prvnicka, prvnickář, prvolepenka, prvosenka*

**domov** -a m

*vše mimo areál věznice; civil 1, civilizace, svoboda, tam za zdí, venek*

**donašeč** -e m

- 1. kdo donáší vězeňskému personálu; bonzák 1, bonzo 1, konfident, konfoš, konfouš, práskač, sojka, tajný 2*
- 2. policejní informátor; íčko*

**dostat** dok. (koho)

*usvědčit (koho); utočit (koho), uvrtnat (koho)*

**dostat deku**

*být zbit; dostat po čuni, dostat přes držku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu, vyfasovat 1; × dát deku (komu), dát po čuni (komu), dát přes držku (komu), dát přes tlamu (komu), natřít to (komu), rozbit hubu (komu), ubalit 2 (komu)*

**dostat krámy**

*mít špatnou náladu; menstruovat, mít krámy*

**dostat po čuni**

*být zbit; dostat po čuni, dostat přes držku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu, vyfasovat 1; × dát deku (komu), dát po čuni (komu), dát přes držku (komu), dát přes tlamu (komu), natřít to (komu), rozbít hubu (komu), ubalit 2 (komu)*

**dostat přes držku**

*být zbit; dostat po čuni, dostat deku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu, vyfasovat 1; × dát deku (komu), dát po čuni (komu), dát přes držku (komu), dát přes tlamu (komu), natřít to (komu), rozbít hubu (komu), ubalit 2 (komu)*

**dostat přes hubu**

*být zbit; dostat po čuni, dostat deku, dostat přes držku, dostat přes tlamu, vyfasovat 1; × dát deku (komu), rozbít hubu (komu), dát po čuni (komu), dát přes držku (komu), dát přes tlamu (komu), natřít to (komu), ubalit 2 (komu)*

**dostat přes tlamu**

*být zbit; dostat po čuni, dostat deku, dostat přes držku, dostat přes hubu, vyfasovat 1; × dát deku (komu), dát po čuni (komu), dát před držku (komu), dát přes tlamu (komu), natřít to (komu), rozbít hubu (komu), ubalit 2 (komu)*

**dožínkář -e m**

*kdo je odsouzený na doživotí; doživoťák*

**dožínky pomn.**

*doživotí; dožka, dožo*

**doživotí -í s**

*oddělení se zvýšeným stavebně-technickým zabezpečením určené pro výkon výjimečného či doživotního trestu; doživoťárna*

**doživoťák -a m**

*kdo je odsouzený na doživotí; dožínkář*

**doživoťárna -y ž**

*oddělení se zvýšeným stavebně-technickým zabezpečením určené pro výkon výjimečného či doživotního trestu; doživotí*

**dožka -y ž**

*doživotí; dožínky, dožo*

**dožo -a s**

*doživotí; dožínky, dožka*

**drátožrout -a m**

*kdo se pokouší se o sebepoškozování (doslova kdo žere dráty); labužník kovony, nenažranec, polykač, sebepoškozovatel*

**drbna -y ž**

*kdo donáší ostatním odsouzeným; bonzák 2, bonzo 2, mluvka, plotkař, zpravodaj*

**drnkat** ned.

*hrát na kytaru*

**drobáky** pomn.

*mince; drobásky, kulaté, šupy, šušně; × papíry 2*

**drobásky** pomn.

*mince; drobáky, kulaté, šupy, šušně; × papíry 2*

**držák**<sup>1</sup> -a m

*kdo si odpykává trest bez podmíněného propuštění; celkař, dojízďák, tvrdák;  
× pépěčkář, podmínkář 2, půlař, půlkař*

**držák**<sup>2</sup> -a m

*kdo je spolehlivý; kámoš, náš 2*

**držet se** nedok.

*zapírat (u policejního výslechu, u soudu); zatloukat (co); × položit (co), pustit (co),  
vyblít (co), vyklopit (co), vyvalit (co), vyzvonit (co), zpívat (co)*

**držka** -y ž

↑ **dát přes držku**

↑ **dostat přes držku**

**duch** -a m

↑ **pouštět duchy**

**dutinka** -y ž

*ručně balená cigareta; balčo, balená, balenčo, plnička; × cigáro, cígo, hulení,  
kulatá, kulatka, válec, žváro*

**dvěstěosmdesáttrojka** -y ž

*prodej drog; dýlování*

Trestný čin klasifikovaný dle § 283 trestního zákoníku.

**dvěstěpětka** -y ž

*krádež; čorka*

Trestný čin klasifikovaný dle § 205 trestního zákoníku.

**dýler** -a m

*kdo prodává drogy; dodavatel, dýloš, fetkař 2, fetman 2, feťák 2, perníkář*

**dýleřit** ned.

*prodávat drogy; dýlovat*

**dýloš** -e m

*kdo prodává drogy; dodavatel, dýler, fetkař 2, fetman 2, feťák 2, perníkář*

**dýlování** -í s

*prodej drog; dvěstěosmdesáttrojka*



**dýlovat** ned.  
*prodávat drogy; dýleřit*

**džíp** -a m  
*kdo posluhuje ostatním odsouzeným; džuva, džuvák, konina, koňák, koště, poskok*

**džípovat** ned.  
1. *posluhovat ostatním odsouzeným (doslova dělat džípa); koňovat 2: ten v lochu celou dobu džípoval*  
2. *uklízet; dělat rajóny, rajónovat*

**džuva** -y m  
*kdo posluhuje ostatním odsouzeným; džíp, džuvák, konina, koňák, koště, poskok*

**džuvák** -a m  
*kdo posluhuje ostatním odsouzeným; džíp, džuva, konina, koňák, koště, poskok*

**E**  
**éčko** -a s  
*exekuce*

**elpasák** -a m  
*kdo se dopustí loupežného přepadení; elpasář, elpíčkář*

**elpasář** -e m  
*kdo se dopustí loupežného přepadení (doslova elpasa); elpasák, elpíčkář*

**elpaso** -a s  
*loupežné přepadení; elpíčko*

**elpíčkář** -e m  
*kdo se dopustí loupežného přepadení (doslova elpíčka); elpasák, elpasář*

**elpíčko** -a s  
*loupežné přepadení; elpaso*

**emtézet** -u m  
*sklad, ve kterém se nacházejí zprav. matrace, ložní prádlo nebo civilní oděvy odsouzených (ze zkratky pro sklad materiálu a technického zabezpečení); emtézetka, filtr, intendák*

**emtézetka** -y ž  
*sklad, ve kterém se nacházejí zprav. matrace, ložní prádlo nebo civilní oděvy odsouzených (ze zkratky pro sklad materiálu a technického zabezpečení); emtézet, filtr, intendák*

**enočko** -a s  
*nástupní oddělení (ze zkratky); nástup, nástupák, nástupka, přibyl, přibylák;  
× konečná, véočko, výstupák, výstupka, výstupní*

**erotický omak**

*osobní prohlídka; filc, filcunk 2, osobka, osobní filcunk, ošahávačka, šacování*

**eskorta -y ž**

*vězeňské vozidlo (auto/autobus), ve kterém je eskortovaným odsouzeným omezen výhled z okna; cestovka, dobytčák, eskorták 2, konzerva, mukltour, ponorka, rakev*

**eskorták<sup>1</sup> -a m**

*příslušník vězeňské služby vykonávající eskortu odsouzených (ve speciálně upraveném vozidle, ve kterém je odsouzeným omezen výhled z okna); cestovkář, cesták, konzervář, náramkář, ponorkář, řetízkač, taxikář*

**eskorták<sup>2</sup> -u m**

*vězeňské vozidlo (auto/autobus), ve kterém je eskortovaným odsouzeným omezen výhled z okna; cestovka, dobytčák, eskorta, konzerva, mukltour, ponorka, rakev*

**espeo neskl. s**

*specializované oddělení (ze zkratky); espečko*

**espečko -a s**

*specializované oddělení (ze zkratky); espeo*

**exofák -a m**

*obhájce ex offio; × distributor naděje*

**F****fábor -u m**

*vysoký trest nebo trest blížící se k horní hranici příslušné trestní sazby; hektar 1, palba, paleta, pálka, raketa, ranec*

**fachat ned.**

*pracovat v době výkonu trestu; bouchat, fárat, hákovat, makat za brankami, šroubovat*

**fachman -a m**

*kdo pracuje v době výkonu trestu; makač, pracant, tahač, táhlo*

**falz -u m**

*padělaný doklad; falzík*

**falza -y m**

1. kdo padělá doklady; falzař 1, malíř 1, padělač1, papírový tunelář, pikaso 1, piko 1, tiskař1
2. kdo padělá peníze; falzař 2, malíř 2, mařeňák, padělač 2, pikaso 2, piko, tiskař 2

**falzař** -e m

1. *kdo padělá doklady; falza 1, malíř 1, padělač1, papírový tunelář, pikaso 1, piko 1, tiskař1*
2. *kdo padělá peníze; falza 2, malíř 2, mařeňák, padělač 2, pikaso 2, piko 2, tiskař 2*

**falzík** -u m

*padělaný doklad; falz*

**farář** -e m

*vězeňský kaplan; černoprdelník, flandák, kněz, otec, padre, pánbíček, pánbíčkář, páter*

**fárat** ned.

*pracovat v době výkonu trestu; bouchat, fachat, hákovat, makat za brankami, šroubovat*

**felčar** -a m

*vězeňský lékař; feldkurát, lapiduch, mengele, veterinář*

**feldkurát** -a m

*vězeňský lékař; felčar, lapiduch, mengele, veterinář*

**férovka** -y ž

*rvačka; deka, masírka, nakládačka, natíračka, řezba, valchovačka*

**fetkař** -e m

1. *kdo užívá drogy (doslova kdo fetuje); fetman 1, feťák 1, klepkař, mudr., smažka, uživatel*
2. *kdo prodává drogy; dodavatel, dýler, dýloš, fetman 2, feťák 2, perníkář*

**fetman** -a m

1. *kdo užívá drogy (doslova kdo fetuje); fetkař 1, feťák 1, klepkař, mudr., smažka, uživatel*
2. *kdo prodává drogy; dodavatel, dýler, dýloš, fetkař 2, feťák 2, perníkář*

**fetovat** ned.

*užívat drogy; být na klepkách, klepat, máznout se 1, píchnout si, sjet se, šlehnout si, šňupnout si, zhulit se, zkouřit se*

**fety** pomn.

*drogy; klepky 1, matroš*

**feťák** -a m

1. *kdo užívá drogy (doslova kdo fetuje); fetkař 1, fetman 1, klepkař, mudr., smažka, uživatel*
2. *kdo prodává drogy; dodavatel, dýler, dýloš, fetkař 2, fetman 2, perníkář*

**filc** -u m

*osobní prohlídka; erotický omak, filcunk 2, osobka, osobní filcunk, ošahávačka, šacování*

**filcovat** ned. (koho, co)

*prohledávat (koho, co)*

**filcunk** -u m

1. *prohlídka cel; filcunkšťařa, štrajfunk, šťařa 2, technická 1*

↑ **malý filcunk**

↑ **velký filcunk**

2. *osobní prohlídka; erotický omak, filc, osobka, osobní filcunk, ošahávačka, šacování*

↑ **osobní filcunk**

**filcunkšťařa** -y ž

*prohlídka cel/pokojů; filcunk 1, štrajfunk, šťařa 2, technická 1*

**filky** pomn.

↑ **mastit filky**

**filtr** -u m

*sklad, ve kterém se nacházejí zprav. matrace, ložní prádlo nebo civilní oděvy odsouzených; emtézet, emtézetka, intendák*

**fitko** -a s

*posilovna; bušírna, činkárna, korbičovna, posilka*

**fixlovavat** ned. (při čem)

*podvádět (koho, při čem); dělat levou (na koho)*

**fízl** -a m

*policista; bengo 1, bengoš, čuchal, fízlák, chlupatý, pendrek, polda, policajt, poliš, uniforma*

**fízlák** -a m

*policista; bengo 1, bengoš, čuchal, fízl, chlupatý, pendrek, polda, policajt, poliš, uniforma*

**fízlárna** -y ž

*policejní služebna; bengárna*

**flákač** -e m

*kdo se vyhýbá práci (doslova kdo se fláká); bula, lempl, nefachčenko, netáhlo, výhybkář*

**fland'ák** -a m

*vězeňský kaplan; černoprdelník, farář, kněz, otec, padre, pánbíček, pánbíčkář, páter*

**flastr**<sup>1</sup> -u m

*kázeňský trest; káčko 1, kázeňák; × výhoda*

**flastr**<sup>2</sup> -u m

*kriminální minulost*

**flastrář** -e m

*kdo je umístěn na oddělení výkonu kázeňských trestů (doslova kdo má flastr); dírák, dírář, káčkař, samotář, samotkář, sólista, víajpíčkář*

**flastrovaný** -ého m

1. *kdo má kázeňský trest (doslova kdo má flastr 1); flekovaný 1, lepený 1*
2. *kdo má kriminální minulost (doslova kdo má flastr 2); flekovaný 2, lepenec, lepený 2, kriminálník 2*

**flekovaný** -ého m

1. *kdo má kázeňský trest; flastrovaný 1, lepený 1*
2. *kdo má kriminální minulost; flastrovaný 2, lepenec, lepený 2, kriminálník 2*

**foch** -u m

*postel; betla, bidlo (horní), kabrio (bez patra), pelech, pryčna, regál (spodní)*

**fotomuška** -y ž

*snímací čidlo nebo kamera zaznamenávající pohyb ve věznici; bubák, čóča, čučka 3, čočka 1, očko, oko, velký bratr*

**fotrovská** -é ž

*políček*

**frkna** -y ž

*injekční stříkačka; buchna, jehla, jehlička, pumpa, špricka, včelka*

**furtista** -y m

*recidivista; domácí, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

## G

**gadžo** -a m

*kdo je neromské národnosti; bílá huba; × apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč*

Označení, které používají romští odsouzení pro neromského odsouzeného.

**galejník** -a m

*kdo je odsouzený nepodmíněně (k trestu odnětí svobody); arestman, basman, kriminálník 1, krimoš 1, mukl; × podmínkář 1*

**gameoverák** -u m

*dopis od manželky/přítelkyně oznamující rozchod; kopačák, pohřebák*

**gestapák** -a m

*příslušník vězeňské služby neoblíbený mezi odsouzenými; × náš 1*

**guláš** -e m

*vězeňský kuchař; alchymista, čaroděj, chemik, kuchtík, těstomrd, těstoprd*

## H

**háčko** -a s

*heroin; herák*

**hadr** -u m

↑ **vykroutit hadr**

**hajzl** -u m

*WC; bohouš, hajzlík, chyndák, sněmovna, volátko*

↑ **zesrat hajzly**

**hajzlík** -u m

*WC; bohouš, hajzl, chyndák, sněmovna, volátko*

**hakáčkář** -e m

*policista sloužící na oddělení či odboru pro odhalování hospodářské kriminality (ze zkratky)*

**hákáčko** -a s

*oddělení či odbor pro odhalování hospodářské kriminality (ze zkratky)*

**hákovat** ned.

*pracovat v době výkonu trestu; bouchat, fachat, fárat, makat za brankami, šroubovat*

**halekat** ned.

*pokřikovat z okna; telefonovat 1*

**hausarest** -u m

*domácí vězení*

Nový druh trestu spočívající v zamezení volného pohybu odsouzené osoby mimo prostor jejího trvalého bydliště (popř. jiné adresy), a to vždy ve stanovenou dobu určenou zákonem.

**hausarestman** -a m

*kdo je odsouzen k výkonu trestu domácího vězení; hausaresták*

**hausaresták** -a m

*kdo je odsouzen k výkonu trestu domácího vězení; hausarestman*

**havaj** -e ž

*dobré časy ve vězení; veget, zívačka*

**havárkář** -e m

*kdo usmrtí z nedbalosti (doslova při havárce); bouračkář, nedbalec, nedbalista, nedbalka, nedbalkář, nehodář, smolař*

**hektar**<sup>1</sup> -u m

*vysoký trest nebo trest blížící se k horní hranici příslušné trestní sazby; fábor, palba, paleta, pálka, raketa, ranec*

**hektar**<sup>2</sup> -a m

*kdo je odsouzen k vysokému trestu odnětí svobody nebo k trestu blížícímu se k horní hranici příslušné trestní sazby; mílař, palbař, paletář, pálkař 1, raketář, raketák; × klikař, měsíčkář, troškař*

**herák** -u m

*heroin; háčko*

**herec** -ce m

*kdo předstírá nemoc (doslova kdo něco hraje); hypochondr, simoš, simulant*

**heterák** -a m

*kdo má heterosexuální orientaci; heteroš; × buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba 1, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš*

**heteroš** -e m

*kdo má heterosexuální orientaci; heterák; × buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba 1, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš*

**hlídač** -e m

- 1. příslušník vězeňské služby sloužící na strážní věži; batman, čučka 2, kukačka 1, kukačkář, kulomet, střelec, špaček, špačkář*
- 2. příslušník vězeňské služby doprovázející odsouzené na práci; bodygárd, chuva, pohaněč, pracoš*

**hnízdo** -a s

*strážní věž; čučka 1, kukaň, stojka, špačkárna*

**hodit čáru**

*utéct z vězení*

**hodit kopyta**

*umřít; chcípnout, mít dvakrát pech, natáhnout kopyta, natáhnout krovky, zabalit to, zkapat*

**hodit si lano**

*oběsit se; hodit si mašli, hodit si provaz, hodit si špagát, mrsknout si to, pověsit to na hřebík, uvázat si to, zhoupnout se*

**hodit si mašli**

*oběsit se; hodit si lano, hodit si provaz, hodit si špagát, mrsknout si to, pověsit to na hřebík, uvázat si to, zhoupnout se*

**hodit si provaz**

*oběsit se; hodit si lano, hodit si mašli, hodit si špagát, mrsknout si to, pověsit to na hřebík, uvázat si to, zhoupnout se*

**hodit si špagát**

*oběsit se; hodit si lano, hodit si mašli, hodit si provaz, mrsknout si to, pověsit to na hřebík, uvázat si to, zhoupnout se*

**hodit ucho**

*poslouchat něčí hovor*

**holub -a m**

*nelegálně posílaný dopis z věznice; moták*

**homobuk -a m**

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba I, mrškač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**homoděj -e m**

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba I, mrškač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**homokláda -y ž**

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homouš, kuřák kokotů, kuřba I, mrškač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**homouš -e m**

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, kuřák kokotů, kuřba I, mrškač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**honit (si) brko**

*masturbovat; honit (si) ho, honit (si) koňa, leštit, leštit (si) bambus, leštit (si) kolík, mastit (si) kládu, stříkat (si) do ruky*

**honit (si) ho**

*masturbovat; honit (si) brko, honit (si) koňa, leštit, leštit (si) bambus, leštit (si) kolík, mastit (si) kládu, stříkat (si) do ruky*

**honit (si) koňa**

*masturbovat; honit (si) brko, honit (si) ho, leštit, leštit (si) bambus, leštit (si) kolík, mastit (si) kládu, stříkat (si) do ruky*



**hospodařina** -y ž  
*hospodářská trestná činnost*

**hotovky** pomn.  
*peníze; bakšiš, civilky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergele, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

**hovno** -a s  
↑ **míchat hovna**

**hrdina** -y m  
↑ **akční hrdina**

**hřebík** -u m  
↑ **pověsit to na hřebík**

**huba** -y ž  
↑ **bílá huba**  
↑ **černá huba**  
↑ **dostat přes hubu**  
↑ **rozbít hubu**

**hulení** -í s  
*strojově vyráběná cigareta; cigáro, cígo, kulatá, kulatka, válec, žváro; × balčo, balená, balenčo, dutinka, plnička*

**hulibrčít** ned.  
*provozovat orální sex; hulit ocasy, kuřit*

**hulit ocasy**  
*provozovat orální sex; hulibrčít, kuřit*

**hypochondr** -a m  
*kdo předstírá nemoc; herec, simoš, simulant*

## CH

**chábr** -a m  
*kdo pobývá na společné cele; brácha, spolubytný, spoluhráč, spoluchábr, spolumukl*

**chales** -u m  
*jídlo; bašavel, dlabanec, chalka, chalunk, žrádlo*

**chalka** -y ž  
*jídlo; bašavel, dlabanec, chales, chalunk, žrádlo*

**chalovat** ned.  
*jíst; bagrovat, žrát*

**chalunk** -u m

*jídlo; bašavel, dlabanec, chales, chalka, žrádlo*

**chcát** ned.

*močit; jít s pískem, kápnout do volátka, venčit se 1, vykroutit hadr*

**chcípák** -a m

*kdo je fyzicky slabší; kyslík 1, suchar, sušinka*

**chcípnout** dok.

*umřít; hodit kopyta, mít dvakrát pech, natáhnout kopyta, natáhnout krovky, zabalit to, zkapat*

**chechtáky** pomn.

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergle, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

**chemik** -a m

1. *kdo vyrábí drogy; kuchař, vaříč*
2. *vězeňský kuchař; alchymista, čaroděj, guláš, kuchtík, těstomrd, těstoprd*

**chládek** -u m

*věznice; arest, baňa, basa, krim, kriminál, krimoš 3, lágr, lapák, loch, prizn*  
↑ **poslat do chládku**

**chlast** -u m

*alkohol; áčko*

**chlupatý** -ého m

*policista; bengo 1, bengoš, čuchal, fízl, fízlák, pendrek, polda, policajt, poliš, uniforma*

**chmaták** -a m

*kdo krade; čorkař, krad'oš, lapka*

**chodit u zdi**

*mít strach; mít bobky*

**chrápat** ned.

*spát; chrnět, sovelit*

**chnět** ned.

*spát; chrápat, sovelit*

**chuťovka** -y ž

*chutné jídlo*

**chůva** -y ž

*příslušník vězeňské služby doprovázející odsouzené na práci; bodygárd, hlídač 2, pohaněč, pracoš*

**chyndit** ned.

*kálet; položit kabel, srát, uvolnit svěráky, zesrat hajzly*

**chynd'ák** -u m

*WC; bohouš, hajzl, hajzlík, sněmovna, volátko*

**I**

**ičko** -a s

*policejní informátor; donašeč 2*

**ideesák** -a m

*inspektor dozorčí směny mající své stanoviště na operačním středisku výkonu trestu (ze zkratky)*

**indulona** -y ž

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, leštič klik, lízoprđ, ložiřit', prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řiťolez, šipkař, vlezdoprđ, vlezprdel, vlezprdelka, vlezřítka, vyližprdel, vřítidlub*

**intendák** -u m

*sklad, ve kterém se nacházejí zprav. matrace, ložní prádlo nebo civilní oděvy odsouzených; emtézet, emtézetka, filtr*

Vznik pojmenování inspirován pojmenováním intendance (intendanční služba existovala v československé armádě do roku 1939, pečovala mj. o ubytování a zásobování výstrojí).  
Pojmenování zaznamenané pouze v mírovské věznici.

**intimka** -y ž

*návštěva partnerky ve věznici; stará v bani*

**invalid'ák** -a m

*kdo je tělesně postižený (doslova kdo je invalidní); krypl, zetépák, zetépěčko*

**inventář** -e m

*recidivista; domácí, furtista, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

**isák** -a m

*inspektor strážní směny mající své stanoviště na operačním středisku věznice (ze zkratky)*

**izba** -y ž

*cela/pokoj; cimra, jeskyně, kobka 3, světnice*

**izolačka** -y ž

1. krizové oddělení; krizovka 1; skákačka 1
2. cela na krizovém oddělení; krizovka 2, skákačka 2

## **J**

### **jebačkář** -e m

*kdo znásilní; kandomrd, prcačkář, prcír*

### **jebat do prdele**

*provozovat anální sex; jebat do řiti, míchat hovna, mít to rád do střívka, mrdat do prdele, mrdat do řiti, šukat do prdele, šukat do řiti*

### **jebat do řiti**

*provozovat anální sex; jebat do prdele, míchat hovna, mít to rád do střívka, mrdat do prdele, mrdat do řiti, šukat do prdele, šukat do řiti*

### **jehla** -y ž

*injekční stříkačka; buchna, frkna, jehlička, pumpa, špricka, včelka*

### **jehlička** -y ž

*injekční stříkačka; buchna, frkna, jehla, pumpa, špricka, včelka*

### **jeskyně** -ě ž

*cela/pokoj; cimra, izba, kobka 3, světnice*

### **jet fifty fifty**

*rozdělit se o (co); šábnout se o (co)*

### **jet kolchoz**

*dělit se s některými spoluodsouzenými o jídlo, tabák apod.*

### **jít s pískem**

*močit; chcát, kápnout do volátka, venčit se 1, vykroutit hadr*

## **K**

### **kabel** -blu m

↑ **položít kabel**

### **kabrio** -a s

*postel (bez patra); betla, bidlo (horní), foch, pelech, pryčna, regál (spodní)*

### **káčkař** -e m

*kdo je umístěný na oddělení výkonu kázeňských trestů (doslova kdo si odpývá káčko); dírák, dírář, flastrář, samotář, samotkář, sólista, víajpičkář*

### **káčko**<sup>1</sup> -a s

*kázeňský trest; flastr, kázeňák; × výhoda*

### **káčko**<sup>2</sup> -a s

*oddělení výkonu kázeňských trestů; díra, kobka 1, ovékáčko, ovékáté, samotka, víajpi, víajpičko, výkoňák*

**káčko**<sup>3</sup> -a s  
*kodein*

**kámoš** -e m  
*kdo je spolehlivý; držák 2, náš 2*

**kanár** -a m  
*vězeňské pyžamo žluté barvy; banán, banánek, kanárek, žluťák, žluťásek*

**kanárek** -rka m  
*vězeňské pyžamo žluté barvy; banán, banánek, kanár, žluťák, žluťásek*

**kancelářská krysa**  
*kdo je zaměstnaný v kanceláři; cáchař, kancelářský, kanclkrysa, krysa, myšák*

**kancelářský** -ého m  
*kdo je zaměstnaný v kanceláři; cáchař, kancelářská krysa, kanclkrysa, krysa, myšák*

**kanclkrysa** -y m  
*kdo je zaměstnaný v kanceláři; cáchař, kancelářská krysa, kancelářský, krysa, myšák*

**kápé** -ho m  
*odsouzený pomáhající vězeňskému personálu se zajišťováním kázně a pořádku na ubytovnách (ze zkratky pro kázeň a pořádek); barákový, kápěčák, kápěčko, koordinátor, pořádkář, pořádkový*

**kápěčák** -a m  
*odsouzený pomáhající vězeňskému personálu se zajišťováním kázně a pořádku na ubytovnách (ze zkratky pro kázeň a pořádek); barákový, kápé, kápěčko, koordinátor, pořádkář, pořádkový*

**kápěčko** -a m  
*odsouzený pomáhající vězeňskému personálu se zajišťováním kázně a pořádku na ubytovnách (ze zkratky pro kázeň a pořádek); barákový, kápé, kápěčák, koordinátor, pořádkář, pořádkový*

**kápnout do volátka**  
*močit; chcát, jít s pískem, venčit se 1, vykrotit hadr; × nemít z čeho kápnout do volátka*

**kápo** -a m  
1. *kdo je nejuznávanější mezi ostatními odsouzenými*  
2. *ředitel věznice; náčelník, nejvyšší, řída, šefík, šerif, tata 1, tatoš 1*

**kaprfíld** -a m  
*kdo se pokouší se o útěk; běžec, kopečkář, útekář, zdrhač*

**kapsář** -e m

*kdo se dopustí kapesní krádeže*

**kárář** -e m

*kdo krade nebo vykrádá auta (doslova káry); autíčkář*

**karbaničit** ned.

*hrát karty; mastit filky*

**katr** -u m

*mříž(e) na chodbách*

**katrák** -u m

*klíč od cel; kobkáč*

**kaufland** -u m

*prodejna věznic*

Pojmenování zaznamenané v heřmanické věznici.

**kázeňák** -u m

*kázeňský trestr; flast, káčko 1; × výhoda*

**kérka** -y ž

*tetování*

**keš** -e m

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergele, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

**kiler** -a m

*kdo zavraždí; mordýř, vrahoun, zabiják*

**kláda** -y ž

↑ **mastit kládu**

**klec**<sup>1</sup> -e ž

*vycházkový prostor; buzerák, buzerplac, kotec, plac, špacírplac, teletník, výběh*

**klec**<sup>2</sup> -e ž

*mříž(e) v oknech; piškoty, šprušle, žaluzky*

**klepač** -e m

*příslušník vězeňské služby provádějící kontrolu mříží poklepem*

**klepačka** -y ž

*kontrola mříží poklepem; klepání, technická 2*

**klepání** -í s

*kontrola mříží poklepem; klepačka, technická 2*

**klepat**<sup>1</sup> ned.

*užívat drogy; být na klepkách, fetovat, máznout se 1, píchnout si, sjet se, šňupnout si, šlehnout si, zhulit se, zkouřit se*

**klepat**<sup>2</sup> ned.

*kontrolovat mříže poklepem*

**klepeta** pomn.

*pouta; náramky, řetízky 2*

**klepkař** -e m

*kdo užívá drogy (doslova kdo klepe); fetkař 1, fetman 1, feťák 1, mudr., smažka, uživatel*

**klepky** pomn.

1. *drogy; fety, matroš*  
2. *léky; kolca, kolečka, kuřátka, lentilky, pilule*

↑ **být na klepkách**

**klika** -y ž

↑ **leštič klik**

↑ **leštit kliku**

**klikař** -e m

*kdo je odsouzený k nízkému trestu; měsíčkář, troškař; × hektar 2, mílař, palbař, paletář, pálkař, raketář, raketák*

**klofnout** dok. (co)

*ukrást (co); čornout (co), lohnout (co), seknout (co), šlohnout (co), štípnout (co), švihnout (co)*

**kněz** -e m

*vězeňský kaplan; černoprdelník, farář, fland'ák, otec, padre, pánbíček, pánbíčkář, páter*

**kobka** -y ž

1. *oddělení výkonu kázeňských trestů; díra, káčko 2, ovékáčko, ovékáté, samotka, víajpí, víajpíčko, výkoňák*  
2. *cela na oddělení výkonu kázeňských trestů*  
3. *cela/pokoj; cimra, izba, jeskyně, světnice*

**kobkáč** -e m

*klíč od cel; katrák*

**kofi** neskl. s

*káva; zrna, životabudič*

**kokeš** -kše m

*kokain; cukr, koks*

**kokot** -a m

↑ **kuřák kokotů**

**koks** -u m

*kokain; cukr, kokeš*

**kolca** pomn.

*léky; klepky 2, kolečka, kuřátka, lentilky, pilule*

**kolečka** pomn.

*léky; klepky 2, kolca, kuřátka, lentilky, pilule*

**kolchoz** -u m

*seskupení dvou nebo více odsouzených dělících se o jídlo, tabák apod.*

↑ **jet kolchoz**

**kolchozák** -a m

*kdo se dělí s dalšími odsouzenými o jídlo, tabák apod.*

**kolík** -u m

↑ **leštit kolík**

**komis** -e ž

*odborná komise; okáčko 1*

Seskupení uniformovaných i občanských (odborných) pracovníků věznice rozhodující např. o volném pohybu, o vycházkách nebo o přerušení trestu odsouzených.

**komisky** pomn.

*vězeňská obuv; bagančata, bagany, komisňáky, papíráky*

**komisňáky** pomn.

*vězeňská obuv; bagančata, bagany, komisky, papíráky*

**komplíc** -e m

*kdo se podílí na trestném činu; komplík, parťák*

**komplík** -a m

*kdo se podílí na trestném činu; komplíc, parťák*

**kompotář** -e m

*kdo vykrádá sklepy (doslova kdo vykrádá prostory, ve kterých byly v minulosti uskladňovány kompoty); sklepař*

**konečná** -é ž

*výstupní oddělení; véočko, výstupák, výstupka, výstupní; × enočko, nástup, nástupák, nástupka, přibyl, přibylák*

**konfident** -a m

*kdo donáší vězeňskému personálu; bonzák 1, bonzo 1, donašeč 1, konfoš, konfouš, práskač, sojka, tajný 2*



**konfoš** -e m

*kdo donáší vězeňskému personálu; bonzák 1, bonzo 1, donašeč 1, konfident, konfouš, práskač, sojka, tajný 2*

**konfouš** -e m

*kdo donáší vězeňskému personálu; bonzák, bonzo 1, donašeč 1, konfident, konfoš, práskač, sojka, tajný 2*

**koník** -a m

*kdo je zneužit k páchání trestné činnosti; bělouš, bílý kůň*

**konina** -y m

*kdo posluhuje ostatním odsouzeným; džíp, džuva, džuvák, koňák, koště, poskok*

**koňák** -a m

*kdo posluhuje ostatním odsouzeným; džíp, džuva, džuvák, konina, koště, poskok*

**koňování** -í s

*nepovolená směna předmětů či dopisů mezi celami; čenč, kšeft, veksl*

**koňovat**<sup>1</sup> ned.

*nepovoleně směňovat předměty či dopisy*

**koňovat**<sup>2</sup> ned.

*posluhovat ostatním odsouzeným (doslova dělat ostatním koninu); džípotvat 1: ten v lochu celou dobu koňoval*

**konzerva** -y ž

*vězeňské vozidlo (auto/autobus), ve kterém je eskortovaným odsouzeným omezen výhled z okna; cestovka, dobytčák, eskorta, eskorták 2, mukltour, ponorka, rakev*

**konzervář** -e m

*příslušník vězeňské služby vykonávající eskortu odsouzených (ve speciálně upraveném vozidle, ve kterém je odsouzeným omezen výhled z okna); cestovkář, cesták, eskorták 1, náramkář, ponorkář, řetízkáč, taxikář*

**koordinátor** -a m

*odsouzený pomáhající vězeňskému personálu se zajišťováním kázně a pořádku na ubytovnách; barákový, kápé, kápéčák, kápéčko, pořádkář, pořádkový*

**kopačák** -u m

*dopis od manželky/přítelkyně oznamující rozchod; gameoverák, pohřebák*

**kopec** -ce m

↑ **cesta do kopce**

↑ **cesta z kopce**

**kopečkář** -e m

*kdo se pokouší se o útěk (doslova kdo utíká za kopečky); běžec, kaprfíld, útěkář, zdrhač*

**kopyto** -a s

↑ **hodit kopyta**

↑ **natáhnout kopyta**

**korbičovna** -y ž

*posilovna; bušírna, činkárna, fitko, posilka*

**kostel** -a m

*věžeňská kaple; achárna, pánbíčkárna*

**koště** -te s

*kdo posluhuje ostatním odsouzeným; džíp, džuva, džuvák, koňák, konina, poskok*

**kotec** -ce m

*vycházkový prostor; buzerák, buzerplac, klec 1, plac, špacírplac, teletník, výběh*

**koupený** -ého m

*kdo se podvolil korupci; úplatkář*

**kouř** -e m

↑ **shánět kouř**

**kovona** -y ž

↑ **labužník kovony**

**krad'oš** -e m

*kdo krade; čorkař, chmaták, lapka*

**krajzák** -u m

*krajský soud*

**kraken** -a m

↑ **pouštět krakeny**

**krámy** pomn.

*špatná nálada*

↑ **dostat krámy**

↑ **mít krámy**

**krček** -u m

*operační středisko výkonu trestu*

Pojmenování zaznamenané v mírovské věznici, ve které je toto středisko umístěné v budově nacházející se ve zúženém místě mezi dvěma většími budovami (doslova připomínající krk).

**krim** -u m

*věznice; arest, baňa, basa, chládek, kriminál, krimoš 3, lágr, lapák, loch, prizn*

**kriminál** -u m

*věznice; arest, baňa, basa, chládek, krim, krimoš 3, lágr, lapák, loch, prizn*

**kriminálník** -a m

1. *kdo je odsouzen nepodmíněně (k trestu odnětí svobody) (doslova kdo je v kriminále); arestman, basman, galejník, krimoš 1, mukl; × podmínkář 1*
2. *kdo má kriminální minulost; flastrovaný 2, flekovaný 2, lepenec, lepený 2*

**krimoš**<sup>1</sup> -e m

1. *kdo je odsouzen nepodmíněně (k trestu odnětí svobody) (doslova kdo je v krimošu); arestman, basman, galejník, kriminálník 1, mukl; × podmínkář 1*
2. *kdo má kriminální minulost; flastrovaný 2, flekovaný 2, lepenec, lepený 2, kriminálník 2*

**krimoš**<sup>2</sup> -e m

*věznice; arest, baňa, basa, chládek, krim, kriminál, lágr, lapák, loch, prizn*

**krizovka** -y ž

1. *krizové oddělení; izolačka 1, skákačka 1*
2. *cela na krizovém oddělení; izolačka 2, skákačka 2*

**kroutit** ned. (co)

*odpykávat si trest odnětí svobody; bešelit, bručet, sedět, točit (co)*

**krovka** -y ž

↑ **natáhnout krovky**

**krypl** -a m

*kdo je tělesně postižený; invalidák, zetépák, zetépěčko*

**krysa** -y

*kdo je zaměstnaný v kanceláři; cáchař, kancelářská krysa, kancelářský, kanclkrysa, myšák*

↑ **kancelářská krysa**

**kšeft** -u m

*nepovolená směna předmětů či dopisů mezi celami; čenč, koňování 1, veksl*

↑ **kšeft s bílým masem**

↑ **kšeftovat s bílým masem**

**kšeftovat s bílým masem**

*obchodovat s lidmi*

Realizovat nelegální obchod s lidmi spočívající v hrubém porušování lidských práv (jedná se např. sexuální vykořisťování, nucené práce, žebření, odběr orgánů či nelegální adopci).

**kšeft s bílým masem**

*obchodování s lidmi*

Nelegální obchod s lidmi spočívající v hrubém porušování lidských práv (jedná se např. sexuální vykořisťování, nucené práce, žebření, odběr orgánů či nelegální adopci).

**kudla** -y ž

*nůž; čůro*

**kuchař** -e m

*kdo vyrábí drogy; chemik 1, vaříč*

**kuchnout** dok. (koho)

*bodnout (koho); nakrmit (koho), zapíchnout (koho)*

**kuchtík** -a m

*vězeňský kuchař; alchymista, čaroděj, guláš, chemik, těstomrd, těstoprd*

**kuchtit** ned.

*vařit; čarovat*

**kukačka**<sup>1</sup> -y m

*příslušník vězeňské služby sloužící na strážní věži; batman, čučka 2, hlídač 1, kukačkář, kulomet, střelec, špaček, špačkář*

**kukačka**<sup>2</sup> -y ž

*průzor ve vrchní části celových dveří; čočka 2, čučka 4  
Pozorovací otvor slouží ke kontrole odsouzených při zavřených dveřích.*

**kukačkář** -e m

*příslušník vězeňské služby sloužící na strážní věži; batman, čučka 2, hlídač 1, kukačka 1, kulomet, střelec, špaček, špačkář*

**kukaň** -e ž

*strážní věž; čučka 1, hnízdo, stojka, špačkárna*

**kulatá** -é ž

*strojově vyráběná cigareta; cigáro, cígo, hulení, kulatka, válec, žváro; × balčo, balená, balenčo, dutinka, plnička*

**kulaté** pomn.

*mince; drobáky, drobásky, šupy, šušně; × papíry 2*

**kulatka** -y ž

*strojově vyráběná cigareta; cigáro, cígo, hulení, kulatá, válec, žváro; × balčo, balená, balenčo, dutinka, plnička*

**kulomet** -a m

*příslušník vězeňské služby sloužící na strážní věži; batman, čučka 2, hlídač 1, kukačka 1, kukačkář, střelec, špaček, špačkář*

**kulturka** -y ž

*kulturní místnost*

**kundomrd** -a m

*kdo znásilní; jebačkář, prcačkář, prcír*

**kundopas** -a m

*kdo provozuje kuplířství; pasák*

**kůň** koně m

↑ **bílý kůň**

↑ **honit si koňa**

**kůrovec** -ce m

*příslušník vězeňské služby působící na oddělení prevence a stížností; bezpečák 2, prevenčák 1, ušař, ušní 2*

Vznik pojmenování inspirován broukem škodícím v kůře stromů, tzn. něčím nepříjemným, nežádoucím. Pojmenování zaznamenané v mírovské věznici.

**kurva** -y m

*kdo poskytuje sexuální služby; čubka, děvka, šlapka*

**kurýr** -a m

*kdo pašuje drogy; pašák, pašer, pašoun, polykač 2, sráč*

**kuřák kokotů**

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřba 1, mrškač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**kuřátka** pomn.

*léky; klepky 2, kolca, kolečka, lentilky, pilule*

**kuřba<sup>1</sup>** -y m

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, mrškač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**kuřba<sup>2</sup>** -y ž

*orální sex; orál*

**kuřit** ned.

*provozovat orální sex; hulibrčit, hulit ocase*

**kvartýrář** -e m

*kdo vykrádá byty (doslova kvartýry); bytař*

**kváska** -y ž

*alkoholický nápoj vyráběný ve vězení*

**kvér** -u m

*pistole; bouchačka, železo*

**kyslík<sup>1</sup>** -u m

*kdo je fyzicky slabší; chcípák, suchar, sušinka*

**kyslík<sup>2</sup>** -u m

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergle, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

## L

### **labužník kovony**

*kdo se pokouší o sebepoškozování, např. spolknutím nějakého předmětu (doslova kdo si pochutnává na kovovém materiálu vyrobeném v podniku Kovona v nedaleké Karviné); drátožrout, nenažranec, polykač, sebepoškozovatel*  
Pojmenování zaznamenané v heřmanické věznici vzdálené cca 30 km od Karviné.

### **láčo příd.**

*dobrý: láčo bengo*

### **lágr -u m**

*věznice; arest, baňa, basa, chládek, krim, kriminál, krimoš 3, lapák, loch, prizn*

### **lakovat ned.**

*lhát*

### **lano -a s**

↑ **hodit si lano**

### **lapák -u m**

*věznice; arest, baňa, basa, chládek, krim, kriminál, krimoš 3, lágr, loch, prizn*

### **lapiduch -a m**

*vězeňský lékař; felčar, feldkurát, mengele, veterinář*

### **lapiduchárna -y ž**

*vězeňská ošetřovna; bílá díra, lékařák, marodka, oška, veterina, zašívárna*

### **lapka -y m**

*kdo krade; čorkař, chmaták, krad'oš*

### **lékařák -u m**

*vězeňská ošetřovna; bílá díra, lapiduchárna, marodka, oška, veterina, zašívárna*

### **lempl -a m**

*kdo se vyhýbá práci; bula, flákač, nefachčenko, netáhlo, výhybkář*

### **lentilky pomn.**

*léky; klepky 2, kolca, kolečka, kuřátka, pilule*

### **lepenec -ce m**

*kdo má kriminální minulost; flastrovaný 2, flekovaný 2, lepený 2, kriminálník 2*

### **lepený -ého m**

1. *kdo má kázeňský trest; flastrovaný 1, flekovaný 1*

2. *kdo má kriminální minulost; flastrovaný 2, flekovaný 2, lepenec, kriminálník 2*

**leštič klik**

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, lízoprđ, loziřit, prdelka, prđolez, prđolízal, prospěchář, rektální alpinista, řiťolez, šipkař, vlezdoprđ, vlezprđel, vlezprdelka, vlezřitka, vyližprđel, vřítidlub*

**leštit dok.**

*masturbovat; honit (si) brko, honit (si) ho, honit (si) koňa, leštit (si) bambus, leštit (si) kolík, mastit (si) kládu, stříkat (si) do ruky*

**leštit (si) bambus**

*masturbovat; honit (si) brko, honit (si) ho, honit (si) koňa, leštit, leštit (si) kolík, mastit (si) kládu, stříkat (si) do ruky*

**leštit kliku**

*podlézat vězeňskému personálu; lézt do řiti, skákat šipky*

**leštit (si) kolík**

*masturbovat; honit (si) brko, honit (si) ho, honit (si) koňa, leštit, leštit (si) bambus, mastit (si) kládu, stříkat (si) do ruky*

**lézt do řiti**

*podlézat vězeňskému personálu; leštit kliku, skákat šipky*

**lichvoň -e m**

*kdo se dopustí lichvy*

**límečkář -e m**

*kdo se dopouští hospodářské trestné činnosti*

**lízoprđ -a m**

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, loziřit, prdelka, prđolez, prđolízal, prospěchář, rektální alpinista, řiťolez, šipkař, vlezdoprđ, vlezprđel, vlezprdelka, vlezřitka, vyližprđel, vřítidlub*

**lohnout dok. (co)**

*ukrást (co); čornout (co), klofnout (co), seknout (co), šlohnout (co), štípnout (co), švihnout (co)*

**loch -u m**

*věžnice; arest, baňa, basa, chládek, krim, kriminál, krimoš 3, lágr, lapák, prizn*

**lováky pomn.**

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, love, lovky, many, mařeny, mergle, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

**love pomn.**

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, lovky, many, mařeny, mergle, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

**lovky** pomn.

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, many, mařeny, mergle, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

**loziřit'** -ě m

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprđ, prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řiťolez, šípkař, vlezdoprđ, vlezprdel, vlezprdelka, vlezřítka, vyližprdel, vřítidlub*

## **M**

**magor** -a m

*kdo je mentálně zaostalý; mentoš, menták, pako, retard, retardák, trol, trubka, tupan, tupouš*

**magorák** -u m

*silný čaj*

**majetek** -u m

*věci, které jsou pro odsouzené cenné*

**makač** -e m

*kdo pracuje v době výkonu trestu; fachman, pracant, tahač, táhlo*

**makat za brankami**

*pracovat v době výkonu trestu; bouchat, fachat, fátat, hákovat, šroubovat*

**malá št'ára**

*zběžná prohlídka cel; malý filcunk; × velká št'ára, velký filcunk*

**malíř** -e m

- 1. kdo padělá doklady; falza 1, falzař 1, padělač1, papírový tunelář, pikaso 1, piko 1, tiskař1*
- 2. kdo padělá peníze; falza 2, falzař 2, mařeňák, padělač 2, pikaso 2, piko 2, tiskař 2*

**malý filcunk** -u m

*zběžná prohlídka cel; malá št'ára; × velká št'ára, velký filcunk*

**mamča** -i ž

*kdo je v roli intimního partnera; mamina, mamka, tatka*

**mamina** -y ž

*kdo je v roli intimního partnera; mamča, mamka, tatka*

**mamka** -y ž

*kdo je v roli intimního partnera; mamča, mamina, tatka*



**many** pomn.

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, mařeny, mergle, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

**mapovat terén**

*seznamovat se s prostředím*

**marjána** -y ž

*marihuana; marjánka, maruška, mařena, mařenka, mařka, tráva, travka*

**marjánka** -y ž

*marihuana; marjána, maruška, mařena, mařenka, mařka, tráva, travka*

**marodka** -y ž

*vězeňská ošetřovna; bílá díra, lapiduchárna, lékařák, oška, veterina, zašívárna*

**maruška** -y ž

*marihuana; marjána, marjánka, mařena, mařenka, mařka, tráva, travka*

**mařena** -y ž

*marihuana; marjána, marjánka, maruška, mařenka, mařka, tráva, travka*

**mařenka** -y ž

*marihuana; marjána, marjánka, maruška, mařena, mařka, tráva, travka*

**mařeny** pomn.

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mergle, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

**mařeňák** -a m

*kdo padělá peníze (doslova mařeny); falza 2, falzař 2, malíř 2, padělač 2, pikaso 2, piko 2, tiskař 2*

**mařka** -y ž

*marihuana; marjána, marjánka, maruška, mařena, mařenka, tráva, travka*

**masírka** -y ž

*rvačka; deka, férovka, nakládačka, natíračka, řezba, valchovačka*

**maso** -a s

↑ **bílé maso**

↑ **nové maso**

**mastit filky**

*hrát karty; karbaničit*

**mastit (si) kládu**

*masturovat; honit (si) brko, honit (si) ho, honit (si) koňa, leštit, leštit (si) bambus, leštit (si) kolík, stříkat (si) do ruky*

**mašle** -e ž

↑ **hodit si mašli**

**matroš** -e m

*drogy; fety, klepky 1*

**máznout se**<sup>1</sup> dok.

*užívat drogy; být na klepkách, fetovat, klepat, píchnout si, sjet se, šlehnout si, šňupnout si, zhulit se, zkouřit se*

**máznout se**<sup>2</sup> dok.

*podřezat si žíly; říznout se, šmiknout se*

**medvědy** pomn.

*pouta s poutacím opaskem*

Speciálně upravená pouta omezující volný pohyb končetin nasazovaná především zvláště nebezpečným odsouzeným nejčastěji při jejich eskortě k soudu či do jiné věznice (někdy v odůvodněných případech i na vycházce).

**mengele** -ho m

*vězeňský lékař; felčar, feldkurát, lapiduch, veterinář*

**menstruovat** ned.

*mít špatnou náladu; dostat krámy, mít krámy*

**mentoš** -e m

*kdo je mentálně zaostalý; magor, menták, pako, retard, retardák, trotl, trubka, tupan, tupouš*

**menták** -a m

*kdo je mentálně zaostalý; magor, mentoš, pako, retard, retardák, trotl, trubka, tupan, tupouš*

**mentárna** -y ž

*oddělení pro výkon trestu mentálně retardovaných odsouzených; pampeliškárna, retardárna*

Pojmenování zaznamenané v heřmanické věznici, ve které se toto oddělení nachází.

**mergle** pomn.

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, prachy, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

↑ **pračka merglí**

↑ **prát mergle**

**měsíčkář** -e m

*kdo je odsouzený k nízkému trestu (doslova k několikaměsíčnímu trestu); klikař, troškař; × mílař, palbař, paletář, pálkař, raketář, rakeťák, hektar 2*

**míchat hovna**

*provozovat anální sex; jebat do prdele, jebat do řiti, mít to rád do střívka, mrdat do prdele, mrdat do řiti, šukat do prdele, šukat do řiti*

**mílař -e m**

*kdo je odsouzen k vysokému trestu odnětí svobody nebo k trestu blížícímu se k horní hranici příslušné trestní sazby; hektar 2, palbař, paletář, pálkař 1, raketář, rakeťák; × klikař, měsíčkář, troškař*

**minuta -y ž**

↑ **odkroutit si to do poslední minuty**

**mít bobky**

*mít strach; chodit u zdi*

**mít dvakrát pech**

*umřít; hodit kopyta, chcípnout, natáhnout kopyta, natáhnout krovky, zabalit to, zkapat*

**mít krámy**

*mít špatnou náladu; dostat krámy, menstruovat*

**mít nerva**

*naštvat se; nasrat se, nastartovat se*

**mít to rád do střívka**

*provozovat anální sex; jebat do prdele, jebat do řiti, míchat hovna, mrdat do prdele, mrdat do řiti, šukat do prdele, šukat do řiti*

**mládě -te s**

*kdo je do věznice nově příchozí; bažant, cucák, nováček, nové maso, nové zboží, novic, novicka, přibylec, přilba, přírůstek, vajgl mu ještě hoří za bránou*

**mlátit se ned.**

*bít se; rozdat si to, rvát se, řezat se, šarpat se*

**mluvka -y m**

*kdo donáší ostatním odsouzeným; bonzák 2, bonzo 2, drbna, plotkař, zpravodaj*

**mon -a m**

*kdo je možným objektem napadení (ze zkratky); mončičák, monka, moňák, objekt 2*

**mončičák -a m**

*kdo je možným objektem napadení (ve vztahu k mon); mon 1, monka, moňák, objekt 2*

**monka -y m**

*kdo je možným objektem napadení (ve vztahu k mon); mon 1, mončičák, moňák, objekt 2*

**moňák** -a m

*kdo je možným objektem napadení (ve vztahu k mon); mon 1, mončičák, monka, objekt 2*

**mord** -u m

*vražda; stočtyřicítka*

**mordýř** -e m

*kdo zavraždí; kiler, vrahoun, zabiják*

**more** neskl. m

*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, morgoš, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*

Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**morgoš** -e m

*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, negativ, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*

Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**moták** -u m

*nelegálně posílaný dopis z věznice; holub*

**mrdat do prdele**

*provozovat anální sex; jebat do prdele, jebat do řiti, míchat hovna, mít to rád do střívka, mrdat do řiti, šukat do prdele, šukat do řiti*

**mrdat do řiti**

*provozovat anální sex; jebat do prdele, jebat do řiti, míchat hovna, mít to rád do střívka, mrdat do prdele, šukat do prdele, šukat do řiti*

**mrčka** -y m

*kdo pohlavně zneužije; děckomrd, mršina, prasák, prasečkář, prznič*

↑ **černá mrčka**

**mrškač candátů**

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba 1, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**mrsknout si to**

*oběsit se; hodit si lano, hodit si mašli, hodit si provaz, hodit si špagát, pověsit to na hřebík, uvázat si to, zhoupnout se*

**mršina** -y m

*kdo pohlavně zneužije; děckomrd, mrčka, prasák, prasečkář, prznič*

**mrtvý** příd.

↑ **být mrtvý**

**mudr.**

*kdo užívá drogy (zkratka pro muž užívající drogy); fetkař 1, fetman 1, feťák 1, klepkař, smažka, uživatel*

**mukl** -a m

*kdo je odsouzený nepodmíněně (k trestu odnětí svobody); arestman, basman, galejník, kriminálník 1, krimoš 1; × podmínkář 1*

↑ **profesionální mukl**

**mukltour** -u m

*vězeňské vozidlo (auto/autobus), ve kterém je eskortovaným odsouzeným omezen výhled z okna (doslova zájezdový autobus pro mukly); cestovka, dobytčák, eskorta, eskorták 2, konzerva, ponorka, rakev*

**mulo** -a m

*kdo je zbabělý; bobkař, sráč, sračka 2*

**mundúr** -u m

*vězeňský oděv; sintr, versáče*

**myčka** -y m

*sprchy; ostříkovače, vapka*

**myšák** -a m

*kdo je zaměstnaný v kanceláři; cáchař, kancelářská krysa, kancelářský, kanclkrysa, krysa*

**N**

**nabodnout** dok. (co)

*zajistit policejní odposlech; napíchnout (co), nasadit (co): nabodli mi mobil, nabodli mi do bytu štěnici (švába)*

**nabourat se** dok. (kam)

*vloupat se (kam); vjet (kam): nejčastěji jsem se nabourával do přízemních bytů*

**náčelník** -a m

*ředitel věznice; kápo 2, nejvyšší, řída, šefík, šerif, tata 1, tatoš 1*

**nádobíčko** -a s

*předměty používané ke spáchání trestného činu; vercajk*

**naděje** -e ž

↑ **distributor naděje**

**nakládačka** -y ž

*rvačka; deka, férovka, masírka, natíračka, řezba, valchovačka*

**nakrmit** dok. (koho)

*bodnout (koho); kuchnout (koho), zapíchnout (koho): nakrmil ho, ani přitom nehnul  
brvou*

**nákupčí** -ho m

*odsouzený zajišťující nákupy pro ostatní odsouzené*

**napálit** dok. (co)

*vyměřit trest; napařit, přiklepnout: napálili mi sedmičku (tzn. sedm let odnětí  
svobody)*

**napařit** dok. (co)

*vyměřit trest; napálit, přiklepnout: napařili mi sedmičku (tzn. sedm let odnětí  
svobody)*

**napíchnout** dok. (co)

*zajistit policejní odposlech; nabodnout (co), nasadit (co): napíchnli mi mobil*

**náramkář** -e m

*příslušník vězeňské služby vykonávající eskortu odsouzených (doslova nasazující  
náramky); cesták, cestovkář, eskorták 1, konzervář, ponorkář, řetízkač, taxikář*

**náramky** pomn.

*pouta; klepeta, řetízky 2*

**nárokač** -e m

*balík s potravinami a věcmi osobní potřeby (doslova věc, na kterou mají odsouzení  
nárok); sakl, švédský stůl*

**nasadit** dok. (co)

1. *zajistit policejní odposlech; nabodnout, napíchnout: nasadili na mě uši, nasadili  
mi do bytu štěnici (švába)*
2. *zajistit sledování podezřelé osoby: nasadili na mě sledku (oči)*

**nasrat se** dok.

*naštvat se; mít nerva, nastartovat se*

**nastartovat se** dok.

*naštvat se; mít nerva, nasrat se*

**nástup** -u m

*nástupní oddělení; enočko, nástupák, nástupka, přibyl, přibylák; × konečná,  
véočko, výstupák, výstupka, výstupní*

**nástupák** -u m

*nástupní oddělení; enočko, nástup, nástupka, přibyl, přibylák; × konečná, véočko,  
výstupák, výstupka, výstupní*

**nástupka -y ž**

*nástupní oddělení; enočko, nástup, nástupák, přibyl, přibylák; × konečná, véočko, výstupák, výstupka, výstupní*

**náš** našeho m

1. *příslušník vězeňské služby oblíbený mezi odsouzenými; láčo bengo; × gestapák*
2. *kdo je spolehlivý; držák 2, kámoš*

**nášup -u m**

*odsouzení k vyššímu trestu odnětí svobody než byl trest původní (v případě odvolání se proti rozsudku státním zástupcem) nebo odsouzení k trestu odnětí svobody spadajícímu nad horní hranici příslušné trestní sazby; × sleva*

**nášupář -e m**

*kdo je odsouzen k vyššímu trestu odnětí svobody než byl trest původní (v případě odvolání se proti rozsudku státním zástupcem) nebo kdo je odsouzen k trestu odnětí svobody spadajícímu nad horní hranici příslušné trestní sazby; × slevař*

**natáhnout betli**

*lehnout si*

**natáhnout kopyta**

*umřít; hodit kopyta, chcípnout, mít dvakrát pech, natáhnout krovky, zabalit to, zkapat*

**natáhnout krovky**

*umřít; hodit kopyta, chcípnout, mít dvakrát pech, natáhnout kopyta, zabalit to, zkapat*

**natíračka -y ž**

*rvačka; deka, férovka, masírka, nakládačka, řezba, valchovačka*

**natřít dok. (koho)**

*udat (koho); bonznout (koho), prásknout (koho), propálit (koho), provařit (koho), shodit (koho), ustřelit (koho); natřel mě vlastní fotr*

**natřít to dok. (komu)**

*zbít (koho); dát deku (komu), dát po čuni (komu), rozbít hubu (komu), dát přes držku (komu), dát přes tlamu (komu), ubalit 2 (komu); × dostat deku, dostat po čuni, dostat přes držku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu, vyfasovat 1: natřel mu to*

**natvrdo přísl.**

*nepodmíněné odsouzení; odpal, poprava; × podmínka : dostal jsem to natvrdo*

↑ **odkroutit si to natvrdo**

**návštěvka -y ž**

*návštěvní místnost*

**nedbalec** -ce m

*kdo usmrtí z nedbalosti; bouračkář, havárkář, nedbalista, nedbalka, nedbalkář, nehodář, smolař*

**nedbalista** -y m

*kdo usmrtí z nedbalosti; bouračkář, havárkář, nedbalec, nedbalka, nedbalkář, nehodář, smolař*

**nedbalka**<sup>1</sup> -y ž

*usmrcení z nedbalosti*

**nedbalka**<sup>2</sup> -y m

*kdo usmrtí z nedbalosti; bouračkář, havárkář, nedbalec, nedbalista, nedbalkář, nehodář, smolař*

**nedbalkář** -e m

*kdo usmrtí z nedbalosti; bouračkář, havárkář, nedbalec, nedbalista, nedbalka, nehodář, smolař*

**nefachčenko** -a m

*kdo se vyhýbá práci (doslova kdo nefachá); bula, flákač, lempl, netáhlo, výhybkář*

**negativ** -a m

*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, mrdka černá, romák, uzenáč; × bílá huba, gadžo*

Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**nehodář** -e m

*kdo usmrtí z nedbalosti (doslova při nehodě); bouračkář, havárkář, nedbalec, nedbalista, nedbalka, nedbalkář, smolař*

**nejvyšší** -ho m

*ředitel věznice; kápo 2, náčelník, řída, šefík, šerif, tata 1, tatoš 1*

**nemít z čeho kápnout do volátka**

*nemít potřebu močit; × kápnout do volátka*

**nenadžranec** -ce m

*kdo se pokouší se o sebepoškozování (doslova kdo je nenažraný); drátožrout, labužník kovony, polykač, sebepoškozovatel*

**nenadžraný** příd.

↑ **být nenažraný**

**nepohodlný** -ého m

*kdo je svědkem trestného činu; nepohodlník*



**nepohodlník** -a m

*kdo je svědkem trestného činu (doslova kdo se stává nepohodlným); nepohodlný*

**nerv** -u m

↑ **mít nerva**

**netáhlo** -a m

*kdo se vyhýbá práci; bula, flákač, lempl, nefachčenko, výhybkář*

**nestlé** neskl. s

↑ **zájezd do nestlé**

**neznámoš** -e m

*kdo je neznámým pachatelem trestného činu*

**nočka** -y ž

*světlo svítící na chodbách v době nočního klidu; bludička, reflektor*

**nováček** -ka m

*kdo je do věznice nově příchozí; bažant, cucák, mládě, nové maso, nové zboží, novic, novicka, přibylec, přilba, přírůstek, vajgl mu ještě hoří za bránou*

**nové maso**

*kdo je do věznice nově příchozí; bažant, cucák, mládě, nováček, nové zboží, novic, novicka, přibylec, přilba, přírůstek, vajgl mu ještě hoří za bránou*

**nové zboží**

*kdo je do věznice nově příchozí; bažant, cucák, mládě, nováček, nové maso, novic, novicka, přibylec, přilba, přírůstek, vajgl mu ještě hoří za bránou*

**nové zprávy**

*dopis; brif, pismo, pošta 2*

**novic** -e m

*kdo je do věznice nově příchozí; bažant, cucák, mládě, nováček, nové maso, nové zboží, novicka, přibylec, přilba, přírůstek, vajgl mu ještě hoří za bránou*

**novicka** -y m

*kdo je do věznice nově příchozí; bažant, cucák, mládě, nováček, nové maso, nové zboží, novic, přibylec, přilba, přírůstek, vajgl mu ještě hoří za bránou*

**O**

**objednávka** -y ž

*seznam zboží na nákup ve vězeňské prodejně*

**objekt** -u m

1. *kdo je obětí trestného činu*
2. *kdo je možným objektem napadení; mon, mončičák, monka, moňák*

**obvod** -u m

*obvodní oddělení Policie ČR*

**ocas** -u m

↑ **hulit ocasy**

**oči** pomn.

*policejní tým sledující podezřelou osobu; sledka*

**očko** -a s

*snímací čidlo nebo kamera zaznamenávající pohyb ve věznici; bubák, čóča, čučka 3, čočka 1, fotomuška, oko, velký bratr*

**odjet celý**

*odpykat si trest odnětí svobody bez podmíněného propuštění; dojet (co), doklepat (co), odkroutit si to do poslední minuty, odkroutit si to natvrdo, sjet to celé*

**odklidit** dok.

*zavraždit; odkráglovat, sejmout, sundat, zamordovat, zrušit*

**odkráglovat** dok.

*zavraždit; odklidit, sejmout, sundat, zamordovat, zrušit*

**odkroutit si to do poslední minuty**

*odpykat si trest odnětí svobody bez podmíněného propuštění; dojet (co), odklepat si (co), odjet celý, odkroutit si to natvrdo, sjet to celé*

**odkroutit si to natvrdo**

*odpykat si trest odnětí svobody bez podmíněného propuštění; dojet (co), doklepat (co), odjet celý, odkroutit si to do poslední minuty, sjet to celé*

**odpal** -u m

*nepodmíněné odsouzení; poprava, natvrdo; × podmínka*

**odpálit** dok.

*odsoudit k nepodmíněnému trestu; popravít, poslat do chládku, zabásnout, zakatrovat, zašít*

**odvolačka** -y ž

*odvolání se proti rozsudku*

**okáčkář** -e m

*policista sloužící na oddělení či odboru pro odhalování obecné kriminality (ze zkratky)*

**okáčko**<sup>1</sup> -a s

*odborná komise (ze zkratky); komis*

**okáčko**<sup>2</sup> -a s

*oddělení či odbor pro odhalování obecné kriminality (ze zkratky)*

**oko** -a s

*snímací čidlo nebo kamera zaznamenávající pohyb ve věznici; bubák, čóča, čučka 3, čočka1, fotomuňka, očko, velký bratr*

**okres** -u m

*okresní soud*

**omak** -u m

↑ **erotický omak**

**opas** -u m

*oddělení prevence a stížností (ze zkratky); bezpečák 1, bonzárna, bonzkancl, opasek, opérko, prevence, prevenčák 2, prevenčka, uši 2, ušní 1*

**opasek** -sku m

*oddělení prevence a stížností (ze zkratky); bezpečák 1, bonzárna, bonzkancl, opas, opérko, prevence, prevenčák 2, prevenčka, uši 2, ušní 1*

**opérko** -a s

*oddělení prevence a stížností (ze zkratky); bezpečák 1, bonzárna, bonzkancl, opas, opasek, prevence, prevenčák 2, prevenčka, uši 2, ušní 1*

**orál** -u m

*orální sex; kuřba 2*

**osobka** -y ž

*osobní prohlídka; erotický omak, filc, filcunk 2, osobní filcunk, ošahávačka, šacování*

**osobní filcunk** -u m

*osobní prohlídka; erotický omak, filc, filcunk 2, osobka, ošahávačka, šacování*

**ostnác** -e m

*drát žiletkového typu, kterým je obehnána věznice; pletivo, žiletkáč, žiletky*

**ostřikovače** pomn.

*sprchy; myčka, vápka*

**ošahávačka** -y ž

*osobní prohlídka; erotický omak, filc, filcunk 2, osobka, osobní filcunk, šacování*

**oška** -y ž

*vězeňská ošetřovna; bílá díra, lapiduchárna, lékařák, marodka, veterina, zašívárna*

**otec** -ce m

*vězeňský kaplan; černoprdelník, farář, fland'ák, kněz, padre, pánbíček, pánbíčkář, páter*

**ovékáčko** -a s

*oddělení výkonu kázeňských trestů (ze zkratky); díra, káčko 2, kobka 1, ovékáté, samotka, víajpí, víajpíčko, výkoňák*

**ovékáté** neskl. s

*oddělení výkonu kázeňských trestů (ze zkratky); díra, káčko 2, kobka 1, ovékáčko, samotka, víajpí, víajpíčko, výkoňák*

**P****padělač** -e m

1. *kdo padělá doklady; falza 1, falzař 1, malíř 1, papírový tunelář, pikaso 1, piko 1, tiskař 1*
2. *kdo padělá peníze; falza 2, falzař 2, malíř 2, mařeňák, pikaso 2, piko 2, tiskař 2*

**padre** -ho m

*vězeňský kaplan; černoprdelník, farář, flandák, kněz, otec, pánbíček, pánbíčkář, páter*

**pako** -a s

*kdo je mentálně zaostalý; magor, mentoš, menták, retard, retardák, trotl, trubka, tupan, tupouš*

**palba** -y ž

*vysoký trest nebo trest blížící se k horní hranici příslušné trestní sazby; fábor, hektar 1, paleta, pálka, raketa, ranec*

**palbař** -e m

*kdo je odsouzený k vysokému trestu odnětí svobody nebo k trestu blížícímu se k horní hranici příslušné trestní sazby (doslova kdo dostal palbu); hektar 2, mílař, palbař, paletář, pálkař 1, raketář, rakeťák; × klikař, měsíčkář, troškař*

**paleta** -y m

*vysoký trest nebo trest blížící se k horní hranici příslušné trestní sazby; fábor, hektar 1, palba, pálka, raketa, ranec*

**paletář** -e m

*kdo je odsouzený k vysokému trestu odnětí svobody nebo k trestu blížícímu se k horní hranici příslušné trestní sazby (doslova kdo dostal paletu); hektar 2, mílař, palbař, pálkař 1, raketář, rakeťák; × klikař, měsíčkář, troškař*

**pálka** -y ž

*vysoký trest nebo trest blížící se k horní hranici příslušné trestní sazby; fábor, hektar 1, palba, paleta, raketa, ranec*

**pálkař<sup>1</sup>** -e m

*kdo je odsouzený k vysokému trestu odnětí svobody nebo k trestu blížícímu se k horní hranici příslušné trestní sazby (doslova kdo dostal pálku); hektar 2, mílař, palbař, paletář, raketář, rakeťák; × klikař, měsíčkář, troškař*

**pálkař<sup>2</sup>** -e m

*soudce udílející vysoké tresty*

**pálkovat** ned.

*udílet jako soudce vysoké tresty*

**pampeliška** -y ž

*kdo je umístěný na oddělení pro výkon trestu mentálně retardovaných odsouzených; pampeliškář*

Pojmenování zaznamenané v heřmanické věznici, ve které se nachází specializované oddělení pro výkon trestu mentálně retardovaných jedinců. Tito handicapovaní odsouzení by se při pobytu na běžném oddělení mohli stát případnými objekty šikany či přímo napadení ze strany jiných odsouzených.

**pampeliškárna** -y ž

*oddělení pro výkon trestu mentálně retardovaných odsouzených; mentárna, retardárna*

Pojmenování zaznamenané v heřmanické věznici, ve které se toto oddělení nachází.

**pampeliškář** -e m

*kdo je umístěný na oddělení pro výkon trestu mentálně retardovaných odsouzených; pampeliška*

Pojmenování zaznamenané v heřmanické věznici, ve které se nachází specializované oddělení pro výkon trestu mentálně retardovaných jedinců. Tito handicapovaní odsouzení by se při pobytu na běžném oddělení mohli stát případnými objekty šikany či přímo napadení ze strany jiných odsouzených.

**pánbíček** -čka m

*vězeňský kaplan; černoprdelník, farář, flandák, kněz, otec, padre, pánbíčkář, páter*

**pánbíčkárna** -y ž

*vězeňská kaple; achárna, kostel*

**pánbíčkář** -e m

*vězeňský kaplan; černoprdelník, farář, flandák, kněz, otec, padre, pánbíček, páter*

**pancéřák** -u m

*pancéřové vozidlo převážející zvláště nebezpečné odsouzené*

**papíráky** pomn.

*vězeňská obuv; bagančata, bagany, komisky, komisňáky*

**papírový tunelář** -e m

*kdo padělá doklady; falza 1, falzař 1, malíř 1, padělač 1, pikaso 1, piko 1, tiskař 1*

**papíry** pomn.

1. *doklad(y)*

2. *bankovky; × drobáky, drobásky, kulaté, šupy, šušně*

**parták** -a m

*kdo se podílí na trestném činu; komplic, komplík*

**pasák** -a m

*kdo provozuje kuplířství; kundopas*

**pasení** -í s

*kuplířství*

**pást** ned.

*provozovat kuplířství*

**paš** -e m

*pašování; pašunk*

**pašák** -a m

*kdo pašuje drogy; kurýr, pašer, pašoun, polykač 2, sráč*

**pašer** -a m

*kdo pašuje drogy; kurýr, pašák, pašoun, polykač 2, sráč*

**pašík** -a m

*kdo páchá trestný čin*

**pašoun** -a m

*kdo pašuje drogy; kurýr, pašák, pašer, polykač 2, sráč*

**pašunk** -u m

*pašování; paš*

**páter** -a m

*vězeňský kaplan; černoprdelník, farář, fland'ák, kněz, otec, padre, pánbíček, pánbíčkář*

**pěčko** -a s

*pornočasopis*

**pedoš** -e m

*speciální pedagog; specialista, speckař*

**ped'ák** -a m

*kdo má pedofilní zájmy; ped'och, ped'oš, ped'our*

**ped'och** -a m

*kdo má pedofilní zájmy; ped'ák, ped'oš, ped'our*

**ped'oš** -e m

*kdo má pedofilní zájmy; ped'ák, ped'och, ped'our*

**ped'our** -a m

*kdo má pedofilní zájmy; ped'ák, ped'och, ped'oš*

**pech** -u m

↑ mít dvakrát pech

**pelech** -u m

postel; betla, bidlo (horní), foch, kabrio (bez patra), pryčna, regál (spodní)

**pendrek** -a m

policista; bengo 1, bengoš, čuchal, fízl, fízlák, chlupatý, polda, policajt, poliš, uniforma

**peníze** peněz pomn.

↑ praní špinavých peněz

↑ prát špinavé peníze

↑ špinavé peníze

**pentagon** -u m

budova ředitelství věznice

**pépé** neskl. s

podmíněné propuštění (ze zkratky); pépěčko, půlka 2

**pépěčkář** -e m

kdo odchází z výkonu trestu na podmíněné propuštění (ze zkratky); podmínkář 2, půlař, půlkař; × celkař, dojížděák, držák 1, tvrděák

**pépěčko** -a s

podmíněné propuštění (ze zkratky); pépé, půlka 2

**perník** -u m

pervitin

**perníkář** -e m

kdo prodává drogy (doslova perník); dodavatel, dýler, dýloš, fetkař 2, fetman 2, feťák 2

**pété** neskl. s

přerušeni trestu (ze zkratky); pétěčko

**pétéčkář** -e m

kdo má přerušeni trest (ze zkratky)

**pétéčko** -a s

přerušeni trestu (ze zkratky); pété

**pézet** -u m

program zacházení s odsouzenými (ze zkratky); aktivity, program, reso

**pézetit** ned.

plnit program zacházení; plnit program

**píchnout si** dok.

*užívat drogy; být na klepkách, fetovat, klepat, máznout se 1, sjet se, šňupnout si, šlehnout si, zhulit se, zkouřit se*

**pikaso** -a m

1. *kdo padělá doklady; falza 1, falzař 1, malíř 1, padělač1, papírový tunelář, piko 1, tiskař 1*
2. *kdo padělá peníze; falza 2, falzař 2, malíř 2, mařeňák, padělač 2, piko 2, tiskař 2*

**piko** -a m

1. *kdo padělá doklady; falza 1, falzař 1, malíř 1, padělač1, papírový tunelář, pikaso 1, tiskař1*
2. *kdo padělá peníze; falza 2, falzař 2, malíř 2, mařeňák, padělač 2, pikaso 2, tiskař 2*

**pilule** pomn.

*léky; klepky 2, kolca, kolečka, kuřátka, lentilky*

**písek** -u m

↑ **jít s pískem**

**pismo** -a s

*dopis; brif, pošta 2, nové zprávy*

**piškoty** pomn.

*mříž(e) v oknech; klec 2, šprušle, žaluzky*

**plac** -u m

*vycházkový prostor; buzerák, buzerplac, klec 1, kotec, špacírplac, teletník, výběh*

**plachta** -y ž

*účet: to, co tady zarobím, mi chodí na plachtu*

**pletivo** -a s

*drát žiletkového typu, kterým je obehnána věznice; ostnác, žiletkáč, žiletky*

**plnička** -y ž

*ručně balená cigareta; balčo, balená, balenčo, dutinka; × cigáro, cígo, hulení, kulatá, kulatka, válec, žváro*

**plnit program**

*plnit program zacházení; pézetit*

**plonkáč** -e m

*kdo je nemajetný; socka 2, švorcák*

**plotkař** -e m

*kdo donáší ostatním odsouzený (doslova kdo plotkuje, tzn. pomlouvá); bonzák 2, bonzo 2, drbna, mluvka, zpravodaj*



**početka** -y ž

*prověrka početního stavu odsouzených; prověrka, sčíták, sčítání, sčot*

**počmáranec** -ce m

*kdo má tetování (doslova kdo je počmáraný); počmáraný, pokérovaneč, pokérovany, tapeták*

**počmáraný** -ého m

*kdo má tetování (doslova kdo je počmáraný); počmáranec, pokérovaneč, pokérovany, tapeták*

**podfukář** -e m

*kdo se dopustí podvodu (doslova podfuku); podvodník, tunelář, untermaserman, úvěřář*

**podmínka** -y ž

*podmíněné odsouzení; × natvrdo, odpal, poprava*

**podmínkář** -e m

- kdo je odsouzený podmíněně; × arestman, basman, galejník, kriminálník 1, krimoš 1, mukl*
- kdo odchází z výkonu trestu na podmíněné propuštění; pépěčkář, půlař, půlkař; × celkař, dojíždčák, držák 1, tvrdčák*

**podvodník** -a m

*kdo se dopustí podvodu; podfukář, tunelář, untermaserman, úvěřář*

**pohaněč** -e m

*příslušník vězeňské služby doprovázející odsouzené na práci (doslova pohánějící na práci); bodygárd, hlídač 2, chůva, pracoš*

**pohřebák** -u m

*dopis od manželky/přítelkyně oznamující rozchod; gameoverák, kopačák*

**pokérovaneč** -ce m

*kdo má tetování (doslova kěrku); počmáranec, počmáraný, pokérovany, tapeták*

**pokérovany** -ého m

*kdo má tetování (doslova kěrku); počmáranec, počmáraný, pokérovaneč, tapeták*

**polda** -y m

*policista; bengo 1, bengoš, čuchal, fízl, fízlák, chlupatý, pendrek, policajt, poliš, uniforma*

**policajt** -a m

*policista; bengo 1, bengoš, čuchal, fízl, fízlák, chlupatý, pendrek, polda, poliš, uniforma*

**poliš** -e m

*policista, bengo 1, bengoš, čuchal, fízl, fízlák, chlupatý, pendrek, polda, policajt, uniforma*

**položít** dok. (co)

*přiznat se (u policejního výslechu, u soudu); pustit (co), vyblít (co), vyklopit (co), vyvalit (co), vyzvonit (co), zpívat (co); × držet se, zatloukat (co)*

**položít kabel**

*kálet; chyndit, srát, uvolnit svěráky, zesrat hajzly*

**polykač<sup>1</sup>** -e m

*kdo se pokouší o sebepoškozování (doslova spolknutím nějakého předmětu); drátožrout, labužník kovony, nenažranec, sebepoškozovatel*

**polykač<sup>2</sup>** -e m

*kdo pašuje drogy (doslova jejich spolknutím a následným vykálením); kurýr, pašák, pašer, pašerák, pašoun, sráč*

**polykačka** -y ž

*autoagresivní (často demonstrativní) konání odsouzeného spočívající v jeho sebepoškozování (doložka spolknutí nějakého předmětu); demonstračka*

**ponorka** -y ž

*vězeňské vozidlo (auto/autobus), ve kterém je eskortovaným odsouzeným omezen výhled z okna; cestovka, dobytčák, eskorta, eskorták 2, konzerva, mukltour, rakev*

**ponorkář** -e m

*příslušník vězeňské služby vykonávající eskortu odsouzených (ve speciálně upraveném vozidle, ve kterém je odsouzeným omezen výhled z okna); cestovkář, cesták, eskorták 1, konzervář, náramkář, řetízkáč, taxikář*

**poprava** -y ž

*nepodmíněné odsouzení; natvrdo, odpal; × podmínka*

**popravčí** -ho m

*soudce*

**popraviště** -e s

*soudní síň*

**popravit** dok.

*odsoudit k nepodmíněnému trestu; odpálit, poslat do chládku, zabásnout, zakatovat, zašít*

**popruh** -u m častěji mn. popruhy

*poutací popruhy, kterými se spoutá problémový odsouzený*

**pořádkář** -e m

*odsouzený pomáhající vězeňskému personálu se zajišťováním kázně a pořádku na ubytovnách; barákový, kápé, kápěčák, kápěčko, koordinátor, pořádkový*

**pořádkový** -ého m

*odsouzený pomáhající vězeňskému personálu se zajišťováním kázně a pořádku na ubytovnách; barákový, kápé, kápěčák, kápěčko, koordinátor, pořádkář*

**posilka** -y ž

*posilovna; bušírna, činkárna, fitko, korbičovna*

**poskok** -a m

*kdo posluhuje ostatním odsouzeným; džíp, džuva, džuvák, koňák, konina, koště*

**poslat do chládku**

*odsoudit k nepodmíněnému trestu; odpálit, popravit, zabásnout, zakatrovat, zašít*

**pošta**<sup>1</sup> -y ž

*schránka na dopisy*

**pošta**<sup>2</sup> -y ž

*dopis; brif, nové zprávy, pismo*

↑ **tichá pošta**

**pošťák** -a m

*kdo přepadne, ev. vyloupí poštu*

**pouštět duchy**

*pouštět větry; pouštět krakeny, usrat si*

**pouštět krakeny**

*pouštět větry; pouštět duchy, usrat si*

**pověsit to na hřebík**

*oběsit se; hodit si lano, hodit si mašli, hodit si provaz, hodit si špagát, mrsknout si to, uvázat si to, zhoupnout se*

**pracant** -a m

*kdo pracuje v době výkonu trestu; fachman, makač, tahač, táhlo*

**pracoš** -e m

*příslušník vězeňské služby doprovázející odsouzené na práci; bodygárd, hlídač 2, chůva, pohaněč*

**pračka**<sup>1</sup> -y ž

*legalizace výnosů z trestné činnosti; pračka merglí 1, praní špinavých peněz*

**pračka**<sup>2</sup> -y ž

*kdo legalizuje výnosy z trestné činnosti (doslova kdo pere peníze); čistič, pračka merglí 2, pračkař, prádelník, prادلena*

**pračka merglí<sup>1</sup>**

*legalizace výnosů z trestné činnosti; pračka 1, praní špinavých peněz*

**pračka merglí<sup>2</sup>**

*kdo legalizuje výnosy z trestné činnosti (doslova kdo pere peníze); čistič, pračka 2, pračkař 2, prádelník, pradlena*

**pračkař -e m**

*kdo legalizuje výnosy z trestné činnosti (doslova kdo pere peníze); čistič, pračka 2, pračka merglí 2, prádelník, pradlena*

**prádelník -a m**

*kdo legalizuje výnosy z trestné činnosti (doslova kdo pere peníze); čistič, pračka 2, pračka merglí 2, pračkař, pradlena*

**pradlena -y ž**

*kdo legalizuje výnosy z trestné činnosti (doslova kdo pere peníze); čistič, pračka 2, pračka merglí 2, pračkař, prádelník*

**prachy pomn.**

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergele, prašule, škvára, vata, živé, živáčky*

**praní špinavých peněz**

*legalizace výnosů z trestné činnosti; pračka 1, pračka merglí 1*

**prasák -a m**

*kdo pohlavně zneužije (doslova kdo se dopouští prasečin); děckomrd, mrdka, mršina, prasečkář, prznič*

**prasečkář -e m**

*kdo pohlavně zneužije; děckomrd, mrdka, mršina, prasák, prznič*

**práskač -e m**

*kdo donáší vězeňskému personálu (doslova kdo práská); bonzák 1, bonzo 1, donašeč 1, konfident, konfoš, konfouš, sojka, tajný 2*

**prásknout dok. (koho)**

*udat (koho); bonznout (koho), natřít (koho), propálit (koho), provařit (koho), shodit (koho), ustřelit (koho)*

**prašule pomn.**

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergele, prachy, škvára, vata, živé, živáčky*

**prát mergele**

*legalizovat výnosy z trestné činnosti; práť špinavé peníze*

**prát špinavé peníze**

*legalizovat výnosy z trestné činnosti; práť mergele*

**prcačka** -y ž  
*znásilnění; stoosmdesátpětka*

**prcačkář** -e m  
*kdo znásilní; jebačkář, kandomrd, prcír*

**prcat** ned.  
*znásilnit*

**prcír** -e m  
*kdo znásilní; jebačkář, kandomrd, prcačkář*

**prdel** -e ž  
↑ **černá prdel**  
↑ **jebat do prdele**  
↑ **mrdat do prdele**  
↑ **šukat do prdele**

**prdelka** -y m  
*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprd, loziřit',  
prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řit'olez, šipkař, vlezdoprd,  
vlezprdel, vlezprdelka, vlezřitka, vyližprdel, vřítidlub*

**prdolez** -e m  
*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprd, loziřit',  
prdelka, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řit'olez, šipkař, vlezdoprd,  
vlezprdel, vlezprdelka, vlezřitka, vyližprdel, vřítidlub*

**prdolízal** -a m  
*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprd, loziřit',  
prdelka, prdolez, prospěchář, rektální alpinista, řit'olez, šipkař, vlezdoprd,  
vlezprdel, vlezprdelka, vlezřitka, vyližprdel, vřítidlub*

**prevence** -e ž  
*oddělení prevence a stížností; bezpečák 1, bonzárna, bonzkancl, opas, opasek,  
opérko, prevenčák 2, prevenčka, uši 2, ušní 1*

**prevenčák<sup>1</sup>** -a m  
*příslušník vězeňské služby působící na oddělení prevence a stížností; bezpečák 2,  
kúrovec, ušar, ušní 2*

**prevenčák<sup>2</sup>** -u m  
*oddělení prevence a stížností; bezpečák 1, bonzárna, bonzkancl, opas, opasek,  
opérko, prevence, prevenčka, uši 2, ušní 1*

**prevenčka** -y ž  
*oddělení prevence a stížností; bezpečák 1, bonzárna, bonzkancl, opas, opasek,  
opérko, prevence, prevenčák 2, uši 2, ušní 1*

**princezna** -y  
↑ **čuráková princezna**

**prizn** -u m  
*věznice; arest, baňa, basa, chládek, krim, kriminál, krimoš 3, lágr, lapák, loch*

**probačák** -a m  
*probační úředník*  
Zaměstnanec Probační a mediační služby ČR dohlížející mj. na výkon alternativních trestů či na plnění povinností a omezení souvisejících s podmíněným propuštěním (s dohledem) odsouzených z výkonu trestu.

**profesionální mukl**  
*recidivista; domácí, furtista, inventář, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

**program** -u m  
*program zacházení s odsouzenými; aktivity, pézet, reso*  
↑ **plnit program**

**profízlovat** dok. (co, koho)  
*prohledat (co, koho)*

**propálit** dok. (koho)  
*udat (koho); bonznout (koho), natřít (koho), prásknout (koho), provařit (koho), shodit (koho), ustřelit (koho): propálil mě vlastní brácha*

**prospěchář** -e m  
*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprđ, ložirít, prdelka, prdolez, prdolízal, rektální alpinista, řit'olez, šipkař, vlezdoprđ, vlezprdel, vlezprdelka, vlezřitka, vyližprdel, vřítidlub*

**prospěškář** -e m  
*kdo je odsouzený k výkonu veřejně prospěšných prací*

**prospěšky** pomn.  
*veřejně prospěšné práce*  
Nový druh trestu spočívající v povinnosti odsouzeného provést bezplatně a ve stanoveném rozsahu práce sloužící k obecně prospěšným účelům (např. úklid a údržba veřejných prostranství).

**provařit** dok. (koho)  
*udat (koho); bonznout (koho), natřít (koho), prásknout (koho), propálit (koho), shodit (koho), ustřelit (koho): provařil mě vlastní brácha*

**provaz** -u m  
↑ **hodit si provaz**

**prověrka** -y ž  
*prověrka početního stavu odsouzených; početka, sčíták, sčítání, sčot*

**prvnička** -y m

*kdo je prvotrestaný; prvničkář, prvolepenka, prvosenka; × domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec*

**prvničkář** -e m

*kdo je prvotrestaný; prvnička, prvolepenka, prvosenka; × domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec*

**prvolepenka** -y m/ž

*kdo je prvotrestaný; prvnička, prvničkář, prvosenka; × domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec*

**prvosenka** -y m/ž

*kdo je prvotrestaný; prvnička, prvničkář, prvolepenka; × domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec*

**pryčna** -y ž

*postel; betla, bidlo (horní), foch, kabrio (bez patra), pelech, regál (spodní)*

**prznič** -e m

*kdo pohlavně zneužije; děckomrd, mrdka, mršina, prasák, prasečkář*

**prznička** -y ž

*pohlavní zneužití; stoosmdesátšedmička*

**prznit** nedok.

*pohlavně zneužít*

**přepadovka** -y ž

*policejní razie; šťára 1*

**přibyl** -u m

*nástupní oddělení; enočko, nástup, nástupák, nástupka, přibylák; × konečná, véočko, výstupák, výstupka, výstupní*

**přibylák** -u m

*nástupní oddělení; enočko, nástup, nástupák, nástupka, přibyl; × konečná, véočko, výstupák, výstupka, výstupní*

**přibylec** -ce m

*kdo je do věznice nově příchozí; bažant, cucák, mládě, nováček, nové maso, nové zboží, novic, novicka, přilba, přírůstek, vajgl mu ještě hoří za bránou*

**přiklepnout** dok. (co)

*vyměřit trest (doslova potvrdit trest poklepem soudcovského kladívka); napálit, napařit: přiklepli mi sedmičku (tzn. sedm let odnětí svobody)*

**přilba** -y m

*kdo je do věznice nově příchozí; bažant, cucák, mládě, nováček, nové maso, nové zboží, novic, novicka, přibylec, přírůstek, vajgl mu ještě hoří za bránou*

**přírůstek** -u m

*kdo je do věznice nově příchozí; bažant, cucák, mládě, nováček, nové maso, nové zboží, novic, novicka, přibylec, přilba, vajgl mu ještě hoří za bránou*

**přivandrovalec** -ce m

*kdo je cizí státní příslušnosti; cizák, cizoš*

**psychoš** -e m

*vězeňský psycholog; cvokař, psychouš*

**psychouš** -e m

*vězeňský psycholog; cvokař, psychoš*

**půlař** -e m

*kdo odchází z výkonu trestu na podmíněné propuštění; pépěčkář, podmínkář 2, půlkař; × celkař, dojížděák, držák 1, tvrděák*

**půlka<sup>1</sup>** -y ž

*polovina uplynulé doby odnětí svobody*

**půlka<sup>2</sup>** -y ž

*podmíněné propuštění; pépé, pépěčko: brácha taky odešel na půlku*

**půlkař** -e m

*kdo odchází z výkonu trestu na podmíněné propuštění (doslova na půlku); pépěčkář, podmínkář 2, půlař; × celkař, dojížděák, držák 1, tvrděák*

**pumpa** -y ž

*injekční stříkačka; buchna, frkna, jehla, jehlička, špricka, včelka*

**pumpař** -e m

*kdo přepadne, ev. vyloupí benzinovou pumpu*

**pustit** dok. (co)

*přiznat se (u policejního výslechu, u soudu); položit (co), vyblít (co), vyklopit (co), vyvalit (co), vyzvonit (co), zpívat (co); × držet se, zatloukat*

**R****rajonář** -e m

*kdo provádí úklid (doslova rajóny); rajónista*

**rajónista** -y m

*kdo provádí úklid (doslova rajóny); rajonář*



**rajónovat** ned.

*uklízet; dělat rajóny, džípovat 2*

**rajóny** pomn.

*úklid cely a ostatních prostorů*

↑ **dělat rajóny**

**raketa** -y ž

*vysoký trest nebo trest blížící se k horní hranici příslušné trestní sazby; fábor, hektar 1, palba, paleta, pálka, ranec*

**raketář** -e m

*kdo je odsouzen k vysokému trestu odnětí svobody nebo k trestu blížícímu se k horní hranici příslušné trestní sazby (doslova kdo dostal raketu); hektar 2, mílař, palbař, paletář, pálkař 1, raketák; × klikař, měsíčkář, troškař*

**raketák** -a m

*kdo je odsouzen k vysokému trestu odnětí svobody nebo k trestu blížícímu se k horní hranici příslušné trestní sazby (doslova kdo dostal raketu); hektar 2, mílař, palbař, paletář, pálkař 1, raketář; × klikař, měsíčkář, troškař*

**rakev** -kve ž

*věženské vozidlo (auto/autobus), ve kterém je eskortovaným odsouzeným omezen výhled z okna; cestovka, dobytčák, eskorta, eskorták 2, konzerva, mukltour, ponorka*

**rákosník** -a m

*kdo je vietnamské státní příslušnosti*

**ranec** -ce m

*vysoký trest nebo trest blížící se k horní hranici příslušné trestní sazby; fábor, hektar 1, palba, paleta, pálka, raketa*

**réca** -i m

*recidivista; domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

**recák** -a m

*recidivista; domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

**recidiva** -y m

*recidivista; domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

**recmaník** -a m

*recidivista; domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

**recoš** -e m

*recidivista; domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

**recouš** -e m

*recidivista; domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, reťák, vracenka, vracoš, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

**reflektor** -u m

*světlo svítící na chodbách v době nočního klidu; bludička, nočka*

**regál** -u m

*postel (spodní); betla, bidlo (horní), foch, kabrio (bez patra), pelech, pryčna: vlézt do regálu*

**rektální alpinista**

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprđ, ložiřit, prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, řiťolez, šipkař, vlezdoprđ, vlezprdel, vlezprdelka, vlezřitka, vyližprdel, vřítidlub*

**reso** -a s

*program zacházení s odsouzenými; aktivity, pézet, program*

**retard** -a m

*kdo je mentálně zaostalý; magor, mentoš, menták, pako, retardák, trotl, trubka, tupan, tupouš*

**retardárna** -y ž

*oddělení pro výkon trestu mentálně retardovaných odsouzených; mentárna, pampeliškárna*

**retardák** -a m

*kdo je mentálně zaostalý; magor, mentoš, menták, pako, retard, trotl, trubka, tupan, tupouš*

**reťák** -a m

*recidivista; domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, vracenka, vracoš, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

**roháče** pomn.

*rohypnol; rohlíky, rohatý, rohy*

**rohatý** pomn.

*rohypnol; roháče, rohlíky, rohy*

**rohlíky** pomn.

*rohypnol; roháče, rohatý, rohy*

**rohy** pomn.

*rohypnol; roháče, rohatý, rohlíky*

**romák** -a m

*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, uzenáč; × bílá huba, gadžo*

Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**rozbít hubu** dok. (komu)

*zbít (koho); dát deku (komu), dát po čuni (komu), dát přes držku (komu), dát přes tlamu (komu), natřít to (komu), ubalit 2 (komu); × dostat deku, dostat po čuni, dostat přes držku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu, vyfasovat 1*

**rozdat si to** dok.

*bít se; mlátit se, rvát se, řezat se, šarpat se*

**ruka** -y ž

↑ *stříkat si do ruky*

**rusák** -a m

*kdo pochází z bývalého Sovětského svazu; bratr*

**rvát se** ned.

*bít se; mlátit se, rozdat si to, řezat se, šarpat se*

**Ř**

**řetízek** -zku m

*předváděcí řetízek zakončený článkem ve tvaru T, který se připevní na pouta odsouzeného; téčko 1*

**řetízkáč** -e m

*příslušník vězeňské služby vykonávající eskortu odsouzených (ve speciálně upraveném vozidle, ve kterém je odsouzeným omezen výhled z okna); cestovkář, cesták, eskorták 1, konzervář, náramkář, ponorkář, taxikář*

**řetízky** pomn.

*pouta; klepeta, náramky*

**řezat se** ned.

*bít se; mlátit se, rozdat si to, rvát se, šarpat se*

**řezba** -y ž

*rvačka; deka, férovka, masírka, nakládačka, natíračka, valchovačka*

**říd'a** -y m

*ředitel věznice; kápo 2, náčelník, nejvyšší, šefík, šerif, tata 1, tatoš 1*

**řit'** -i ž

↑ **jebat do řiti**

↑ **lézt do řiti**

↑ **mrdat do řiti**

↑ **šukat do řiti**

**řit'olez** -a m

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprđ, loziřit', prdelka, prđolez, prđolízal, prospěchář, rektální alpinista, šipkař, vlezdoprđ, vlezprdel, vlezprdelka, vlezřit'ka, vyližprdel, vřítidlub*

**říznout se** dok.

*podřezat si žíly; máznout se 2, šmiknout se*

**S**

**sahara** -y ž

*pokyn pro posluhujícího vězně, aby připravil, příp. přinesl pití*

**sakl** -u m

*balík s potravinami a věcmi osobní potřeby; nárokáč, švédský stůl*

**samotář** -e m

*kdo je umístěný na oddělení výkonu kázeňských trestů (doslova na samotku); dírák, dírář, flastrář, káčkař, samotkář, sólista, víajpíčkář*

**samotka** -y ž

*oddělení výkonu kázeňských trestů; díra, káčko 2, kobka 1, ovékáčko, ovékáté, víajpí, víajpíčko, výkoňák*

**samotkář** -e m

*kdo je umístěný na oddělení výkonu kázeňských trestů (doslova na samotku); dírák, dírář, flastrář, káčkař, samotář, sólista, víajpíčkář*

**sbalit** dok. (koho)

*zatknout (koho); skřípnout (koho): sbalili ho přímo při čorce*

**sčíták** -u m

*prověrka početního stavu odsouzených; početka, prověrka, sčítání, sčot*

**sčítání** -í s

*prověrka početního stavu odsouzených; početka, prověrka, sčíták, sčot*

**sčot** -u m

*prověrka početního stavu odsouzených; početka, prověrka, sčíták, sčítání*

**sebepoškozovatel -e m**

*kdo se pokouší se o sebepoškozování (např. spolknutím nějakého předmětu); drátožrout, labužník kovony, nenažranec, polykač*

**sedět ned.**

*odpykávat si trest odnětí svobody; bešelit, bručet, kroutit (co), točit (co)*

**sejmout dok.**

*zavraždit; odklidit, odkráglovat, sundat, zamordovat, zrušit: sral mě, tak jsem ho sejmul*

**seknout dok. (co)**

*ukrást (co); čornout (co), klofnout (co), lohnout (co), šlohnout (co), štípnout (co), švihnout (co): občas jsem někde něco seknul*

**sežrat dok. (co)**

*pokusit se o sebepoškozování (např. spolknutím nějakého předmětu); být nenažraný: chce ven, tak zas něco sežral*

**shánět kouř**

*snažit se získat cigarety*

**shodit dok. (koho)**

*udat (koho); bonznout (koho), natřít (koho), prásknout (koho), propálit (koho), provařit (koho), ustřelít (koho): shodil mě vlastní brácha*

**signálka -y ž**

*celová signalizace; bonzák, céeska, tísňák*

Nouzové signalizační zařízení umístěné na celách umožňující odsouzeným v případě akutní potřeby přivolat příslušníka vězeňské služby.

**simoš -e m**

*kdo předstírá nemoc; herec, hypochondr, simulant*

**simulant -a m**

*kdo předstírá nemoc; herec, hypochondr, simoš*

**sintr -u m**

*vězeňský oděv; mundúr, versáče*

**sjet se ned.**

*užívat drogy; být na klepkách, fetovat, klepat, máznout se 1, píchnout si, šlehnout si, šňupnout si, zhulit se, zkouřit se: nejdříve jsem se sjel a pak ho odkrágloval*

**sjet to celé**

*odpykat si trest odnětí svobody bez podmíněného propuštění; dojet (co), doklepat (co), odjet celý, odkroutit si to do poslední minuty, odkroutit si to natvrdo: ten toho měl tolik, že to musel sjet celé*

**skákačka** -y ž

1. *krizové oddělení; izolačka 1; krizovka 1*
2. *cela na krizovém oddělení; izolačka 2; krizovka 2*

**skákat šipky**

*podlézat vězeňskému personálu; leštit kliku, lézt do řiti*

**sklepař** -e m

*kdo vykrádá sklepy; kompotář*

**skorocivil** -a m

*kdo má být brzy propuštěn (doslova kdo má jít brzy do civilu); výstupář, zapárista*

**skřípnout** dok. (koho)

*zatknout (koho); sbalit (koho); skřípli mě přímo při čorce*

**sledka** -y ž

*policejní tým sledující podezřelou osobu; oči: nevěděl jsem, že mám za prdelí sledku*

**sleva** -y ž

*odsouzení (v případě odvolání se proti původnímu rozsudku) k nižšímu trestu odnětí svobody nebo odsouzení na dobu spadající pod dolní hranici příslušné trestní sazby; × nášup*

**slevař** -e m

*kdo je odsouzen (v případě odvolání se proti původnímu rozsudku) k nižšímu trestu odnětí svobody nebo kdo je odsouzen na dobu spadající pod dolní hranici příslušné trestní sazby; × nášupář*

**slídič** -e m

*kdo pronásleduje určitou osobu (doslova kdo slídí); stopař*

**slídit** ned.

*pronásledovat určitou osobu; stopovat*

**smažka** -y m

*kdo užívá drogy; fetkař 1, fetman 1, feťák 1, klepkař, mudr., uživatel*

**smolař** -e m

*kdo usmrtí z nedbalosti; bouračkář, havárkář, nedbalec, nedbalista, nedbalka, nedbalkář, nehodář*

**smrad'och** -a m

*kdo podceňuje osobní hygienu; špína*

**sněmovna** -y ž

*WC; bohouš, hajzl, hajzlík, chynd'ák, volátka*

**socan** -a m

*sociální pracovník; socka 1*

**socka**<sup>1</sup> -y m

*sociální pracovník; socan*

**socka**<sup>2</sup> -y m

*kdo je nemajetný; plonkáč, švorcák*

**sojka** -y m

*kdo donáší vězeňskému personálu; bonzák 1, bonzo 1, donašeč 1, konfident, konfoš, konfouš, práskač, tajný 2*

**sólista** -y m

*kdo je umístěný na oddělení výkonu kázeňských trestů; dírák, dírář, flastrář, káčkař, samotář, samotkár, víajpíčkář*

**somrák** -a m

*kdo žebřá o tabák, kávu apod. (doslova kdo somruje)*

**somrovať** ned. (o co)

*žebřat (o co)*

**sovelit** ned.

*spát; chrápat, chřnět*

**specialista** -y m

*speciální pedagog; pedoš, speckař*

**speckař** -e m

*speciální pedagog; pedoš, specialista*

**spermohlt** -a m

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba 1, mrskač candátů, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**spolubytný** -ého m

*kdo pobývá na společné cele; brácha, chábr, spoluhráč, spoluchábr, spolumukl*

**spoluhřáč** -e m

*kdo pobývá na společné cele; brácha, chábr, spolubytný, spoluchábr, spolumukl*

**spoluchábr** -a m

*kdo pobývá na společné cele; brácha, chábr, spolubytný, spoluhráč, spolumukl*

**spolumukl** -a m

*kdo pobývá na společné cele; brácha, chábr, spolubytný, spoluhráč, spoluchábr*

**sráč<sup>1</sup>** -e m

*kdo je zbabělý; bobkař, mulo, sračka 2*

**sráč<sup>2</sup>** -e m

*kdo pašuje drogy (spolknutím dávky a jejím následným vykálením, doslova vysráním); kurýr, pašák, pašer, pašerák, pašoun, polykač 2*

**sračka<sup>1</sup>** -y ž

*nechutné jídlo; blaf*

**sračka<sup>2</sup>** -y ž

*kdo je zbabělý; bobkař, mulo, sráč*

**sračka<sup>3</sup>** -y ž

*problém*

**srát** ned.

*kálet, chyndit, položit kabel, uvolnit svěráky, zesrat hajzly*

**stará v bani**

*návštěva partnerky ve věznici; intimka*

**stát'ák** -a m

*státní zástupce*

**stočtyřicítka** -y ž

*vražda; mord*

Trestný čin klasifikovaný podle § 140 trestního zákoníku.

**stodevadesátšestka** -y ž

*zanedbání povinné výživy*

Trestný čin klasifikovaný podle § 196 trestního zákoníku.

**stojka** -y ž

*strážní věž; čučka 1, hnízdo, kukaň, špačkárna*

**stolkáč** -e m

*nebezpečné pronásledování (z anglického slova stalking)*

Nově definovaný trestný čin spočívající v úporném pronásledování jednoho člověka jiným (fyzicky, prostřednictvím mobilu či e-mailu apod.).

**stoosmdesátpětka** -y ž

*znásilnění; prcačka*

Trestný čin klasifikovaný podle § 185 trestního zákoníku.

**stopař** -e m

*kdo pronásleduje určitou osobu (doslova kdo stopuje); slídič*

**stopit** dok. (co)

*ukrýt (co); uklidit (co), zamést (co), zašít (co), zdeknout (co), zdekovat (co)*



**stopit se**

*skrýt se; uklidit se, zašít se, zdeknout se, zdekovat se*

**stopovat** ned.

*pronásledovat určitou osobu; slídit*

**stosedmdesátšedmička** -y ž

*pohlavní zneužití; przníčka*

Trestný čin klasifikovaný podle § 177 trestního zákoníku.

**stražák** -a m

*příslušník vězeňské služby pověřený ostrahou věznic*

**střelec** -ce m

*příslušník vězeňské služby sloužící na strážní věži; batman, čučka 2, hlídač 1, kukačka 1, kukačkář, kulomet, špaček, špačkář*

**střelit** dok. (co)

*prodat (co)*

**střevar** -e m

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba 1, mrskač candátů, spermohlt, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**stříkat (si) do ruky**

*masturbovat; honit (si) brko, honit (si) ho, honit (si) koňa, leštit, leštit (si) bambus, leštit (si) kolík, mastit (si) kládu*

**střívko** -a s

↑ **mít to rád do střívka**

**stůl** -u m

↑ **švédský stůl**

**suchar** -a m

*kdo je fyzicky slabší; chcípák, kyslík 1, sušinka*

**sundat** dok.

*zavraždit; odklidit, odkráglovat, sejnout, zamordovat, zrušit: sral mě, tak jsem ho sundal*

**sušinka** -y m/ž

*kdo je fyzicky slabší; chcípák, kyslík 1, suchar*

**sušit** ned.

*mít žízeň*

**svěrák** -u m

↑ **uvolnit svěráky**

**světnice** -e ž  
*cela/pokoj; cimra, izba, jeskyně, kobka 3*

**svoboda** -y ž  
*vše mimo areál věznice; civil 1, civilizace, domov, tam za zdí, venek*

**Š**  
**šáb** -u m  
*podíl; šábka*

**šábka** -y ž  
*podíl; šáb*

**šábnout se** dok. (o co)  
*rozdělit se (o co); jet fifty fifty*

**šacování** -í s  
*osobní prohlídka; erotický omak, filc, filcunk 2, osobka, osobní filcunk, ošahávačka*

**šarpat se** ned.  
*bít se; mlátit se, rozdat si to, rvát se, řezat se*

**šefík** -a m  
*ředitel věznice; kápo 2, náčelník, nejvyšší, řída, šerif, tata 1, tatoš 1*

**šeptanda** -y ž  
*nepovolená ústní komunikace mezi celami; šifra, tichá pošta*

**šerif** -a m  
*ředitel věznice; kápo 2, náčelník, nejvyšší, řída, šefík, tata 1, tatoš 1*

**šifra** -y ž  
*nepovolená ústní komunikace mezi celami; šeptanda, tichá pošta*

**šipka** -y ž  
↑ **skákat šipky**

**šipkař** -e m  
*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprđ, ložiřit', prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řit'olez, vlezdoprđ, vlezprdel, vlezprdelka, vlezřit'ka, vyližprdel, vřitidlub*

**škrábnout** dok. (co)  
*napsat (co)*

**škvára** -y ž  
*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergle, prachy, prašule, vata, živé, živáčky*

**šlapka** -y m

*kdo poskytuje sexuální služby; čubka, děvka, kurva*

**šlehnout si** dok.

*užívat drogy; být na klepkách, fetovat, klepat, máznout se 1, píchnout si, sjet se, šňupnout si, zhulit se, zkouřit se*

**šlohnout** dok. (co)

*ukrást (co); čornout (co), klofnout (co), lohnout (co), seknout (co), štípnout (co), švihnout (co)*

**šmé** neskl. s

*podvod; šméčko, tunel 2*

**šméčko** -a s

*podvod; šmé, tunel 2*

**šmiknout se** dok.

*podřezat si žíly; máznout se 2, říznout se*

**šňupnout si** dok.

*užívat drogy; být na klepkách, fetovat, klepat, máznout se 1, píchnout si, sjet se, šlehnout si, zhulit se, zkouřit se*

**špacírplac** -u m

*vycházkový prostor; buzerák, buzerplac, klec 1, kotec, plac, teletník, výběh*

**špaček**<sup>1</sup> -čka m

*příslušník vězeňské služby sloužící na strážní věži; batman, čučka 2, hlídač 1, kukačka 1, kukačkář, kulomet, střelec, špačkář*

**špaček**<sup>2</sup> -čku m

*nedopalek; čiko, tygr, vajgl*

**špačkárna** -y ž

*strážní věž; čučka 1, hnízdo, kukaň, stojka*

**špačkář** -e m

*příslušník vězeňské služby sloužící na strážní věži; batman, čučka 2, hlídač 1, kukačka 1, kukačkář, kulomet, střelec, špaček*

**špagát** -u m

↑ **hodit si špagát**

**špína** -y m

*kdo podceňuje osobní hygienu; smrad'och*

**špinavé peníze**

*nelegálně získané peníze*

↑ **praní špinavých peněz**

↑ **prát špinavé peníze**

**špricka -y ž**

*injekční stříkačka; buchna, frkna, jehla, jehlička, pumpa, včelka*

**špruše** pomn.

*mříž(e) v oknech; klec 2, piškoty, žaluzky*

**šroubovat** ned.

*pracovat v době výkonu trestu; bouchat, fachat, fátat, hákovat, makat za brankami*

**šťára -y ž**

1. *policejní razie; přepadovka*

2. *prohlídka cel; filcunk 1, filcunkšťára, štrajfunk, technická 1*

↑ **malá šťára**

↑ **velká šťára**

**štěnice -e ž**

*zařízení k policejními odposlechu; šváb, uši 1: napíchli mi to bytu štěnici*

**štípnout** dok. (co)

*ukrást (co); čornout (co), klofnout (co), lohnout (co), seknout (co), šlohnout (co), švihnout (co)*

**štrajfunk -u m**

*prohlídka cel; filcunk 1, filcunkšťára, šťára 2, technická 1*

**šukat do prdele**

*provozovat anální sex; jebat do prdele, jebat do řiti, míchat hovna, mít to rád do střívka, mrdat do prdele, mrdat do řiti, šukat do řiti*

**šukat do řiti**

*provozovat anální sex; jebat do prdele, jebat do řiti, míchat hovna, mít to rád do střívka, mrdat do prdele, mrdat do řiti, šukat do prdele*

**šulka -y ž**

*nelegálně posílaný dopis uvnitř věznice*

**šupy** pomn.

*mince; drobáky, drobásky, kulaté, šušně; × papíry 2*

**šušně** pomn.

*mince; drobáky, drobásky, kulaté, šupy; × papíry 2*

**šváb -a m**

*zařízení k policejními odposlechu; štěnice, uši 1*

**švédský stůl**

*balík s potravinami; nárokáč, sákl*

**švihnout** dok. (co)

*ukrást (co); čornout (co), klofnout (co), lohnout (co), seknout (co), šlohnout (co), štípnout (co)*

**švorcák** -a m

*kdo je nemajetný; plonkáč, socka 2*

**T****taboš** -e m

*tabák*

**tahač** -e m

*kdo pracuje v době výkonu trestu; fachman, makač, pracant, táhlo*

**táhlo** -a m

*kdo pracuje v době výkonu trestu; fachman, makač, pracant, tahač*

**tajný<sup>1</sup>** -ého m

*policista sloužící v civilním oblečení; civil 3*

**tajný<sup>2</sup>** -ého m

*kdo donáší vězeňskému personálu; bonzák 1, bonzo 1, donašeč 1, konfident, konfoš, konfouš, práskač, sojka, šipkař*

**tam za zdí**

*vše mimo areál věznice; civil 1, civilizace, domov, svoboda, venek*

**tapeták** -a m

*kdo má tetování (doslova kdo má tapetu); počmáranec, počmáraný, pokérovavec, pokérováný,*

**tata** -y m

1. ředitel věznice; kápo 2, náčelník, nejvyšší, řída, šefík, šerif, tatoš 1
2. vychovatel; tatoš 2, vychoš, vychouš

**tatoš** -e m

1. ředitel věznice; kápo 2, náčelník, nejvyšší, řída, šefík, šerif, tata 1
2. vychovatel; tata 2, vychoš, vychouš

**taťka** -y m

*kdo je v roli intimního partnera; mamča, mamina, mamka*

**taxikář** -e m

*příslušník vězeňské služby vykonávající eskortu odsouzených (ve speciálně upraveném vozidle, ve kterém je odsouzeným omezen výhled z okna); cesták, cestovkář, eskorták 1, konzervář, náramkář, ponorkář, řetízkač*

**té** neskl. m

*čaj; tejno, teoš*

**téčko**<sup>1</sup> -a s

*předváděcí řetízek zakončený článkem ve tvaru T, který se připevní na pouta odsouzeného; řetízek*

**téčko**<sup>2</sup> -a s

*toluen*

**technická** -é ž

1. *prohlídka cel; filcunk 1, filcunkšťa, šťa 2, štraifunk*
2. *kontrola mříží; klepačka, klepání*

**tejno** -a m

*čaj; té, teoš*

**telefon** -u m

*odpadová roura po odstranění vody*

**telefonovat** ned.

1. *pokřikovat z okna do okna; halekat*
2. *komunikovat s jiným odsouzeným přes patro skrz WC zbavené vody*

**teletník** -u m

*vycházkový prostor; buzerák, buzerplac, klec 1, kotec, plac, špacírplac, výběh*

**telka**<sup>1</sup> -y ž

*televize; bedna 1, tývý*

**telka**<sup>2</sup> -y ž

*akvárium: nečum furt na tu telku*

**teoš** -e m

*čaj; té, tejno*

**teplofuk** -a m

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba 1, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**teplomil** -a m

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba 1, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplouš; × heterák, heteroš*

**teplouš** -e m

*kdo má homosexuální orientaci; buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba 1, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš; × heterák, heteroš*

**terapeutka** -y ž

*terapeutická místnost*

**terén** -u m

↑ **mapovat terén**

**těstomrd** -a m

*vězeňský kuchař; alchymista, čaroděj, guláš, chemik, kuchtík, těstoprd*

**těstoprd** -a m

*vězeňský kuchař; alchymista, čaroděj, guláš, chemik, kuchtík, těstomrd*

**tichá pošta**

*nepovolená ústní komunikace mezi celami; šeptanda, šifra*

**tiskař** -e m

- kdo padělá doklady; falza 1, falzař 1, malíř 1, padělač1, papírový tunelář, pikaso 1, piko1*
- kdo padělá peníze; falza 2, falzař 2, malíř 2, mařeňák, padělač 2, pikaso 2, piko 2*

**tísňák** -u m

*celová signalizace; bonzák 3, céeska, signálka*

Nouzové signalizační zařízení umístěné na celách umožňující odsouzeným v případě akutní potřeby přivolat příslušníka vězeňské služby.

**tlama** -y ž

↑ **dát přes tlamu**

↑ **dostat přes tlamu**

**točit** ned. (co)

*odpykávat si trest odnětí svobody; bešelit, bručet, kroutit (co), sedět*

**tráva** -y ž

*marihuana; marjána, marjánka, maruška, mařena, mařenka, mařka, travka*

**travka** -y ž

*marihuana; marjána, marjánka, maruška, mařena, mařenka, mařka, tráva*

**troškař** -e m

*kdo je odsouzený k nízkému trestu; klikař, měsíčkář; × hektar 2, mílař, palbař, paletář, pálkař, raketář, rakeťák*

**trotl** -a m

*kdo je mentálně zaostalý; magor, mentoš, meníák, pako, retard, retardák, trubka, tupan, tupouš*

**trubka** -y m

*kdo je mentálně zaostalý; magor, mentoš, meníák, pako, retard, retardák, trotl, tupan, tupouš*

**tunel** -u m

1. *podvodná finanční machinace*
2. *podvod (obecně); šmé, šméčko: tunel na bachaře*

**tunelář** -e m

*kdo se dopustí podvodu (doslova tunelu); podfukář, podvodník, untermaserman, úvěrář*

↑ **papírový tunelář**

**tunelovat** ned.

*vykrádat či rozkrádat (co) finančními podvody, finančními machinacemi*

**tupan** -a m

*kdo je mentálně zaostalý; magor, mentoš, meníák, pako, retard, retardák, trotl, trubka, tupouš*

**tupouš** -e m

*kdo je mentálně zaostalý; magor, mentoš, meníák, pako, retard, retardák, trotl, trubka, tupan*

**tvrdák** -a m

*kdo si odpývá trest bez podmíněného propuštění; celkař, dojíždák, držák 1; × pépěčkář, podmínkář 2, půlař, půlkař*

**tygr** -a m

*nedopalek; čiko, špaček 2, vajgl*

**týví** neskl. ž

*televize; bedna 1, telka 1*

**U**

**ubalit**<sup>1</sup> dok. (co)

*vyrobit ručně balenou cigaretu*

**ubalit**<sup>2</sup> dok. (komu)

*zbít (koho); dát deku (komu), dát po čuni (komu), dát přes držku (komu), dát přes tlamu (komu), natřít to (komu), rozbít hubu (komu); × dostat deku, dostat po čuni, dostat přes držku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu, vyfasovat 1*

**ublížečka** -y ž

*ublížení na zdraví*



**udělat** dok. (co)

*vylopit (co); vybít (co), vyčistit (co)*

**ucho** -a s

↑ *hodit ucho*

**uklidit** dok. (co)

*skrýt (co); stopit (co), zamést (co), zašít (co), zdeknout (co), zdekovat (co)*

**uklidit se** dok.

*skrýt se; stopit se, zašít se, zdeknout se, zdekovat se*

**uniforma** -y ž

*policista; bengo 1, bengoš, čuchal, fízl, fízlák, chlupatý, pendrek, polda, policajt, poliš*

**untervaserman** -a m

*kdo se dopustí podvodu; podfukář, podvodník, tunelář, úvěrář*

**úplatkář** -e m

*kdo se podvolí korupci (doslova kdo se nechá uplatit); koupený*

**usrat si** dok.

*pouštět větry; pouštět duch, pouštět krakeny*

**ustřelit** dok. (koho)

*udat (koho); bonznout (koho), natřít (koho), prásknout (koho), propálit (koho), provařit (koho), shodit (koho)*

**ušař** -e m

*příslušník vězeňské služby působící na oddělení prevence a stížností; bezpečák 2, kůrovec, prevenčák 1, ušní 2*

**uši** pomn.

1. *zařízení k policejními odposlechu; štěnice, šváb*
2. *oddělení prevence a stížností; bezpečák 1, bonzárna, bonzkancl, opas, opasek, opérko, prevence, prevenčák 2, prevenčka, ušní 1*

**ušní<sup>1</sup>** -ho s

*oddělení prevence a stížností; bezpečák 1, bonzárna, bonzkancl, opas, opasek, opérko, prevence, prevenčák 2, prevenčka, uši 2*

**ušní<sup>2</sup>** -ho m

*příslušník vězeňské služby působící na oddělení prevence a stížností; bezpečák 2, kůrovec, prevenčák 1, ušař*

**útěkář** -e m

*kdo se pokouší se o útěk; běžec, kapříld, kopečkář, zdrhač*

**utočit** dok. (koho)

*usvědčit (koho); dostat (koho), uvrtat (koho): utočili mě, fízíláci jedni odporní*

**uvázat si to**

*oběsit se; hodit si lano, hodit si mašli, hodit si provaz, hodit si špagát, mrsknout si to, pověsit to na hřebík, zhoupnout se*

**úvěrák** -u m

*úvěrový podvod*

**úvěrář** -e m

*kdo se dopustí (úvěrového) podvodu; podfukář, podvodník, tunelář, untermaserman*

**uvolnit svěráky**

*kálet; chyndit, položit kabel, srát, zesrat hajzly*

**uvrtat** dok. (koho)

*usvědčit (koho); dostat (koho), utočit (koho)*

**uzenáč** -e m

*kdo je romské národnosti; apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák; × bílá huba, gadžo*

Označení, které používají neromští odsouzení pro odsouzeného Roma.

**uživatel** -e m

*kdo užívá drogy; fetkař 1, fetman 1, feťák 1, klepkař, mudr., smažka*

**V**

**vajgl** -u m

*nedopalek; čiko, špaček 2, tygr*

↑ **vajgl mu ještě hoří za bránou**

**vajgl mu ještě hoří za bránou**

*kdo je do věznice nově příchozí; bažant, cucák, mládě, nováček, nové maso, nové zboží, novic, novicka, přibylec, přílba, přírůstek: vajgl mu ještě hoří za bránou a už si tu vyskakuje*

**válec** -ce m

*strojově vyráběná cigareta; cigáro, cígo, hulení, kulatá, kulatka, žváro; × balčo, balená, balenčo, dutinka, plnička*

**valchovačka** -y ž

*rvačka; deka, férovka, masírka, nakládačka, natíračka, řezba*

**válino** -a s

*věžeňské okno (doslova od válení se na parapetu): pindat z válina*

- vapka** -y ž  
*sprchy; myčka, ostříkovače*
- vaření** -í s  
*výroba drog*
- vaříč** -e m  
*kdo vyrábí drogy; chemik 1, kuchař*
- vařit** ned.  
*vyrábět drogy*
- vata** -y ž  
*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergle, prachy, prašule, škvára, živé, živáčky*
- vazba** -y ž  
*vazební věznice; vazebka*
- vazebka** -y ž  
*vazební věznice; vazba*
- včelka** -y ž  
*injekční stříkačka; buchna, frkna, jehla, jehlička, pumpa, špricka*
- veget** -u m  
*dobré časy ve vězení; havaj, zívačka*
- veksl** -u m  
*nepovolená směna předmětů či dopisů mezi celami; čenč, koňování 1, kšeft*
- velitel** -e m  
*příslušník vězeňské služby pověřený dozorem nad odsouzenými; bachař, bengo 2*
- velká šťára**  
*důkladná prohlídka cel; velký filcunk; × malá šťára, malý filcunk*
- velký bratr**  
*snímací čidlo nebo kamera zaznamenávající pohyb ve věznici; bubák, čóča, čučka 3, čočka 1, fotomuňka, očko, oko*
- velký filcunk** -u m  
*důkladná prohlídka cel; velká šťára; × malá šťára, malý filcunk*
- venčit se<sup>1</sup>** ned.  
*močit; chcát, jít s pískem, kápnout do volátka, vykrotit hadr*
- venčit se<sup>2</sup>** ned.  
*být venku ve vycházkovém prostoru; shánět kouř*

**venek** -ku m

*vše mimo areál věznice; civil 1, civilizace, domov, svoboda, tam za zdí*

**venkař** -e m

*kdo pracuje mimo věznici (doslova kdo pracuje venku); vépěčko, volnopohybář*

**véočko** -a s

*výstupní oddělení (zkratka); konečná, výstupák, výstupka, výstupní; × enočko, nástup, nástupák, nástupka, přibyl, přibylák*

**vépěčko** -a m

*kdo pracuje mimo věznici (zkratka pro doslova volně se pohybujícího); venkař, volnopohybář*

**vercajk** -u m

*předměty používané ke spáchání trestného činu; nádobíčko*

**versáče** -ho m

*vězeňský oděv; mundúr, sintr*

**veterina** -y ž

*vězeňská ošetrovna; bílá díra, lapiduchárna, lékařák, marodka, oška, zašívárna*

**veterinář** -e m

*vězeňský lékař; felčar, feldkurát, lapiduch, mengele*

**víajpí** neskl. s

*oddělení výkonu kázeňských trestů; díra, káčko 2, kobka 1, ovékáčko, ovékáté, samotka, víajpíčko, výkoňák*

*Vznik pojmenování inspirován zkratkou V.I.P. (very important person).*

**víajpíčkař** -e m

*kdo je umístěn na oddělení výkonu kázeňských trestů (doslova na víajpíčko); dírák, dírář, flastrář, káčkař, samotář, samotkář, sólista*

**víajpíčko** -a s

*oddělení výkonu kázeňských trestů (ze zkratky); díra, káčko 2, kobka 1, ovékáčko, ovékáté, samotka, víajpí, výkoňák*

**visák** -a m

*vrchní inspektor strážní směny mající své stanoviště na operačním středisku věznice (ze zkratky)*

**viset** ned. (komu, co)

*dlužít (komu, co)*

**vjet** dok. (kam)

*vloupat se (kam); nabourat se (kam)*

**vlámačka** -y ž  
vloupání

**vlezdoprd** -a m

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprd, loziřit, prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řiťolez, šipkař, vlezprdel, vlezprdelka, vlezřitka, vyližprdel, vřítidlub*

**vlezprdel** -e m

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprd, loziřit, prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řiťolez, šipkař, vlezdoprd, vlezprdelka, vlezřitka, vyližprdel, vřítidlub*

**vlezprdelka** -y m

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprd, loziřit, prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řiťolez, šipkař, vlezdoprd, vlezprdel, vlezřitka, vyližprdel, vřítidlub*

**vlezřitka** -y m

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprd, loziřit, prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řiťolez, šipkař, vlezdoprd, vlezprdel, vlezprdelka, vyližprdel, vřítidlub*

**volátko** -a s

*WC (doslova od volání, tzn. komunikování s jinými celami skrz záchodovou mísu zbavenou vody); bohouš, hajzl, hajzlík, chyndák, sněmovna*

↑ **kápnout do volátka**

↑ **nemít z čeho kápnout do volátka**

**volavka** -y ž

*kdo odvádí pozornost oběti*

**volnopohybář** -e m

*kdo pracuje mimo věznici (doslova kdo se volně pohybuje); venkař, vepěčko*

**vracenka** -y m

*recidivista; domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracoš, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

**vracoš** -e m

*recidivista; domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, znalec; × prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka*

**vrahoun** -a m

*kdo zavraždí; kiler, mordýř, zabiják*

**vřítidlub** -a m

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprđ, loziřit', prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řit'olez, šipkař, vlezdoprđ, vlezprdel, vlezprdelka, vlezřitka, vyližprdel*

**vybalit** dok. (co)

*přiznat se (u policejního výslechu, u soudu); položit (co), pustit (co), vyblít (co), vyklopit (co), vyzvonit (co), zpívat (co); × držet se, zatloukat (co): debil je to, celé jim to tam vybalil*

**výběh** -u m

*vycházkový prostor; buzerák, buzerplac, klec 1, kotec, plac, špacírplac, teletník*

**vybít** dok. (co)

*vylopit (co); udělat (co), vyčistit (co): vybílil to tam se vším všudy*

**vyblít** dok. (co)

*přiznat se (u policejního výslechu, u soudu); položit (co), pustit (co), vyklopit (co), vyvalit (co), vyzvonit (co), zpívat (co); × držet se, zatloukat: neustál to a celé jim to tam vyblil*

**vyčistit** dok. (co)

*vylopit (co); udělat (co), vybít (co): vyčistil jsem jim kvartýr*

**vyfasovat**<sup>1</sup> dok. (co)

*být zbit; dostat deku, dostat po čuni, dostat přes držku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu; × dát deku (komu), dát po čuni (komu), dát přes držku (komu), dát přes tlamu (komu), natřít to (komu), rozbít hubu (komu), ubalit 2 (komu)*

**vyfasovat**<sup>2</sup> dok. (co)

*být odsouzen: vyfasoval podmínku*

**výhoda** -y ž

*kázeňská odměna; × flastr, káčko 1, kázeňák*

**výhybkář** -e m

*kdo se vyhýbá práci; bula, flákač, lempl, nefachčenko, netáhlo*

**vycházkář** -e m

*kdo má povolené vycházky; vycházkový*

**vycházkový** -ého m

*kdo má povolené vycházky; vycházkář*

**vychoš** -e m

*vychovatel; tata 2, tatoš 2, vychouš*

**vychouš** -e m

*vychovatel; tata 2, tatoš 2, vychoš*

**vyklopit** dok. (co)

*přiznat se (u policejního výslechu, u soudu); položit (co), pustit (co), vyblít (co), vyvalit (co), vyzvonit (co), zpívat (co); × držet se, zatloukat (co): vyklopil to ze sebe*

**výkoňák** -u m

*oddělení výkonu kázeňských trestů; díra, káčko 2, kobka 1, ovékáčko, ovékáté, samotka, víajpí, víajpíčko*

**vykroutit hadr**

*močit; chcát, jít s pískem, kápnout do volátka, venčit se 1*

**vylézt** dok.

*být propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody; vyskočit: až vylezu, tak mu to spočítám*

**vyližprdel** -a m

*kdo podlézá vězeňskému personálu; alpinista, indulona, leštič klik, lízoprđ, loziřit', prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řiřolez, šipkař, vlezoprđ, vlezprdel, vlezprdelka, vlezřítka, vřítidlub*

**vypláchnout** dok.

*připravít WC ke komunikaci s jinými celami; vypumpovat*

**vypumpovat** dok.

*připravít WC ke komunikaci s jinými celami; vypláchnout*

**vyskočit** dok.

*být propuštěn z výkonu trestu odnětí svobody; vylézt: až odsud vyskočím, najdu si ho*

**výstupák** -u m

*výstupní oddělení; konečná, véočko, výstupka, výstupní; × enočko, nástup, nástupák, nástupka, přibyl, přibylák*

**výstupář** -e m

*kdo má být brzy propuštěn (doslova kdo se nachází na výstupním oddělení); skorocivil, zapárista*

**výstupka** -y ž

*výstupní oddělení; konečná, véočko, výstupák, výstupní; × enočko, nástup, nástupák, nástupka, přibyl, přibylák*

**výstupní** -ho s

*výstupní oddělení; konečná, véočko, výstupák, výstupka; × enočko, nástup, nástupák, nástupka, přibyl, přibylák*

**vyzvonit** ned. (co)

*přiznat se (u policejního výslechu, u soudu); položit (co), pustit (co), vyblít (co), vyklopit (co), vyvalit (co), zpívat (co); × držet se, zatloukat*

## **Z**

**zabalit to** dok.

*umřít; hodit kopyta, chcípnout, mít dvakrát pech, natáhnout kopyta, natáhnout krovky, zkapat*

**zabásnout** dok.

*odsoudit k nepodmíněnému trestu; odpálit, popravit, poslat do chládku, zakatrovat, zašít*

**zabiják** -a m

*kdo zavraždí; kiler, mordýř, vrahoun*

**zagorka** -y m

*kdo nekomunikuje s ostatními odsouzenými*

**zájezd do kakaové dírky**

*anální styk; anál, zájezd do nestlé*

**zájezd do nestlé**

*anální styk; anál, zájezd do kakaové dírky*

**zakatrovat** dok.

*odsoudit k nepodmíněnému trestu; odpálit, popravit, poslat do chládku, zabásnout, zašít*

**zakuklenec** -ce m

*příslušník zásahové jednotky*

**zamést** dok. (co)

*ukrýt (co); stopit (co), uklidit (co), zašít (co), zdeknout (co), zdekovat (co)*

**zamordovat** dok.

*zavraždit (doslova provést mord); odklidit, odkráglovat, sejnout, sundat, zrušit*

**zapárista** -y m

*kdo má být brzy propuštěn (doslova za pár dnů); skorocivil, výstupář*

**zapíchnout** dok. (koho)

*bodnout (koho); kuchnout (koho), nakrmit (koho)*

**zásahovka** -y ž

*zásahová jednotka*

**zásek** -u m

*dluh*

**zašít<sup>1</sup>** dok. (co)

*ukrýt (co); stopit (co), uklidit (co), zamést (co), zdeknout (co), zdekovat (co)*



**zašít**<sup>2</sup> dok. (koho)

*odsoudit k nepodmíněnému trestu; odpálit, popravit, poslat do chládku, zabásnout, zakatrovat*

**zašít se** dok.

*skrýt se; stopit se, uklidit se, zdeknout se, zdekovat se*

**zašívárna** -y ž

*vězeňská ošetřovna; bílá díra, lapiduchárna, lékařák, marodka, oška, veterina*

**zatloukat** ned. (co)

*zapírat (u policejního výslechu, u soudu); držet se; × položit (co), pustit (co), vyblít (co), vyklopit (co), vyvalit (co), vyzvonit (co); zpívat: zatloukal statečně*

**zboží** -í s

↑ **nové zboží**

**zdeknout** dok. (co)

*ukrýt (co); stopit (co), uklidit (co), zamést (co), zašít (co), zdekovat (co)*

**zdeknout se** dok.

*skrýt se; stopit se, uklidit se, zašít se, zdekovat se*

**zdekovat** dok. (co)

*ukrýt (co); stopit (co), uklidit (co), zamést (co), zašít (co), zdeknout (co)*

**zdekovovat se** dok.

*skrýt se; stopit se, uklidit se, zašít se, zdeknout se*

**zdrhač** -e m

*kdo se pokouší se o útěk (doslova kdo zdrhá); běžec, kaprfíld, kopečkář, útěkář*

**zed'** zdi ž

↑ **chodit u zdi**

**zener** -a m

*kdo je zvlášť nebezpečným recidivistou (ze zkratky); zenerák, ZNR*

**zenerák** -a m

*kdo je zvlášť nebezpečným recidivistou (ze zkratky); zener, ZNR*

**zesrat hajzly**

*kálet; chyndit, položit kabel, srát, uvolnit svěráky*

**zétépák** -a m

*kdo je tělesně postižený (ze zkratky ZTP); invalidák, krypl, zetépečko*

**zétépečko** -a m

*kdo je tělesně postižený (ze zkratky ZTP); invalidák, krypl, zetépák*

**zhounout se** dok.

*oběsit se; hodit si lano, hodit si mašli, hodit si provaz, hodit si špagát, mrsknout si to, pověsit to na hřebík, uvázat si to*

**zhulit se** dok.

*užívat drogy; být na klepkách, fetovat, klepat, máznout se 1, píchnout si, sjet se, šňupnout si, šlehnout si, zkouřit se*

**zívačka** -y ž

*dobré časy ve vězení; havaj, veget*

**zkapat** dok.

*umřít; hodit kopyta, chcípnout, mít dvakrát pech, natáhnout kopyta, natáhnout krovky, zabalit to*

**zkouřit se** dok.

*užívat drogy; být na klepkách, fetovat, klepat, máznout se 1, píchnout si, sjet se, šňupnout si, šlehnout si, zhulit se*

**znalec** -ce m

*recidivista; domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš; × prvníčka, prvníčkář, prvolepenka, prvosenka*

**ZNR** neskl. m

*kdo je zvlášť nebezpečným recidivistou (ze zkratky); zener, zenerák*

**zpívat** ned. (co)

1. *přiznat se (u policejního výslechu, u soudu); položit (co), pustit (co), vyblít (co), vyklopit (co), vyvalit (co), vyzvonit (co); × držet se, zatloukat: začal zpívat hned u dveří*
2. *vypovídat (u policejního výslechu, u soudu) o někom v jeho neprospěch; blít 2 (co na koho)*

**zpravodaj** -e m

*kdo donáší ostatním odsouzeným; bonzák 2, bonzo 2, drbna, mluvka, plotkař*

**zpráva** -y ž

↑ **nové zprávy**

**zpronevěřář** -e m

*kdo se dopustí zpronevěry; defraudant*

**zrno** -a s

*káva; kofí, životabudič*

**zrušit** dok.

*zavraždit; odklidit, odkráglovat, sejmut, sundat, zamordovat*

## **Ž**

**žaluzky** pomn.

*mříž(e) v oknech; klec 2, piškoty, šprušle*

**železo** -a s

*pistole; bouchačka, kvér*

**žiletkáč** -e m

*drát žiletkového typu, kterým je obehnána věznice; ostnác, pletivo, žiletky*

**žiletky** pomn.

*drát žiletkového typu, kterým je obehnána věznice; ostnác, pletivo, žiletkáč*

**živáčky** pomn.

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergele, prachy, prašule, škvára, vata, živé*

Vznik pojmenování souvisí s faktem, že odsouzení nemohou mít u sebe ve výkonu trestu finanční hotovost (živé = skutečné).

**živé** pomn.

*peníze; bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík 2, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergele, prachy, prašule, škvára, vata, živáčky*

Vznik pojmenování souvisí s faktem, že odsouzení nemohou mít u sebe ve výkonu trestu finanční hotovost (živé = skutečné).

**životabudič** -e m

*káva; kofí, zrno*

**žluťák** -u m

*vězeňské pyžamo žluté barvy; banán, banánek, kanár, kanárek, žluťásek*

**žluťásek** -sku m

*vězeňské pyžamo žluté barvy; banán, banánek, kanár, kanárek, žluťák*

**žrádlo** -a s

*jídlo; bašavel, dlabanec, chales, chalka, chalunk*

**žrát** ned.

*jíst; bagrovat, chalovat*

**žváro** -a s

*strojově vyráběná cigareta; cigáro, cígo, hulení, kulatá, kulatka, válec; × balčo, balená, balenčo, dutinka, plnička*

## 8 VĚCNÝ SLOVNÍK

### 8.1 Poznámky k uspořádání jazykového materiálu

K vytvoření věcného slovníku nás vede potřeba ukázat jednotlivé zachycené výrazy také ve vzájemných věcných souvislostech, včetně bohaté synonymie, což alfabertický slovník postihuje jen nedokonale a v roztržitěné podobě. Kromě toho je takový věcný slovník výhodný pro uživatele. Všechny další slovníkové charakteristiky jednotlivých výrazů jsou ve slovníku abecedním.

Výrazy excerptované z dotazníků jsme rozdělili do několika okruhů:

Trestné činy a jejich pachatelé.

Trestní řízení a orgány v něm činné, sankce.

Penitenciární prostředí.

Zaměstnanci věznic.

Odsouzení a jejich život ve vězení.

V nich jsme vydělili další podskupiny věcně souvisejících pojmů. Shromážděný materiál tvoří většinou podstatná jména; ojedinělá slovesa, přídavná jména nebo citoslovce jsou přiřazena k příslušným významovým okruhům. Výrazy jsme uvnitř hesel uspořádali alfaberticky.

### 8.2 Prezentace jazykového materiálu

#### 8.2.1 Trestné činy a jejich pachatelé

##### TRESTNÁ ČINNOST

**pachatel:** pašík, **neznámý pachatel:** neznámoš

**osoba s kriminální minulostí:** flastrovaný 2, flekovaný 2, lepenec, lepený 2, kriminálník 2, krimoš<sup>1</sup>

**osoba podílející se na trestné činnosti:** komplic, komplík, parták

**osoba zneužitá k páchání trestné činnosti:** bělouš, bílý kůň, koník

**osoba odvádějící pozornost oběti:** volavka

**další zúčastněné osoby**

**oběť trestného činu:** objekt 1

**svědek trestného činu:** nepohodlný, nepohodlnák

**předměty používané ke spáchání trestného činu:** nádobíčko, vercajk

**nůž:** čuro, kudla

**pistole:** bouchačka, kvér, železo

## TRESTNÁ ČINNOST NAMÍŘENÁ PROTI ŽIVOTU A ZDRAVÍ

**ublížení na zdraví:** ublížečka

**usmrcení z nedbalosti:** nedbalka<sup>1</sup>; bouračkář, havárkář, nedbalec, nedbalista, nedbalka<sup>2</sup>, nedbalkář, nehodář, smolař

**vražda:** mord, stočtyřicítka; kuchnout (koho), nakrmit (koho), odklidit (koho), odkráglovat (koho), sejmout (koho), sundat (koho), zamordovat (koho), zapíchnout (koho), zrušit (koho); kiler, mordýř, vrahoun, zabiják

## TRESTNÁ ČINNOST NAMÍŘENÁ PROTI SVOBODĚ A LIDSKÉ DŮSTOJNOSTI

**nebezpečné pronásledování:** stolkáč; slídit, stopovat; slídič, stopař

**obchodování s lidmi:** kšeft s bílým masem; kšeftovat s bílým masem

**kuplířství:** pasení; pást; kundopas, pasák

**znásilnění:** prcačka, stoosmdesátpětka; prcat; jebačkář, kundomrd, prcačkář, prcíf

**pedofilie:** ped'ák, ped'och, ped'oš, ped'our

**pohlavní zneužití:** prznička, stoosmdesátsedmička; prznit; děckomrd, mrdka, mršina, prasák, prasečkář, prznič

## TRESTNÁ ČINNOST NAMÍŘENÁ PROTI RODINĚ A DĚTEM

**zanedbání povinné výživy:** stodevadesátšestka; **alimenty:** alíky, aloše

## TRESTNÁ ČINNOST MAJETKOVÁ

**krádež:** čorka, dvěšpětka; čornout (co), klofnout (co), lohnout (co), seknout (co), šlohnout (co), štípnout (co), švihnout (co); čorkař, chmaták, krad'oš, lapka

**drobná krádež:** kapsář

**vykrádání sklepů:** kompotář, sklepař

**vykrádání bytů:** bytař, kvartýrář

**vykrádání aut nebo krádeže aut:** autíčkář, kárář

**vloupání:** vlámačka; nabourat se (kam), udělat (co), vjet (kam), vybílit (co), vyčistit (co)

**loupežné přepadení:** elpaso, elpíčko; elpasák, elpasář, elpíčkář

**přepadení benzinové pumpy:** pumpař

**přepadení pošty:** pošťák

**přepadení banky:** bankěř

**ukrýt (co):** stopit (co), uklidit (co), zamést (co), zašít<sup>1</sup> (co), zdeknout (co), zdekovat (co)

**rozdělit se (o co):** jet fifty fifty, šábnout se (o co); **podíl:** šáb, šábka

**prodat (co):** střelit (co)

**lichva:** lichvoň

**podvod:** tunel 1, **úvěrový podvod:** úvěrák; tunelovat; podfukář, podvodník, tunelář, unternaserman, úvěrář

**zpronevěra:** defraudant, zpronevěřář

## HOSPODÁŘSKÁ TRESTNÁ ČINNOST

**hospodářská trestná činnost:** hospodařina; límečkář; **exekuce:** éčko

**padělání dokladů:** falza 1, falzař 1, malíř 1, padělač 1, papírový tunelář, pikaso 1, piko 1, tiskař 1; **doklady:** papíry, **padělaný doklad:** falz, falzík

**padělání peněz:** falza 2, falzař 2, malíř 2, mařeňák, padělač 2, pikaso 2, piko 2, tiskař 2

**korupce:** koupenny, úplatkář; **účet:** plachta

**legalizace výnosů z trestné činnosti:** pračka<sup>1</sup>, pračka merglí<sup>1</sup>, praní špinavých peněz; prát mergele, prát špinavé peníze; čistič, pračka<sup>2</sup>, pračka merglí<sup>2</sup>, pračkař, prádelník, prádlena

## OBEČNĚ NEBEZPEČNÁ TRESTNÁ ČINNOST

### drogové delikty

**pašování drog:** paš, pašunk; kurýr, pašák, pašer, pašoun, polykač<sup>2</sup>, sráč<sup>2</sup>

**prodej drog:** dvěštosmdesátrojka, dýlování; dýleřit, dýlovat; dodavatel, dýler, dýloš, feťák 2, fetkař 2, fetman 2, perníkář

**výroba drog:** vaření; vařit; chemik 1, kuchař, vaříč

**pašování zbraní:** akční hrdina

## 8.2.2 Trestní řízení a orgány v něm činné, trestní sankce

### CHOVÁNÍ PACHATELE

**ukrýt se:** stopit se, uklidit se, zašít se, zdeknout se, zdekovat se; **problém:** sračka<sup>3</sup>

**vypovídat (u policejního výslechu, popř. u soudu) o někom v jeho neprospěch:** blít (co, na koho), zpívat 2 (co, o kom, o čem)

**zapírat (u policejního výslechu, popř. u soudu):** držet se, zatloukat

**přiznat se (u policejního výslechu, popř. u soudu):** položit (co), pustit (co), vybalit (co), vyblít (co), vyklopit (co), vyzvonit (co), zpívat 1 (co)

## ORGÁNY ČINNÉ V TRESTNÍM ŘÍZENÍ

### • policie

#### oddělení, odbory, jednotky

**obvodní oddělení Policie ČR:** obvod; **policejní služebna:** bengárna, fízlárna; **policejní vůz:** anton, bengokára

**oddělení či odbor pro odhalování hospodářské kriminality:** hákáčko

**oddělení či odbor pro odhalování obecné kriminality:** okáčko<sup>2</sup>

**zásahová jednotka:** zásahovka

#### příslušníci policie

**policista:** bengo 1, bengoš, čuchal, fízl, fízlák, chlupatý, pendrek, polda, policajt, poliš, uniforma

**příslušník zásahové jednotky:** zakuklenec

**policista sloužící v civilním oblečení:** tajný<sup>1</sup>, civil<sup>3</sup>

**policista sloužící na oddělení či odboru pro odhalování hospodářské kriminality:** hákáčkář

**policista sloužící na oddělení či odboru pro odhalování obecné kriminality:** okáčkář

#### činnosti

**vyšetřovat (koho):** dělat (koho, na kom); **policejní informátor:** donašeč<sup>2</sup>, íčko

**zajistit policejní odposlech:** nabodnout (co), napíchnout (co), nasadit (co) 2

**zařízení k policejnímu odposlechu:** štěnice, šváb, uši 1

**zajistit sledování podezřelé osoby:** nasadit (co)

**tým sledující podezřelou osobu:** oči, sledka

**zatknout** (koho): sbalit (koho), skřípnout (koho); **policejní razie**: přepadovka, šťára 1

**prohledat** (co, koho): profízlovat (co, koho)

**usvědčit** (koho): dostat (koho), utočit (koho), uvrtat (koho)

- **státní zastupitelství**

**státní zástupce**: stáťák

- **soud**

**instance**

**okresní soud**: okres, **soudní síň**: popraviště

**krajský soud**: krajzák

**pracovníci**

**soudem pověřený obhájce**: exofák

**placený obhájce**: distributor naděje

**soudce**: popravčí

**soudce udílející vysoké tresty**: pálkař<sup>2</sup>

**činnosti soudce**

**vyměřit trest**: napálit (co), napařit (co), přiklepnout (co)

**udílet vysoké tresty**: pálkovat

**odsoudit k nepodmíněnému trestu**: odpálit, popravit, zabásnout, zakatrovat, zašít<sup>2</sup>

## TRESTNÍ SANKCE

- **tresty**

**veřejně prospěšné práce**: prospěšky; prospěškář

**domácí vězení**: hausarest; hausarestman, hausarest'ák

**probační úředník**: probačák

**podmíněný trest**: podmínka; podmínkář 1

**nepodmíněný trest odnětí svobody**: natvrdo, odpal, poprava;  
viz Odsouzení ↓

- **ochranná opatření**

**zabezpečovací detence**: detča

## OPRAVNÉ PROSTŘEDKY

- **odvolání se proti rozsudku**: odvolačka

## 8.2.3 Penitenciární prostředí

### TYPY VĚZNIC

- **věznice:** arest, baňa, basa, chládek, krim, kriminál, krimoš<sup>2</sup>, lágr, lapák, loch, prizn  
**dobré časy ve vězení:** havaj, veget, zívačka  
**vazební:** vazba, vazebka  
**pro výkon trestu odnětí svobody s dohledem:** áčko<sup>1</sup>  
**odsouzený odpykávající si trest v tomto typu věznice:** áčkař  
**pro výkon trestu odnětí svobody s dozorem:** béčko  
**odsouzený odpykávající si trest v tomto typu věznice:** béčkař  
**pro výkon trestu odnětí svobody s ostrahou:** céčko  
**odsouzený odpykávající si trest v tomto typu věznice:** céčkař  
**pro výkon trestu odnětí svobody se zvýšenou ostrahou:** děčko  
**odsouzený odpykávající si trest v tomto typu věznice:** děčkař
- **ústav pro výkon zabezpečovací detence:** detenčák

### PROSTORY VĚZNICE A JEJICH VYBAVENÍ

- **areál mimo prostor věznice:** civil<sup>1</sup>, civilizace, domov, svoboda, tam za zdí, venek
- **vstup do věznice:** brána, branka
- **areál věznice**
  - **ostnatý drát:** ostnáč, pletivo, žiletkáč, žiletky
  - **strážní věž:** čučka 1, hnízdo, kukaň, stojka, špačkárna
  - **zařízení k ostraze venkovních prostor:** bojar
  - **vozidlo převážející odsouzené:** cestovka, dobytčák, eskorta, eskorták<sup>2</sup>, konzerva, mukltour, ponorka, rakev
  - **pancéřové vozidlo převážející odsouzené:** pancéřák
- **vycházkový prostor:** buzerák, buzerplac, klec<sup>1</sup>, kotec, plac, špacírplac, teletník, výběh
- **budova ředitelství věznice:** pentagon
- **operační střediska věznice**
  - **operační středisko věznice:** altánek
  - **operační středisko výkonu trestu:** krček
- **oddělení věznice**
  - **nástupní:** enočko, nástup, nástupák, nástupka, přibyl, přibylák
  - **výstupní:** konečná, véočko, výstupák, výstupka, výstupní
  - **prevence a stížností:** bezpečák 1, bonzárna, bonzkancl, opas, opasek, opérko, prevence, prevenčák<sup>2</sup>, prevenčka, uši 2, ušní<sup>1</sup>
  - **krizové:** izolačka 1, krizovka 1, skákačka 1
  - **pro výkon kázeňských trestů:** díra, káčko<sup>2</sup>, kobka 1, ovékáčko, ovékáté, samotka, víajpí, víajpíčko, výkoňák
  - **pro výkon trestu mentálně retardovaných odsouzených:** mentárna, pampeliškárna, retardárna
  - **specializované:** espeo, espeočko
  - **se stavebně-technickým zabezpečením:** doživoťárna, doživotí



## UBYTOVNA PRO ODSOUZENÉ A JEJÍ VYBAVENÍ

- **ubytovna pro odsouzené:** barák
  - chodba**
    - mříž(e) mezi částmi chodby:** katr
    - fotobuňka:** bubák, čučka<sup>3</sup>, čóča, čočka<sup>1</sup>, fotomuňka, očko, oko, velký bratr
    - noční světlo:** bludička, nočka, reflektor
    - schránka na dopisy:** pošta<sup>1</sup>
    - terapeutická místnost:** terapeutka; **akvárium:** telka<sup>2</sup>
    - ošetřovna:** bílá díra, lapiduchárna, lékářák, marodka, oška, veterina, zašívárna
    - kulturní místnost:** kulturka
    - místnost s televizí:** čumcimra; bedna 1, telka<sup>1</sup>
    - návštěvní místnost:** návštěvka
    - kaple:** achárna, kostel, pánbíčkárna
    - posilovna:** bušírna, činkárna, fitko, korbičovna, posilka
    - sklad materiálu:** emtézet, emtézetka, filtr, intendák
    - prodejna věznic:** kaufland

## CELA A JEJÍ VYBAVENÍ

- **cela:** cimra, izba, jeskyně, kobka 3, světnice
  - cela na krizovém oddělení:** izolačka 2, krizovka 2, skákačka 2
  - cela na oddělení výkonu kázeňských trestů:** kobka 2
    - klíč od dveří cely:** katrák, kobkáč
    - podávací okénko ve dveřích cely:** bufet<sup>1</sup>
    - průzor ve vrchní části celových dveří:** čočka<sup>2</sup>, čučka<sup>4</sup>, kukačka<sup>2</sup>
    - postel:** betla, bidlo (horní), foch, kabrio (bez patra), pelech, pryčna, regál (spodní)
    - skříňka na osobní věci:** bunkr
    - celová signalizace:** bonzák<sup>2</sup>, céeska, signálka, tísňák
    - sprchy:** myčka, ostříkovače, vapka
    - WC:** bohouš, hajzl, hajzlík, chynd'ák, sněmovna, volátko
    - okno:** válino
    - mříž(e) v okně:** klec<sup>2</sup>, piškoty, špruše, žaluzky

## BEZPEČNOSTNÍ OPATŘENÍ

- **kontrola mříží:** klepačka, klepání, technická 2
  - kontrolovat mříže poklepem:** klepat<sup>2</sup>
- **prohlídka cel:** filcunk 1, filcunkšťára, šťára 2, štrajfunk, technická 1
  - zběžná prohlídka cel:** malá šťára, malý filcunk
  - důkladná prohlídka cel:** velká šťára, velký filcunk
  - prohledávat (co, koho):** filcovat
- **osobní prohlídka:** erotický omak, filc, filcunk 2, osobka, osobní filcunk, ošahávačka, šacování
- **prověrka početního stavu odsouzených:** početka, prověrka, sčíták, sčítání, sčot

- **donucovací prostředky**  
**pouta:** klepeta, náramky, řetízky  
**pouta s poutacím opaskem:** medvědy  
**předváděcí řetízek:** řetízek, téčko<sup>1</sup>  
**poutací popruhy:** popruhy

#### 8.2.4 Zaměstnanci věznice

- **ve služebním poměru (příslušníci Vězeňské služby ČR)**

**ředitel věznice:** kápo 2, náčelník, nejvyšší, řída, šefík, šerif, tata 1, tatoš 1  
**příslušník vězeňské služby**

**pověřený dozorem nad odsouzenými:** bachař, bengo 2, velitel

**neoblíbený mezi odsouzenými:** gestapák

**oblíbený:** náš 1, láčo bengo

**inspektor dozorčí směny:** ideesák

**působící na oddělení prevence a stížností:** bezpečák<sup>2</sup>,  
kúrovec, prevenčák<sup>1</sup>, ušař, ušní<sup>2</sup>

**doprovázející odsouzené na práci:** bodygárd, hlídač 2, chuva,  
pohaněč, pracoš

**vykonávající eskortu odsouzených:** cest'ák, cestovkář,  
eskort'ák<sup>1</sup>, konzervář, náramkář, ponorkář, řetízkáč, taxikář

**pověřený ostrahou věznice:** stražák

**vrchní inspektor strážní směny:** visák

**inspektor strážní směny:** isák

**sloužící na vstupu do věznice:** branař, brankař

**sloužící na strážní věži:** batman, čučka<sup>2</sup>, hlídač 1, kukačka<sup>1</sup>,  
kukačkář, kulomet, střelec, špaček<sup>1</sup>, špačkář

**provádějící kontrolu mříží:** klepač

- **v zaměstnaneckém poměru (občanští pracovníci Vězeňské služby ČR)**

**lékař:** felčar, feldkurát, lapiduch, mengele, veterinář

**psycholog:** cvokař, psychoš, psychouš

**speciální pedagog:** pedoš, specialista, speckař

**vychovatel:** tata 2, tatoš 2, vychoš, vychouš

**sociální pracovník:** socan, socka<sup>1</sup>

**kaplan:** černoprdelník, farář, fland'ák, kněz, otec, padre, pánbíček, pánbičkář,  
páter

**kuchař:** alchymista, čaroděj, guláš, chemik 2, kuchtík, těstomrd, těstoprd

- **komise**

**odborná komise:** komis, okáčko<sup>1</sup>

## 8.2.5 Odsouzení a jejich život

### ODSOUZENÍ

**odsouzený:** arestman, basman, galejník, kriminálník<sup>1</sup>, krimoš<sup>1</sup>, mukl

- **nově příchozí:** bažant, cucák, mládě, nováček, nové maso, nové zboží, novic, novicka, přibylec, přilba, přírůstek, vajgl mu ještě hoří za bránou
- **pobývající na společné cele:** brácha, chábr, spolubytný, spoluhrač, spoluchábr, spolumukl

**být ve výkonu trestu odnětí svobody:** bešelit, bručet, kroutit (co), sedět, točit (co)

**seznamovat se s prostředím:** mapovat terén

**poslouchat něčí hovor:** hodit ucho

- **s ohledem na státní příslušnost**

**Česká republika**

**Rom z pohledu neromských odsouzených:** apač, briketa, cigoš, cikorka, černá huba, černá mrdka, černá prdel, černý čmoud, čmoud, čoud, more, morgoš, negativ, romák, uzenáč

**Nerom z pohledu Romů:** bílá huba, gadžo

**cizí:** cizák, cizoš, přivandrovalec

**z bývalého Sovětského svazu:** bratr, rusák

**z Vietnamu:** rákosník

- **zařazený do výkonu trestu odnětí svobody do věznic**

**s dohledem:** viz Typy věznic ↑

**s dozorem:** viz Typy věznic ↑

**s ostrahou:** viz Typy věznic ↑

**se zvýšenou ostrahou:** viz Typy věznic ↑

- **s ohledem na výši trestu**

**s nízkým trestem:** klikař, měsíčkář, troškař

**s trestem spadajícím pod dolní hranici příslušné trestní sazby:**  
slevař

**trest spadající pod dolní hranici příslušné trestní sazby:**  
sleva

**s vysokým trestem:** hektar<sup>2</sup>, mílař, palbař, paletář, pálkař<sup>1</sup>, raketář, raketářák

**vysoký trest:** fábor, hektar<sup>1</sup>, palba, paleta, pálka, raketa, ranec

**s trestem spadajícím nad horní hranici příslušné trestní sazby:**  
nášupář

**trest spadající nad horní hranici příslušné trestní sazby:**  
nášup

**první polovina výkonu trestu:** cesta do kopce

**polovina doby výkonu trestu:** půlka<sup>1</sup>

**druhá polovina výkonu trestu:** cesta z kopce

**s doživotním trestem:** dožínkář, doživotářák

**doživotí:** dožínky, dožka, dožo

• **s ohledem na recidivu**

**prvotrestaný:** prvnička, prvničkář, prvolepenka, prvosenka

**recidivista:** domácí, furtista, inventář, profesionální mukl, réca, recák, recidiva, recmaník, recoš, recouš, reťák, vracenka, vracoš, znalec

**zvlášť nebezpečný recidivista:** zener, zenerák, ZNR

• **s ohledem na způsob propuštění z výkonu trestu**

**blížící se propuštění:** skorocivil, výstupář, zapárista

**být propuštěn z výkonu trestu:** vylézt, vyskočit

**podmíněné propuštění:** pépěčkář, podmínkář 2, půlař, půlkař

**podmíněné propuštění:** pépé, pépěčko, půlka<sup>2</sup>

**bez podmíněného propuštění:** celkař, dojížd'ák, držák<sup>1</sup>, tvrd'ák

**odpykat si trest bez podmíněného propuštění:** dojet (co), doklepat (co), odjet celý, odkroutit si to do poslední minuty, odkroutit si to natvrdo, sjet to celé

**na základě amnestie:** aminář, amnesta, amnestant, amnestář, amnestovaný, amnest'ák

**amnestie:** amča, amina

• **s ohledem na druh spáchaného trestného činu**

viz 8.2.1 Trestné činy a jejich pachatelé ↑

• **s ohledem na kázeňský prostředek**

**kázeňská odměna:** výhoda

**mající povolené vycházky:** vycházkář, vycházkový

**mající přerušovaný trest:** pétéčkář

**přerušování trestu:** pété, pétěčko

**kázeňský trest:** flastr<sup>1</sup>, káčko<sup>1</sup>, kázeňák

**mající kázeňský trest:** flastrovaný 1, flekovaný 1, lepený 1

**umístěný na oddělení výkonu kázeňských trestů:** dírák, dírář, flastrář, káčkař, samotář, samotkář, sólista, víajpíčkář

• **s ohledem na zařazení do pracovního procesu**

**pracující v době výkonu trestu:** fachman, makač, pracant, tahač, táhlo

**pracovat v době výkonu trestu:** bouchat, fachat, fátat, hákovat, makat za brankami, šroubovat

**pracující mimo věznici:** venkař, vepěčko, volnopohybář

**vyhýbající se práci:** bula, flákač, lempl, nefachčenko, netáhlo, výhybkář

**předstírající nemoc:** herec, hypochondr, simoš, simulant

• **s ohledem na duševní a psychickou kondici**

**umístěný na oddělení pro výkon trestu mentálně retardovaných**

**odsouzených:** pampeliška, pampeliškář

**možný objekt napadení:** mon, mončičák, monka, moňák, objekt 2

**duševně zaostalý:** magor, mentoš, ment'ák, pako, retard, retard'ák, trotl, trubka, tupan, tupouš

**fyzicky slabší:** chcípák, kyslík<sup>1</sup>, suchar, sušinka

**tělesně postižený:** invalid'ák, krypl, zetépák, zetépěčko

• s ohledem na způsob chování

**pozitivní**

**dělicí se s dalšími odsouzenými o jídlo, tabák apod.:** kolchozák  
**seskupení odsouzených dělicích se o jídlo, tabák apod.:** kolchoz

**dělit se s některými odsouzenými o jídlo, tabák apod.:** jet kolchoz

**spolehlivý:** držák<sup>2</sup>, kámoš, náš 2

**negativní**

**podlézající vězeňskému personálu:** alpinista, indulona, leštič klik, lízoprđ, loziřit', prdelka, prdolez, prdolízal, prospěchář, rektální alpinista, řit'olez, šipkař, vlezdoprđ, vlezprdel, vlezprdelka, vlezřit'ka, vřitidlub, vyližprdel

**podlézat vězeňskému personálu:** leštit kliku, lézt do řiti, skákat šipky

**donášející vězeňskému personálu:** bonzák<sup>1</sup> 1, bonzo 1, donašeč 1, konfident, konfoš, konfouš, práskač, sojka, tajný<sup>2</sup>

**donášející ostatním odsouzeným:** bonzák<sup>1</sup> 2, bonzo 2, drbna, mluvka, plotkař, zpravodaj

**donášet (komu, co):** bonzovat (komu, co), **udání:** bonz

**udat (komu, koho):** bonznout (komu, koho), natřít (koho), prásknout (komu, koho), propálit (koho), provařit (koho), shodit (koho), ustřelit (koho)

**posluhující ostatním odsouzeným:** džíp, džuva, džuvák, konina, koňák, koště, poskok

**posluhovat ostatním odsouzeným:** džípotvat 1, koňovat<sup>2</sup>

**nekomunikující s ostatními odsouzenými:** zagorka

**mít špatnou náladu:** dostat krámy, mít krámy, menstruovat

**naštvať se:** mít nerva, nasrat se, nastartovat se

**podceňující osobní hygienu:** smrad'och, špína

**zbabělý:** bobkař, mulo, sráč<sup>1</sup>, sračka<sup>2</sup>

**mít strach:** chodit u zdi, mít bobky

• s ohledem na nestandardní způsob chování během výkonu trestu

**pokoušející se o útěk:** běžec, kaprfíld, kopečkář, útekář, zdrhač

**utéct z vězení:** hodit čáru

**pokoušející se o sebepoškozování:** drátožrout, labužník kovony, nenažranec, polykač<sup>1</sup>, sebepoškozovatel

**sebepoškozování:** demonstračka, polykačka

**pokusit se o sebepoškozování:** být nenažraný, sežrat (co)

**pokoušející se o sebevraždu**

**podřezat si žíly:** máznout se<sup>2</sup>, říznout se, šmiknout se

**oběsit se:** hodit si lano, hodit si mašli, hodit si provaz, hodit si špagát, mrsknout si to, pověsit to na hřebík, uvázat si to, zhoupnout se

• **s ohledem na svěřené činnosti**

**dohlížející na kázeň a pořádek:** barákový, kápé, kápěčák, kápěčko, koordinátor, pořádkář, pořádkový

**zajišťující nákupy pro ostatní odsouzené:** nákupčí

**seznam zboží:** objednávka

**zaměstnaný v kanceláři:** cáchař, kancelářská krysa, kancelářský, kanckrysa, krysa, myšák

**provádějící úklid:** rajonář, rajónista

**uklízet:** dělat rajóny, džípovat 2, rajónovat

**úklid cely a ostatních prostorů:** rajóny

• **s ohledem na sociální postavení**

**nejuznávanější mezi odsouzenými:** kápo 1

**nemajetný:** plonkáč, socka<sup>2</sup>, švorcák

**žebrající (o co):** somrác

**žebrot (o co):** somrovat (o co)

• **s ohledem na sexuální orientaci a sexuální aktivitu**

**heterosexuální:** heterák, heteroš

**homosexuální:** buk, bukva, bukvice, bukvičák, buzerant, buzík, buzna, čuráková princezna, homobuk, homoděj, homokláda, homouš, kuřák kokotů, kuřba<sup>1</sup>, mrskač candátů, spermohlt, střevař, teplofuk, teplomil, teplouš

**poskytující sexuální služby:** čubka, děvka, kurva, šlapka

**vystupující v roli intimního partnera:** mamča, mamina, mamka, taťka

• **s ohledem na další zvláštnosti**

**mající tetování:** počmáranec, počmáraný, pokérovanec, pokérovaný, tapeták; **tetování:** kérka

**nakažený virem H.I.V.:** ajcák

## KONTAKT ODSOUZENÝCH S OKOLÍM

• **vzájemný (uvnitř věznice)**

**nepovolená ústní komunikace mezi celami:** šeptanda, šifra, tichá pošta

**pozor (upozornění):** ara (např. ara, bengo)

**pokřikovat z okna:** halekat, telefonovat 1

**připravit WC ke komunikaci s jinými celami:** vypláchnout, vypumpovat

**odpadová roura po odstranění vody:** telefon

**komunikovat s jiným odsouzeným přes WC:** telefonovat 2

**nelegálně posílaný dopis uvnitř věznice:** šulka

**nepovolená směna předmětů mezi celami:** čenč, koňování, kšeft, veksl

**nepovoleně směňovat předměty či dopisy:** koňovat<sup>1</sup>

- **mimovězeňský**
  - dopis:** brif, nové zprávy, pismo, pošta<sup>2</sup>
  - od manželky/přítelkyně oznamující rozchod:** gameoverák, kopačák, pohřebák
  - nelegálně posílaný z věznice:** holub, moták
  - napsat (co):** škrábnout (co)
  - balík s potravinami a věcmi osobní potřeby:** nárokáč, sakl, švédský stůl
  - návštěva partnerky ve věznici:** intimka, stará v bani

## VÝSTROJ ODSOUZENÝCH, VĚCI OSOBNÍ POTŘEBY

- **výstroj**
  - vězeňská**
    - oděv:** mundúr, sintr, versáče
    - obuv:** bagančata, bagany, komisky, komisňáky, papíráky
    - pyžamo:** banán, banánek, kanár, kanárek, žluťák, žluťásek
    - civilní oděv:** civil<sup>2</sup>
- **věci osobní potřeby sbalené v dece:** bágł

## VĚZEŇSKÁ STRAVA

- **jídlo:** bašavel, dlabanec, chales, chalka, chalunk, žrádlo
- chutné jídlo:** chuťovka; **nechutné jídlo:** blaf, sračka<sup>1</sup>
- lžíce:** bagr; **jíst:** bagrovat, chalovat, žrát
- pokyn pro posluhujícího vězně, aby připravil, příp. přinesl jídlo:** bufet<sup>2</sup>
- **nápoje**
  - čaj:** té, tejno, teoš; **silný čaj:** magorák
  - káva:** kofí, zrno, životabudič
  - alkoholický nápoj vyráběný ve vězení:** kváska
  - pokyn pro posluhujícího vězně, aby připravil, příp. přinesl pití:** sahara
  - mít žízeň:** nemít z čeho kápnout do volátka, sušit

## POVOLENÉ A NEPOVOLENÉ VĚCI

- **povolené věci**
  - tabákové výrobky**
    - tabák:** taboš
    - ručně balená cigareta:** balčo, balená, balenčo, dutinka, plnička
    - strojově vyráběná cigareta:** cigáro, cígo, hulení, kulatá, kulatka, válec, žváro
    - vyrobit ručně balenou cigaretu:** ubalit<sup>1</sup>
    - krabička cigaret:** bedna<sup>2</sup>
    - nedopalek:** čiko, špaček<sup>2</sup>, tygr, vajgl
  - různé**
    - pornočasopis:** péčko
    - televize:** bedna 1, telka<sup>1</sup>, týví

● **nepovolené věci**

**alkohol:** áčko<sup>2</sup>, chlast

**drogy:** fety, klepky 1, matroš

**marihuana:** marjána, marjánka, maruška, mařena, mařenka, mařka, tráva, travka

**heroin:** háčko, herák

**kokain:** kokeš, koks, cukr

**pervitin:** perník

**injekční stříkačka:** buchna, frkna, jehla, jehlička, pumpa, špricka, včelka

**osoba, která užívá drogy:** fetkař 1, fetman 1, feťák 1, klepkař, mudr., smažka, uživatel

**užívat drogy:** být na klepkách, fetovat, klepat<sup>1</sup>, máznout se<sup>1</sup>, píchnout si, sjet se, šlehnout si, šňupnout si, zhulit se, zkouřit se

**farmaka:** klepky 2, kolca, kolečka, kuřátka, lentilky, pilule

**diazepam:** diák

**kodein:** káčko<sup>3</sup>

**rohypnol:** roháče, rohatý, rohlíky, rohy

**omamné látky**

**toluen:** téčko<sup>2</sup>

**užívat omamné látky:** čichat

**peníze (v hotovosti):** bakšiš, civilky, hotovky, chechtáky, keš, kyslík<sup>2</sup>, lováky, love, lovky, many, mařeny, mergle, prachy, prašule, škvára, vata, živáčky, živé

**bankovky:** papíry 2

**mince:** drobáky, drobásky, kulaté, šupy, šušně

**ČINNOSTI VE VĚZNICI (dosud neuvedené)**

● **základní životní potřeby a pochody**

**močit:** chcát, jít s pískem, kápnout do volátka, venčit se<sup>1</sup>, vykroutit hadr

**kálet:** chyndit, položit kabel, srát, uvolnit svěráky, zesrat hajzly

**pouštět větry:** pouštět duchy, pouštět krakeny, usrat si

**sexuální aktivity**

**masturbovat:** honit (si) brko, honit (si) ho, honit (si) koňa, leštit, leštit (si) bambus, leštit (si) kolík, mastit (si) kládu, stříkat (si) do ruky

**provozovat orální sex:** hulibrčít, hulit ocasey, kuřit; **orální sex:** kuřba<sup>2</sup>, orál

**provozovat anální sex:** jebat do prdele, jebat do řiti, míchat hovna, mít to rád do střívka, mrdat do prdele, mrdat do řiti, šukat do prdele, šukat do řiti; **anální sex:** anál, zájezd do kakaové dírky, zájezd do nestlé

**spát:** chrápat, chrnět, natáhnout beltli, sovelit

**umřít:** hodit kopyta, chcípnout, mít dvakrát pech, natáhnout kopyta, natáhnout krovky, zabalit to, zkapat



- **povinné činnosti**

**plnit program zacházení:** plnit program, pézetit

**program zacházení s odsouzenými:** aktivity, pézet, program, reso

- **volnočasové činnosti**

**být venku ve vycházkovém prostoru:** shánět kouř, venčit se<sup>2</sup>

**hrát karty:** karbaničit, mastit filky

**hrát na kytaru:** drnkat

**vařit:** čarovat, kuchtit

- **negativní či nežádoucí činnosti**

**bít se:** mlátit se, rozdat si to, rvát, řezat se, šarpat se

**být zbit:** dostat deku, dostat po čuni, dostat přes držku, dostat přes hubu, dostat přes tlamu, vyfasovat<sup>1</sup>

**zbít (koho):** dát deku (komu), dát po čuni, dát přes držku, dát přes tlamu, (komu), natřít to (komu), rozbít hubu (komu), ubalit<sup>2</sup> (komu)

**rvačka:** deka, férovka, masírka, nakládačka, natíračka, řezba, valchovačka; **políček:** fotrovská

**dlužít (komu co):** viset (komu co), **dluh:** zásek

**lhát:** lakovat

**podvádět (koho, při čem):** dělat levou (na koho), fixlovat (při čem)

**podvod (obecně):** šmé, šméčko, tunel 2

## 9 FUNKCE A SMYSL VĚZEŇSKÉ MLUVY

Vedení snahou potvrdit či vyvrátit hypotézu, že mluva odsouzených neplní v penitenciárním prostředí (primárně) kryptickou funkci, jsme respondentům položili na závěr šetření dvě otázky. Zprvce nás zajímalo, proč se, podle názoru dotazovaných, tato mluva ve výkonu trestu vůbec používá, zadruhé jsme chtěli zjistit, jakým způsobem si daná slova odsouzení vlastně osvojili.

V případě první otázky, *Proč používáte slova, která jste napsal do dotazníku?*, měli respondenti na výběr několik možností: *proto, aby jim nerozuměli někteří odsouzení; aby jim nerozuměli dozorci; aby jim nerozuměli někteří odsouzení a dozorci; protože je používají ostatní; z jiného důvodu (jakého?)*.

Z celkového počtu 219 odpovědí 77 % tvořila varianta *protože je zde (míněno: v penitenciárním prostředí) užívají ostatní*. Za povšimnutí stojí skutečnost, že ačkoli se jednalo o uzavřenou odpověď, tuto mnohdy odsouzení komentovali slovy: *pokud člověk tak nemluví, nezapadne mezi ostatní* (46krát); *pokud tak mluví, tak mu všichni okamžitě rozumí* (37krát); *je to součást vězeňského života* (35krát); *mnohé výrazy (míněno: které jsem do dotazníku napsal) se používají i „venku“* (34krát); *těmito slovy není co tajit, protože jim dozorci stejně rozumí* (29krát).

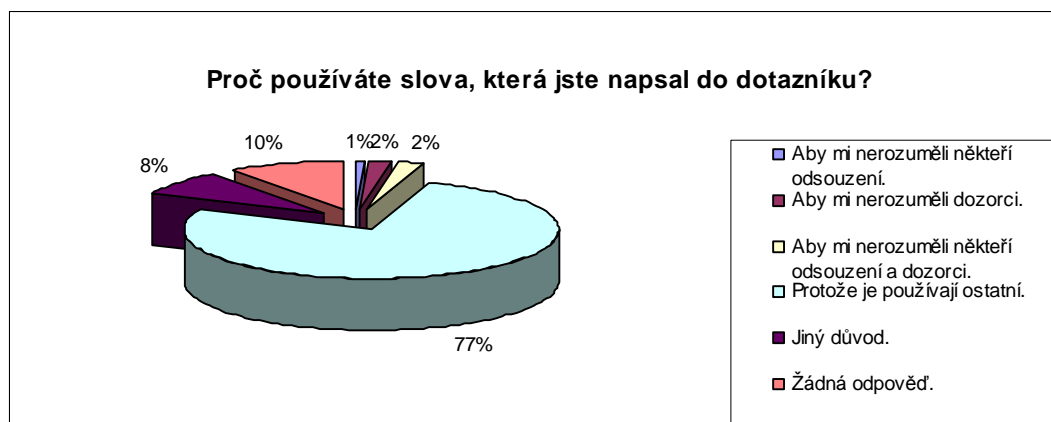
To, že se záměr utajit obsah sdělení tolik nezdůrazňuje, může podle našeho názoru souviset s dvěma důležitými okolnostmi. Jednak se v případě mnohých výrazů nemusí jednat o autonomní, výlučné prostředky, vlastní pouze světu kriminálních živlů, jednak používání uvedených výrazů může představovat jednu z psychologických zbraní umožňujících přežití ve specifickém vězeňském prostředí. K prvnímu tvrzení uvedme, že není nijak objevné. Na tuto skutečnost upozornil už František Oberpfalcer, když napsal, že „mnohá slova, původně běžná jen mezi zasvěcenci jedné vrstvy, přecházejí časem do mluvy hovorové a odtud někdy i do jazyka spisovného“ (1934, s. 311). Nahlédneme-li do současných lingvistických příruček, zjistíme, že tyto publikace prezentují daný jev jako známý a prokázaný fakt (podrobněji o této problematice Jodas, 1998, s. 25–27). K druhému tvrzení dodejme, že tento názor zastává renomovaný vězeňský psycholog Jaroslav Hála, vysokoškolský učitel penologie a spoluautor zmiňované publikace *Jak mluví čeští vězni – místo a úloha vězeňského argotu* (2002), a nám nezbyvá než – na základě dosavadních zkušeností získaných během terénního šetření – s touto myšlenkou plně souhlasit. Penitenciární prostředí je totiž velmi svérázné a psychicky náročné

a „přijetí“ těchto výrazů odsouzenými může skutečně demonstrovat jakési splynutí s ním. Tento názor také jednoznačně podporují i ony komentáře, které respondenti z vlastního popudu k nabízené odpovědi připsali.

Celkem 18 odsouzených, tj. 8 % ze zkoumaného vzorku, se rozhodlo pro otevřenou odpověď a uvedlo jiný než předem formulovaný důvod: *znám je* (slova), *ale nechci je používat* (8krát), *nechci mít s tímto prostředím nic společného* (6krát), *kontakty nenavazuji* (2krát). Z toho, jak respondenti dotazník vyplnili, je patrné, že dané výrazy pasivně znají, uvedenými komentáři však dávají najevo, že je aktivně neužívají. Toto zjištění podle nás přesně koresponduje se skutečností popsanou v příslušné odborné literatuře, a to tou, že v penitenciárním prostředí existují typy odsouzených, kteří se uzavírají do svého vnitřního světa a s jakýmsi společenským vězeňským životem nechtějí mít nic společného (podrobněji 5. kapitola Charakteristika penitenciárního prostředí v ČR).

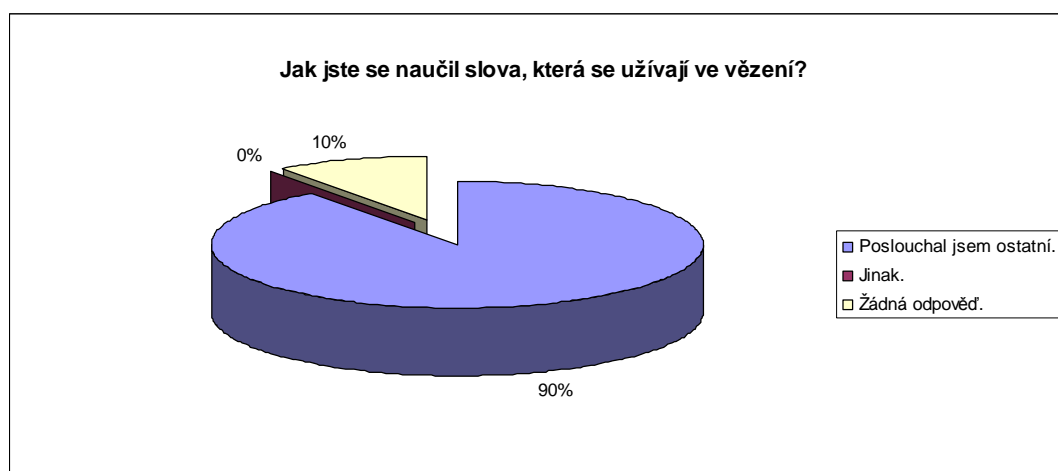
Jen někteří respondenti, konkrétně 2 %, uvedli, že *daná slova používají, aby jim nerozuměli dozorcí*, popř. *aby jim nerozuměli někteří odsouzení a dozorcí* (také 2 %). Tento výsledek nás nikterak neudivuje. I my jsme se měli možnost přesvědčit o tom, že vězeňští pracovníci dané výrazy znají, často je i sami aktivně používají. Pouze 1 % účastníků šetření označilo odpověď *aby mi nerozuměli někteří odsouzení*.

Jediné, co si nedokážeme vysvětlit, je fakt, že 10% skupina respondentů, která dotazník jinak poctivě vyplnila, na tyto dvě otázky vůbec neodpověděla. O důvodech, které tyto respondenty k tomu vedly, můžeme v této chvíli pouze spekulovat.



Graf k první otázce.

U odpovědi na druhou otázku, *Jak jste se naučil slova, která se používají ve vězení?*, se odsouzeným nabízely dvě eventuality: *odposlechem* a *jinak* (otevřená odpověď). Celých 90 % respondentů odpovědělo zcela podle našeho očekávání – *odposlechem*. Nikdo z účastníků šetření nenapsal, že *jinak* (v souvislosti s touto odpovědí by přicházela v úvahu např. četba knih s vězeňskou tematikou či práce s existujícími slovníky vězeňské mluvy, což je skutečně málo pravděpodobné). Překvapivé je opět stejné procento (10 %) těch, kteří se k této otázce vůbec nevyjádřili (jedná se o stejné dotazované jako v případě první otázky).



Graf k druhé otázce.

Jak vyplývá z vyhodnocených odpovědí, hypotéza o tom, že běžná mluva odsouzených neplní kryptickou funkci, se potvrdila. To však nevyklučuje fakt, že utajování obsahu sdělení nehraje ve vězeňském prostředí žádnou roli; svou hypotézu vztahujeme pouze na komunikační situace související se zadáním dotazníku, tzn. označení běžných vězeňských reálií, zajišťování a uspokojování základních životních i jiných (především volnočasových) potřeb a aktivit ve výkonu trestu, kriminální minulost odsouzených. Dobře si uvědomujeme, že existují situace, kdy odsouzení o zastření smyslu řečeného patrně usilují. Může se jednat např. o případ, kdy si chtějí obstarat nepovolené věci, např. léčiva, drogy, mobilní telefon apod. Domníváme se však, že tehdy se spíše uchylují k sofistikovanějším způsobům utajování než jaké nabízí (mnohdy obecně známé) argotické lexikum (srov. Odaloš, 2008, s. 19–20). To dokládá i odpověď jednoho z účastníků šetření: na dotaz, jak se řekne legálně posílaný dopis z věznice, dotyčný respondent odpověděl

bývá zašifrován<sup>38</sup> a uvedl příklad *Šifruje se tak, že napíšete: Dones mi desky s Kurtem Cobainem (kobejnem) – a na návštěvu vám přinesou KODEIN.* nebo *Šifruje se i tak, že na začátku každého řádku jsou písmena, která dohromady dávají věty.*<sup>39</sup> Zmínka o šifrování se v podobném smyslu objevila v dotaznících celkem 12krát.

To, že utajování obsahu řečeného může mít pro odsouzené určitý význam, tedy nepopíráme, avšak na základě jak výše zmíněných výsledků výzkumu, tak samotné ochoty odsouzených vyplnit dotazník usuzujeme, že vězeňská mluva primárně jako tajná řeč neslouží. Za její hlavní funkci považujeme ve shodě se Sukem (1993) funkci komunikativní, popř. funkci demonstrační/identifikační (podrobněji viz kapitola 4.3 Tzv. vězeňský kód a jeho nedílná součást – jazyk).

---

<sup>38</sup> Tím naznačil, že se jedná o dopis, jehož pravý smysl má zůstat penitenciárním pracovníkům kontrolujícím obsah doručené nebo odesílané korespondence utajen.

<sup>39</sup> Kopie originálu dané odpovědi tvoří přílohu č. 5.

## ZÁVĚR

Naše práce je interdisciplinárního charakteru – vzhledem k zvolené výzkumné metodě zaměřené nejen na samotný jazyk, ale i na mezilidské vztahy a jevy obecně sociální, které se do vyjadřování promítají, spadá do oblasti sociolingvistiky, s ohledem na způsob zpracování shromážděného jazykového materiálu má blízko k pracím lexikografické povahy. Tato interdisciplinarita není náhodná. Naopak. Chtěli jsme ukázat, že se ani v rámci zdárně vyvíjející sociolingvistiky problematice mluvy jedinců, kteří se dostali do střetu se zákonem, nevěnovalo tolik pozornosti, kolik by si zasloužila. Přitom téma je to zajímavé a společensky nikoli bezvýznamné. Vysvětlujeme si to především problémy, které přináší výzkum sám: tím, že penitenciární zařízení jsou účelovým, nestandardním prostředím, které podléhá zvláštnímu bezpečnostnímu režimu a do něž není jednoduché vstoupit, natož hlouběji proniknout. Jsme rádi, že se nám tato vzácná příležitost při volbě tématu a při vlastním sběru materiálu naskytla.

Mezi hlavní důvody, které nás vedly k napsání tohoto pojednání, patří, že česká lexikografie ucelenou práci tohoto typu postrádá. Vlastní explorací jsme se pokusili zachytit dnes aktuální příznakové lexikum užívané odsouzenými, které by mohlo reflektovat změny, jež s sebou přinesla transformace společenských poměrů po listopadu 1989. Slovní zásobu odsouzených mohly, podle našeho názoru, po tomto datu podstatně ovlivnit především následující faktory: (1) humanizace českého vězeňství, v jejímž rámci byla podepsána a do praxe implementována Evropská vězeňská pravidla (tato pravidla byla naposledy revidovaná v roce 2006), podstatně měnící zacházení příslušných pracovníků s odsouzenými; (2) odlišný charakter páchané trestné činnosti, především nárůst hospodářské trestné činnosti a organizovaného zločinu; (3) nabytí účinnosti nového trestního zákoníku definujícího nové druhy trestné činnosti a současně zavádějícího nové typy trestů či ochranných opatření.

Vytyčili jsme si dva základní cíle. Prvním bylo shromáždit a prezentovat původní, aktuální a v rámci možností ucelený korpus jazykového materiálu, druhým pak podrobit revizi dosavadní teorii argotu (popř. vězeňské mluvy), a to zejména v bodě údajné kryptické funkce. S tím souvisí i naše snaha shrnout dosavadní paradigma poznatků pramenících z tradice bádání v oblasti sociolektologie. Vzhledem k tomu, že příjemci tohoto textu budou – jak lze předpokládat – lingvisté,

nikoli odborníci na trestní právo, na příslušném místě práce jsme navíc podali základní informace o penitenciárním prostředí. Na příjemce jsme pamatovali také při sestavování samotných slovníkových hesel v abecedním slovníku a ve slovníku věcném.

V teoretické části práce jsme se zabývali pojetím sociolektů v domácí a částečně také zahraniční odborné literatuře, neboť jsme zjistili jistou terminologickou rozkolísanost, již jsme se snažili sjednotit. Zamýšleli jsme se nad tím, kdo je dnes uživatelem argotu a zda tento uživatel usiluje o utajení smyslu řečeného anebo sleduje jiné cíle. Připojili jsme také několik sociologických poznámek, které osvětlují hodnotové preference typické pro svébytnou subkulturu kriminálního světa.

V praktické části práce jsme nejprve představili metodu sběru materiálu. Při jeho zpracování jsme uplatnili dvojí přístup: předložili jsme lexikální jednotky zpracované do podoby alfabetského slovníku, v němž je výstavba hesla inspirována běžně používanými lexikografickými zásadami. Následně jsme předvedli tento materiál i ve věcných souvislostech, přičemž jsme jednotlivé skupiny zvolili s ohledem na samo prostředí a život v něm (zde se projevila zejména bohatá synonymie prostředků vězeňské mluvy). Poslední kapitolu praktické části jsme věnovali vyhodnocení dotazníkových odpovědí na otázky týkající se kryptické funkce vězeňské mluvy.

Dlužno zmínit i některé koncepční a terminologické problémy. K zásadním úkolům patřilo rozhodnutí týkající se označení pro samotnou mluvu osob, které se dostaly do rozporu se zákonem. Rozhodnutí, zda zůstat u pojmu argot, který používá tradiční odborná literatura, anebo se přiklonit k jinému termínu (vězeňský, kriminální) slang, popř. zda obě tato pojmenování považovat za ekvivalentní. Nakonec jsme se na základě především sborníků z plzeňských konferencí o slangu a argotu rozhodli pro termín argot, avšak argot nově definovaný, odpovídající aktuální jazykové komunikaci různých sociálních skupin, komunikaci probíhající v jiných společensko-politických podmínkách než např. v době Obepfalterově, jehož pojetí je v české lingvistice standardem. Dnes již nelze mluvu zločinců vnímat jednoduše jako tajnou mluvu společenské spodiny. Zákon porušují, jak známo, i velmi majetní a vzdělaní lidé a ani tvrzení o utajení obsahu sděleného před zbytkem společnosti už neobstojí. O tom jsme se mohli přesvědčit během našeho výzkumu – mezi respondenty byli i lidé vzdělaní, kultivovaní, což vyplývá z osobních údajů

(sociologických proměnných) či z kvality formální stránky výpovědi. Co se týká oné kryptické funkce, nemyslíme si, že by byla hlavním znakem dnešního argotu. Toto tvrzení opíráme o dvě skutečnosti: o nebývalou otevřenost a ochotu většiny odsouzených vyplnit dotazník a o opakující se tvrzení respondentů, že vězeňskou mluvu používají proto, že ji používají i ostatní odsouzení. Z toho plyne, že chtějí-li odsouzení skutečně něco v komunikaci zatajit, činí to jinak, sofistikovaněji, nikoli prostřednictvím běžné argotické slovní zásoby. Potřebám nového pojetí argotu tak odpovídá, podle našeho názoru, Hubáčkův výklad tohoto sociolektu, který je součástí hesla Slang v Encyklopedickém slovníku češtiny (2002, s. 406). Autor nejen že netrvá na vázanosti argotu na konkrétní společenskou vrstvu (mluví pouze o „sociálních skupinách“ a o „činnosti v oblasti společensky nežádoucí, až škodlivé“), ale ani nepodmiňuje jeho existenci údajnou kryptickou funkcí. Jediným relevantním kritériem je ona specifická „činnost“ uživatelů argotu, při které se tito (narozdíl od uživatelů slangu) dostávají do střetu s normami respektovanými většinou společností.

Terénnímu šetření, které probíhalo od ledna do srpna roku 2010, předcházela desetiměsíční přípravná fáze, ve které jsme se pokusili zmapovat a posléze eliminovat případná rizika, která by mohla realizaci výzkumu a jeho výsledky podstatně ohrozit. Museli jsme se postarat o to, aby nám byl vstup do věznic vůbec umožněn, následně získat pro spolupráci vězeňský personál a v neposlední řadě také samotné odsouzené. S odstupem času můžeme konstatovat, že s oběma úkoly jsme se docela úspěšně vyrovnali – výzkum probíhal v rámci programu zacházení s odsouzenými, za neodmyslitelné podpory penitenciárních pracovníků.

Z hlediska metodologického nutno uvést, že veškerý jazykový materiál jsme shromáždili pomocí dotazníkové metody, neboť ta se v rámci předvýzkumu ukázala pro potřeby našeho šetření jako nejefektivnější. Zpočátku jsme zvažovali také možnost využití metody nahrávání (přesněji využít tzv. řízené rozhovory), tu jsme však byli nuceni vzhledem ke specifiku zkoumaného prostředí vyloučit. Bránily nám v tom především dvě věci: jednak by rozhovory nebylo možné realizovat s reprezentativním vzorkem uvězněných, protože k jedincům odsouzeným za zvlášť nebezpečné trestné činy nám nebyl umožněn přístup, jednak by rozhovory musely být neúměrně dlouhé, aby přinesly potřebný materiál, a i přesto by nebyly zárukou nasycenosti výpovědi příslušnými výrazy.



Dotazník jsme sestavili na základě zkušeností získaných během opakovaných návštěv heřmanické věznice, ve které jsme během rozhovorů s odsouzenými a penitenciárními pracovníky vytipovali určitá sémantická pole pokrývající základní komunikaci ve vězeňském prostředí. Velmi cenným zdrojem informací pro nás byly také schůzky s jedinci, kteří byli z výkonu trestu již propuštěni. Při výběru dotazů do dotazníku jsme se inspirovali rovněž stávajícími slovníky vězeňské mluvy, a to pracemi domácí i zahraniční provenience. Jednalo se především o Sukovu práci *Několik slangových slovníků* (1993), o monografii Hály – Soudkové *Jak mluví čeští vězni – místo a úloha vězeňského argotu* (2002), o slovník Leeuwen-Turnovcové *Historisches Argot und neuer Gefängnislang in Böhmen* (1993), o lexikon polského badatele Stepniaka *Słownik tajemnych gwar przestępczych* (1993) a o práce anglosaských autorů – Clemmera *The Prison Community* (1958) a Partridge *A dictionary of the underworld* (1971). Z pochopitelných důvodů jsme se zajímali pouze o výrazy, které odpovídají současným českým reáliím.

Během pilotního vyplňování tiskopisu jsme narazili na poměrně značný problém – přecenili jsme intelektuální dispozice některých odsouzených. V praxi jsme se totiž setkali s tzv. funkční negramotností a v ojedinělých případech dokonce s analfabetismem. Abychom byli schopni provést stejné šetření napříč různými kategoriemi odsouzených, museli jsme dotazník značně zkrátit a zjednodušit znění předložených otázek. Tuto skutečnost jsme se pokusili vyvážit tím, že jsme mentálně schopnějším respondentům nabídli možnost připsat k předloženému korpusu slov další, která znají z autopsie.

Definitivní podoba dotazníku sledovala pojmenování těchto sémantických polí:

- trestné činy a činnosti při nich vykonávané;
- pachatelé a další účastníci trestných činů;
- trestní řízení a orgány v něm činné;
- jednotlivé typy penitenciárních zařízení, včetně jejich profilace;
- prostory a příslušenství v areálu věznice;
- pracovníci věznice;
- bezpečnostní opatření ve věznici;
- typy odsouzených podle jejich vlastností a způsobu chování;
- typy odsouzených podle jejich pracovního zařazení ve věznici;
- vězeňská výstroj;

- věci, které jsou pro odsouzené vzácné nebo nedostupné;
- nejrůznější typy dopisů, včetně nepovolené ústní komunikace odsouzených;
- základní životní potřeby;
- běžné činnosti probíhající ve vězení;
- pokusy o sebevraždu a sebepoškozování;
- sexuální život ve věznici.

Abychom byli schopni potvrdit či vyvrátit hypotézu, že současná běžná mluva odsouzených neplní kryptickou funkci, připojili jsme k dotazníku ještě dvě otázky: zeptali jsme se na to, proč se podle názoru respondentů v penitenciárním prostředí specifické výrazy používají a jakým způsobem si je dotazovaní osvojili.

Po vyhodnocení výsledků předvýzkumu jsme si stanovili výzkumné cíle v rozumném a zvládnutelném rozsahu:

- 1) Rozhodli jsme se, že našimi respondenty budou pouze dospělí odsouzení mužského pohlaví české národnosti.
- 2) Vzorek respondentů činil tři stovky odsouzených (po 100 osobách v každé z věznic).
- 3) Zaměřili jsme se pouze na věznice (nikoli na vazební věznice) umístěné na Moravě a ve Slezsku.
- 4) Navštívili jsme typy věznic určené minimálně pro výkon trestu s odnětím svobody s dozorem, lépe pak s ostrahou či zvýšenou ostrahou.

Celkem se nám vrátilo 219 „poctivě“ vyplněných dotazníků – 80 z heřmanické, 73 z opavské a 66 z mírovské věznice. Považujeme za důležité zdůraznit, že excerpovaný materiál zpracovaný do dvou navzájem se doplňujících slovníků odráží současnou základní komunikaci v penitenciárním prostředí. Netvrdíme, že se ve všech případech jedná o autonomní prostředky vlastní pouze mluvě odsouzených a používané výhradně jimi. Uvědomujeme si, že zaznamenaná slova mají mnohdy širší uplatnění, a to i mimo vězeňská zařízení. Na tuto skutečnost však v jednotlivých heslech slovníku neupozorňujeme. Nesledujeme rovněž, do jaké míry je dané výrazivo zachyceno ve starších slovnících, ani neprohlašujeme, že za zdmí věznic neexistují výrazy další.

Stručně řečeno, ve shromážděném materiálu nacházíme kromě výrazů spojených výlučně s vězeňským prostředím, např. *aminář, céeska, civilky, dožínkář, doživořárna, drátožrout, káčkař, katr, katrák, klepačka, koňovat, medvědy, moňák, mukltour, nárokáč, nášupář, opas, ovékáčko, paletář, pampeliškárna, pétéčko, Pérezet,*

*polykačka, ponorkář, prvolepenka, sintr, skákačka, visák, volnopohybář, žiletkáč,* také slova spjatá s kriminální minulostí odsouzených a následným trestním řízením. Jedná se o výrazy, které dávno překročily hranice kriminálního světa a staly obecně známými, např. *autíčkář, bělouš, čornout (co), elpíčko, fízlárna, chmaták, íčko, komplic, kompotář, kvartýrář, kvér, nabourat se (kam), nádobíčko, neznámoš, odvolačka, pašik, skřípnout (koho), sledka, stáťák, šábnout se (o co), štěnice, uši, volavka, zásahovka, zašít (co).* V materiálu se setkáváme rovněž s výrazy původně vlastními vojenskému slangu, např. *bagany, bagrovat, barák, bažant, buzerák, cucák, guláš,* nebo mluvě drogově závislých, např. *buchna, být na klepkách, čichat, diák, háčko, káčko, koks, kuřátka, maruška, matroš, roháče, šlehnout si.* Další skupinu slov s širší platností tvoří slova spojená se základními životními potřebami a fyzickými stavy člověka, např. *chrnět, chyndit, jít s pískem, natáhnout kopyta, položit kabel, pouštět krakeny;* volnočasovými aktivitami, např. *drnkat, mastit filky;* nebo s negativními či nežádoucími činnostmi obecně, např. *dát deku (komu), dělat levou (na koho), fixlovat (při čem), lakovat, rozdat si to, šarpat se, viset (komu co).* Co se týká slov vztahujících se k sexuálnímu životu odsouzených, nutno poznamenat, že se jedná o rozsáhlý materiál a že tvoří celé synonymní řady – zvlášť patrné je to u označení homosexuálních praktik, jimiž bývá někdy ve výkonu trestu nahrazována absence heterosexuálních styků, např. *čubka, děvka, kurva, šlapka; mamča, mamina, mamka, taťka; kuřba, orál; hulibrčit, hulit ocase, kuřit; anál, zájezd do kakaové dírky, zájezd do nestlé; jebat do prdele, jebat do řiti, míchat hovna, mít to rád do střívka, mrdat do prdele, mrdat do řiti, šukat do prdele, šukat do řiti.*

Za vězeňskými zdmi se však také setkáme s výrazy, které mají v daném prostředí zcela odlišný význam než obvykle, např. *banán* – obvykle (míněno dle SSČ) *žlutý podlouhlý dužnatý plod,* zde (míněno ve vězení) *vězeňské pyžamo;* *bankéř* – obvykle *majitel banky,* zde *kdo přepadne, ev. vyloupí banku;* *džíp* – obvykle *terénní vojenské auto,* zde *kdo posluhuje ostatním vězňům,* *paleta* – obvykle *malířská deska k roztírání a míchání barev,* zde *vysoký trest nebo trest blížící se k horní hranici příslušné trestní sazby;* *pampeliška* – obvykle *luční bylina s žlutými květy,* zde *kdo je umístěný na oddělení pro výkon trestu mentálně retardovaných odsouzených;* *piškoty* – obvykle *podélné nebo kulaté výrobky z piškotového těsta,* zde *mříž(e) v oknech;* *pošťák* – obvykle *poštovní zaměstnanec,* zde *kdo přepadne, ev. vyloupí poštu;* *pumpař* – obvykle *kdo obsluhuje pumpu, zpravidla benzinovou,* zde *kdo přepadne, ev. vyloupí benzinovou pumpu.*

Položíme-li si aktuální otázky, čím je mluva odsouzených pro současné vězně, jakou roli hraje v jejich komunikaci, jaký má smysl a jakými pravidly se řídí, rozhodně se nedomníváme, že je (primárně) tajným jazykem. Spíše máme za to, že vzhledem ke specifickému prostředí, ve kterém se užívá, sehrává důležitou roli demonstrační (manifestační), popř. identifikační, a její přijetí a aktivní užívání významnou měrou přispívá k tomu, že se z odsouzených stávají spoluodsouzení. Je předpokladem a projevem adaptace jedince v tomto zvláštním „mikrosvětě“, je způsobem, jak se s ním alespoň částečně psychicky vyrovnat.

## RESUMÉ

With its focus, the submitted work is balancing between various disciplines – from the view of methodology and, to a great extent, of its contents, it can be classified as a sociolinguistic issue, but considering the presented material and how it was processed, the work approaches linguistic, or more precisely, lexicographical manuals. This interdisciplinarity is not an end in itself. It has resulted from the factors affecting the research itself: its subject (speech of convicted), environment in which the survey was performed (prison), and other circumstances (necessity to respect safety precautions).

Two main goals have been established. First goal was to gather and present the original, updated and, within our resources, integrated corpus of linguistic data, the second goal was to review the existing theory of slang (or prison jargon), particularly in the issue of alleged cryptic function.

Theoretical part was dedicated to the conception of sociolects in domestic and partly also foreign scientific literature. Within this frame, we have found certain terminology fluctuation and tried to consolidate - within our limits - offered explications of terms. We have been contemplating several issues, e.g. who is a slang user today and whether such a user aims to keep the secrecy of the sense what is spoken or whether he/she is focused on other goals. Practical part reflects our double approach to the linguistic material collected: there is an alphabetical dictionary structured in conformity with commonly used lexicographic principles and thesaurus. Last chapter was intended to evaluate survey questions from the questionnaire related to cryptic function of prison jargon.

So what does this jargon mean for today's prisoners? What role does it play in their interactions? What is its sense and what rules govern it? We really do not think that it is primarily a secret language. We are inclined to think that regarding the specific environment where it exists, the language plays the important role which is demonstration (manifestation) or identification, and accepting and active use of this role contributes significantly to the transformation of prisoners which become co-prisoners.

## SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- BARATTA, A. *Sociologie trestního práva*. Brno: MU, 1995.
- BARTUŇKOVÁ, J. Slang a argot v umělecké literatuře. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.–12. února 1988*. Plzeň: PdF, 1989, s. 305–322.
- BEČKA, J. V. Slang a diferenciacie v běžně mluvené řeči. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–27. ledna 1984*. Plzeň: PdF, 1987, s. 4–11.
- BEČKA, J. V. Slang, argot a expresivnost v běžně mluvené řeči. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.–12. února 1988*. Plzeň: PdF, 1989, s. 351–354.
- BREDLER, F. *Slovník české hantýrky (tajné řeči zlodějské)*. Železný Brod: Knihkupectví J. Kotrby, 1914.
- CLEMMER, D. *The Prison Community*. New York: Rinehart & Company, 1958.
- CUŘÍN, F. Několik poznámek k argotu a slangu. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977*. Plzeň: PdF, 1978, s. 8–9.
- CUŘÍN, F. aj. *Vývoj českého jazyka a dialektologie*. Praha: SPN, 1964.
- ČERMÁK, F.; BLATNÁ, R. (eds.). *Manuál lexikografie*. Jinočany: H&H, 1995.
- DAVID, M. K mluvě politických vězňů 50. let. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15.–16. září 1998*. Plzeň: PdF, 1998, s. 145–150.
- DAVID, M. K problematice mluvy vězeňské. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.–9. února 1995*. Plzeň: PdF, 1995, s. 154–159.
- DLOUHÁ, O. *Rusko-český odborný slovník policejně právní terminologie a kriminálního slangu*. Praha: POLICE HISTORY, 2000.
- FILIPEC, J. (ed.). *Slovník spisovné češtiny pro školu a veřejnost*. Praha: Academia 2003.
- FRANKOWSKA-KOZAK, B. Wybrane zjawiska leksykalne i frazeologiczne w języku narkomanów. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15.–16. září 1998*. Plzeň: PdF, 1998, s. 140–144.
- GÁLISOVÁ, A. O komunikačnom registri abuzérov psychotropných látok. In CHÝLOVÁ, H. (ed.). *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–25. září 2003*. Plzeň: PdF, 2005, s. 68–71.
- GIDDENS, A. *Sociologie*. Praha: Argo, 1999.
- GRABIAS, S. Środowiskowe i zawodowe odmiany języka – socjolekty. In BARTMIŃSKI, J. (ed.). *Współczesny język polski*. Lublin: Wydawnictwo Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej, 2001, s. 235–253.
- HABOVŠTIAK, A. Od plátennického slangu k argotu. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977*. Plzeň: PdF, 1978, s. 50–55.
- HÁJEK V. (ed.). *Hantýrka (tajná řeč) zlodějská ze zač. XIX. stol. Český lid*, 1906, XV., s. 46–48.
- HÁLA, J. *Úvod do teorie a praxe vězeňství*. České Budějovice: Vysoká škola evropských a regionálních studií, 2005.
- HÁLA, J.; SOUDKOVÁ, P. *Jak mluví čeští vězni – místo a úloha vězeňského argotu*. Příloha časopisu *České vězeňství* (monografie), 2002, roč. 10, č. 4.

- HAVRÁNEK, B.; JEDLIČKA, A. *Česká mluvnice*. Praha: SPN, 1951.
- HEJDUK, V. Čeština za mřížemi a dráty. *Naše řeč*, 1951–52, roč. 35, s. 50–60.
- HOCHTEL, B. Čo je slang. Slang a iné nespisovné vrstvy jazyka. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23.–26. září 1980*. Plzeň: PdF, 1982, s. 9–27.
- HOCHTEL, B. Nadávky a tabuizovaná slova v slovenčine. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.–12. února 1988*. Plzeň: PdF, 1989, s. 383–392.
- HRTÁNEK, P. Argotismy a vulgarismy v české próze konce minulého století. In CHÝLOVÁ, H. (ed.). *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–25. září 2003*. Plzeň: PdF, 2005, s. 102–105.
- HUBÁČEK, J. K základním pojmům tzv. sociální dialektologie. In *Čeština – univerzália a specifika*. Brno: MU, 1999, s. 101–105.
- HUBÁČEK, J. *Malý slovník českých slangů*. Ostrava: Profil, 1988.
- HUBÁČEK, J. *O českých slanzích*. Ostrava: Profil, 1981.
- HUBÁČEK, J. *Výběrový slovník českých slangů*. Ostrava: OU, 2003.
- HUGO, J. (ed.). *Slovník nespisovné češtiny*. Praha: Maxdorf, 2006.
- CHLOUPEK, J. *Dichotomie spisovnosti a nespisovnosti*. Brno: Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, 1986.
- IGNATOWICZ-SKOWROŃSKA, J. Mechanizmy stylizacyjnej argotyzacji w opowiadaniach Marka Nowakowskiego. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15.–16. září 1998*. Plzeň: PdF, 1998, s. 132–139.
- JAKLOVÁ, A. Argot na počátku století a dnes. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15.–16. září 1998*. Plzeň: PdF, 1998, s. 114–121.
- JAKLOVÁ, A. Budeme argot nově definovat? *Slovo a slovesnost*, 1999, roč. 60, s. 293–300.
- JANDOUREK, J. *Úvod do sociologie*. Praha: Portál, 2003.
- JODAS, J. Slova argotického a slangového původu v současném běžně mluveném jazyce. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15.–16. září 1998*. Plzeň: PdF, 1998, s. 25–28.
- JUDA, K. Tajná řeč („hantýrka“) zlodějův a šibalů. *Český lid*, 1902, XI, s. 139–142.
- KAMIŠ, K. Argotický sociolekt abuzorů na pozadí drogové scény. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.–12. února 1988*. Plzeň: PdF, 1989, s. 407–422.
- KAMIŠ, K. Několik poznámek k romským argotismům v mluvě české majority. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15.–16. září 1998*. Plzeň: PdF, 1998, s. 126–131.
- KAMIŠ, K. Několik poznámek k toxikolektu abuzorů. In CHÝLOVÁ, H. (ed.). *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–25. září 2003*. Plzeň: PdF, 2005, s. 63–67.
- KARASTOJČEVA, C. O některých sémantických zvláštlostech argotu bulharských vandrujících zedníků. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.–9. února 1995*. Plzeň: PdF, 1995, s. 142–148.
- KARLÍK, K.; NEKULA, M.; PLESKALOVÁ, J. (eds.). *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: NLN, 2002.
- KELLER, J. *Úvod do sociologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2004.
- KELLNER, A. *Úvod do dialektologie*. Praha: SPN, 1954.

- KLENER, P. (ed.). *Velký sociologický slovník I., II.* Praha: Karolinum 1996.
- KLIMEŠ, L. *Komentovaný přehled výzkumu slangu v Československu, České republice a ve Slovenské republice v letech 1920–1996.* Plzeň: PdF, 1997.
- KLIMEŠ, L. Výsledky konference. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23.–26. září 1980.* Plzeň: PdF, 1982, s. 168–171.
- KOLAŘÍK, J. Argotické prvky v mluvě mládeže. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.–12. února 1988.* Plzeň: PdF, 1989, s. 371–382.
- KOPEČNÝ, F. Etymologické poznámky k termínu slang, žargón a argot. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z II. konference o slangu a argotu v Plzni 23.–26. září 1980.* Plzeň: PdF, 1982, s. 28–30.
- KOŠECKÝ, S. Z tajomstiev tajnej reči. *Príroda a spoločnosť*, 1984, roč. 33, č. 21, s. 58–59.
- KRÁTKÝ, R. *Hantýrka pro samouky.* Praha: Paseka, 2004.
- KRČMOVÁ, M. Argot jako prostředek umělecké stylizace. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–27. ledna 1984.* Plzeň: PdF, 1987, s. 106–117.
- KRČMOVÁ, M. Hantýrka jako jazykový reprezentant města. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.–9. února 1995.* Plzeň: PdF, 1995, s. 48–53.
- LEEUVEN-TURNOVCOVÁ, J. van. Binäre Modelle im Argot und Slang. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.–9. února 1995.* Plzeň: PdF, 1995, s. 134–141.
- LEEUVEN-TURNOVCOVÁ, J. van. *Historisches Argot und neuer Gefängnislang in Böhmen. Teil I. Wörterbuch.* Berlin: Harrassowitz Verlag, 1993.
- MALIŠ, O. Cikánská slova v současné češtině. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.–12. února 1988.* Plzeň: PdF, 1989, s. 423–428.
- MISTRÍK, J. *Štylistika.* Bratislava: Slovenské pedagogické nakladateľstvo, 1997.
- NOVÁČEK, O. *Brněnská plotna.* Brno: nákl. [vl.], 1928.
- NOVÁČEK, O. Nástin problémů moderní argotologie (II.). *Hantýrka. Literárně-vědecká revue pro studium argotu, slangu a řeči lidové vůbec*, 1935, roč. 1, č. 4, s. 41.
- OBERPFCALCER, F. Argot a slangy. In *Československá vlastivěda III.* Praha: Sfinx, 1934, s. 311–375.
- OBERPFCALCER, F. Eugen Rippl. Zum Wortschatz des tschechischen Rotwelsch. *Naše řeč*, 1927, roč. 11, s. 176.
- OBERPFCALCER, F. *Jazyk knih černých, jinak smolných.* Praha: Česká akademie věd a umění, 1935.
- OBERPFCALCER, F. Z minulosti českého argotu. In *Sborník filologický X.* Praha: Česká akademie věd a umění, 1934–35, s. 173–210.
- ODALOŠ, P. Přehľad a problematika výskumu argotu na Slovensku. *Slovenská reč*, 1993, roč. 58, s. 235–243.
- ODALOŠ, P. Slang a argot v 20. a 21. storočí. In CHÝLOVÁ, H. (ed.). *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–25. září 2003.* Plzeň: PdF, 2005, s. 6–11.
- ODALOŠ, P. Sociolekt/slang – teória, výskum, výstupy, perspektívy. *Studia slavica*, 2009, XIII., s. 85–90.



- ODALOŠ, P. *Sociolekty v basketbalovom a penitenciárnom prostredí*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 1997.
- ODALOŠ, P. Úvahy o pojme argot. In CHÝLOVÁ, H. (ed.). *Slang a argot. Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26.–27. února 2008*. Plzeň: PdF, 2008, s. 18–24.
- ONDRUS, P. Argot slovenských vandrových remeselníků. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z konference o slangu a argotu v Plzni v září 1977*. Plzeň: PdF, 1978, s. 56–58.
- OUŘEDNÍK, P. *Šmírbuch jazyka českého*. Praha: Paseka, 1992.
- PARTRIDGE, E. *A dictionary of the underworld*. London: Routledge & Kegan Paul, 1971.
- PETRUSEK, M. *Společnosti pozdní doby*. Praha: Sociologické nakladatelství, 2006.
- PODHORNÁ, A. Terminologické srovnání „slangu“ a „argotu“ v pojetí české a francouzské lingvistiky. In CHÝLOVÁ, H. (ed.). *Sborník přednášek z VII. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–25. září 2003*. Plzeň: PdF, 2005, s. 12–16.
- PODZIMEK, J. Slovníček světské hantýrky. *Bezpečnostní služba*, 1937, roč. VII., s. 7–70.
- PUCHMAJER, A. J. *Románi Čib, das ist: Grammatik und Wörterbuch der Zigeuner Sprache, nebst einigen Fabeln in derselben. Dazu als Anhang die Hantýrka oder die Čechische Diebesprache*. Prag: Fürst, 1821.
- RADKOVÁ, L. K současné mluvě vězňů. In CHÝLOVÁ, H. (ed.). *Slang a argot. Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26.–27. února 2008*. Plzeň: PdF, 2008, s. 55–58.
- RADKOVÁ, L. Přehled literatury o zločinecké mluvě v Čechách. *Studia slavica*, 2009, XIII., s. 97–101.
- RANGELOVA, A. O drogovém lexiku po 10 letech. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z VI. konference o slangu a argotu v Plzni 15.–16. září 1998*. Plzeň: PdF, 1998, s. 122–125.
- RANGELOVA, A. O nejnovějším výzkumu slangu a argotu v Bulharsku. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.–9. února 1995*. Plzeň: PdF, 1995, s. 36–42.
- RIPPL, E. *Zum Wortschatz des tschechischen Rotwelsch: Versuch einer lexikographischen Darstellung*. Reichenberg: Gebr. Stiepel, 1926.
- Ruskojazyční. Metodický manuál*. Praha: GR VS ČR, 2006.
- STĘPNIAK, K. *Słownik tajemnych gwar przestępczych*. London: Puls, 1993.
- SUK, J. *Několik slangových slovníků*. Praha: Inverze, 1993.
- SUK, J. Skupinová mluva a její význam. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z V. konference o slangu a argotu v Plzni 7.–9. února 1995*. Plzeň: PdF, 1995, s. 23–28.
- SUTHERLAND, E. H. *Principles of Criminology*. Philadelphia: J. B. Lippincott Company, 1966.
- SUTHERLAND, E. H. *White Collar Crime*. New York: Yale University Press, 1982.
- SVOBODOVÁ, J. K problematice kriminálního slangu v ruštině. In CHÝLOVÁ, H. (ed.). *Slang a argot. Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26.–27. února 2008*. Plzeň: PdF, 2008, s. 99–105.
- TREIMER, K. *Das tschechische Rotwelsch. Entstehung und Schichten*. Heidelberg: Carl Winter's Universitätshandlung, 1937.
- Trestní zákoník a trestní řád*. Praha: Policejní prezidium České republiky, 2009.

- UHER, F. Nová modifikace argotu? In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.–12. února 1988*. Plzeň: PdF, 1989, s. 393–406.
- URBAN, L. O deviaci v současné společnosti. In ŠUBRT, J. aj. (eds.). *Soudobá sociologie II (Teorie sociálního jednání a sociální struktury)*. Praha: Karolinum, 2008, s. 353–392.
- UTĚŠENÝ, S. Od plotny k hantecu: arealogické poznámky k vývoji podloží brněnské lidové mluvy. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z IV. konference o slangu a argotu v Plzni 9.–12. února 1988*. Plzeň: PdF, 1989, s. 355–370.
- UTĚŠENÝ, S. Poslední fáze argotu slavičínských zvěrokleštíčů, tzv. šviháctiny. In KLIMEŠ, L. (ed.). *Sborník přednášek z III. konference o slangu a argotu v Plzni 24.–27. ledna 1984*. Plzeň: PdF, 1987, s. 94–105.
- VONDRÁČEK, M. Argot – funkční vymezení. In CHÝLOVÁ, H. (ed.). *Slang a argot. Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26.–27. února 2008*. Plzeň: PdF, 2008, s. 25–29.

### **Internetové zdroje:**

- Doporučení mezinárodních orgánů a institucí a mezinárodních dokumentů k alkoholu za volantem* [online]. Text HTML BESIP [cit. 2010-06-01]. Dostupný z WWW: <[http://www.ibesip.cz/882\\_Doporučení-mezinarodnich-organu-a-instituci-a-mezinarodnich-dokumentu-k-alkoholu-za-volantem](http://www.ibesip.cz/882_Doporučení-mezinarodnich-organu-a-instituci-a-mezinarodnich-dokumentu-k-alkoholu-za-volantem)>.
- Charakteristika VaÚpVZD* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2011-06-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-opava-83/charakteristika-veznice-a-ustavu-pro-vykon-zabezpecovaci-detence-opava-527/>>.
- Index vnímání korupce CPI 2008* [online]. Text HTML Tisková zpráva Transparency international Česká republika [cit. 2010-06-02]. Dostupný z WWW: <[http://www.transparency.cz/pdf/tz\\_cpi2008.pdf](http://www.transparency.cz/pdf/tz_cpi2008.pdf)>.
- Index vnímání korupce CPI 2009* [online]. Text HTML Tisková zpráva Transparency international Česká republika [cit. 2010-06-05]. Dostupný z WWW: <[http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=16&pom\\_id=87](http://www.transparency.cz/index.php?lan=cz&id=16&pom_id=87)>.
- Jazyk blatnogo mira* [online]. Text HTML Slovar' blatnogo turemnogo žargona... [cit. 2010-06-05]. Dostupný z WWW: <[http://www.aferizm.ru/blat\\_jar.htm](http://www.aferizm.ru/blat_jar.htm)>.
- Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2011-06-28]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/zakladni-informace-4/mapa-veznic-vazebnich-veznic-a-detencnich-ustavu-cr-5401>>.
- Metody citování literatury a strukturování bibliografických záznamů podle mezinárodních norem ISO 690 a ISO 690-2: metodický materiál pro autory vysokoškolských kvalifikačních prací*. BRATKOVÁ, Eva. (zprac.). [online]. Text HTML Odborná komise pro otázky elektronického zpřístupňování vysokoškolských kvalifikačních prací, Asociace knihoven vysokých škol ČR [cit. 2011-01-01]. Dostupný z WWW: <<http://www.evskp.cz/SD/4c.pdf>>.
- Obecně o trestním zákoníku* [online]. Text HTML Trestní zákoník – Obecně o trestním zákoníku [cit. 2010-06-05]. Dostupný z WWW: <<http://www.reformajustice.cz/cz/trestni-zakonik/obecne-o-trestnim-zakoniku.html>>.

- Pravidla přijímání balíků* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2010-06-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/vykon-vezenstvi-16/jake-jsou-podminky-zasilani-balicku-6118>>.
- Pravidla přijímání korespondence* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2010-06-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/vykon-vezenstvi-16/pravidla-prijimani-korespondence-6116>>.
- Pravidla přijímání návštěv* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2010-06-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/vykon-vezenstvi-16/jake-jsou-podminky-navstevy-6119>>.
- Pravidla telefonního styku odsouzených* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2010-06-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/vykon-vezenstvi-16/jake-jsou-moznosti-veznenych-telefonovat-6120>>.
- Prohlédněte si první detenční ústav pro nebezpečné pachatele s psychickými poruchami, který podstatně zvýší ochranu společnosti* [online]. Text HTML Vláda České republiky [cit. 2010-06-15]. Dostupný z WWW: <<http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=34164>>.
- Rada Evropy a reforma evropského vězeňství* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2011-06-25]. Dostupný z WWW: <[http://www.vscr.cz/client\\_data/1/user\\_files/19/file/PDF/ICEPS/Reforma\\_evr\\_vezenstvi\\_cze\\_verze.pdf](http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/PDF/ICEPS/Reforma_evr_vezenstvi_cze_verze.pdf)>.
- Statistická ročenka Vězeňské služby ČR 2010* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2011-06-25]. Dostupný z WWW: <[http://www.vscr.cz/client\\_data/1/user\\_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Ro%C4%8Denka%202009\\_1.pdf](http://www.vscr.cz/client_data/1/user_files/19/file/spr%C3%A1vn%C3%AD/statistiky/Statistick%C3%A9%20ro%C4%8Denky/Ro%C4%8Denka%202009_1.pdf)>.
- Transliterace ruské cyrilice* [online]. Text HTML Transliterace ruské cyrilice [cit. 2011-06-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.lib.cas.cz/space.40/CYRILLIC/RU-EN-T3.HTM>>.
- Věznice Heřmanice. Základní informace* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2011-06-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-hermanice-73/zakladni-informace-168/>>.
- Věznice Mírov. Základní informace* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2011-06-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/veznice-mirov-23/zakladni-informace-177/informace-o-veznici-801/veznice-mirov-1610>>.
- Vyhláška 345/1999 Sb., kterou se vydává Řád výkonu trestu odnětí svobody* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2011-06-25]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/vykon-vezenstvi16/rad-vykonu-trestu-6187>>.
- Zacházení s vězňnými osobami* [online]. Text HTML Vězeňská služba České republiky [cit. 2010-06-20]. Dostupný z WWW: <<http://www.vscr.cz/generalni-reditelstvi-19/zakladni-informace-4/zachazeni-s-veznenymi-osobami-6125>>.

## **SEZNAM PŘÍLOH**

Příloha č. 1 Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů ČR

Příloha č. 2 Profil respondentů

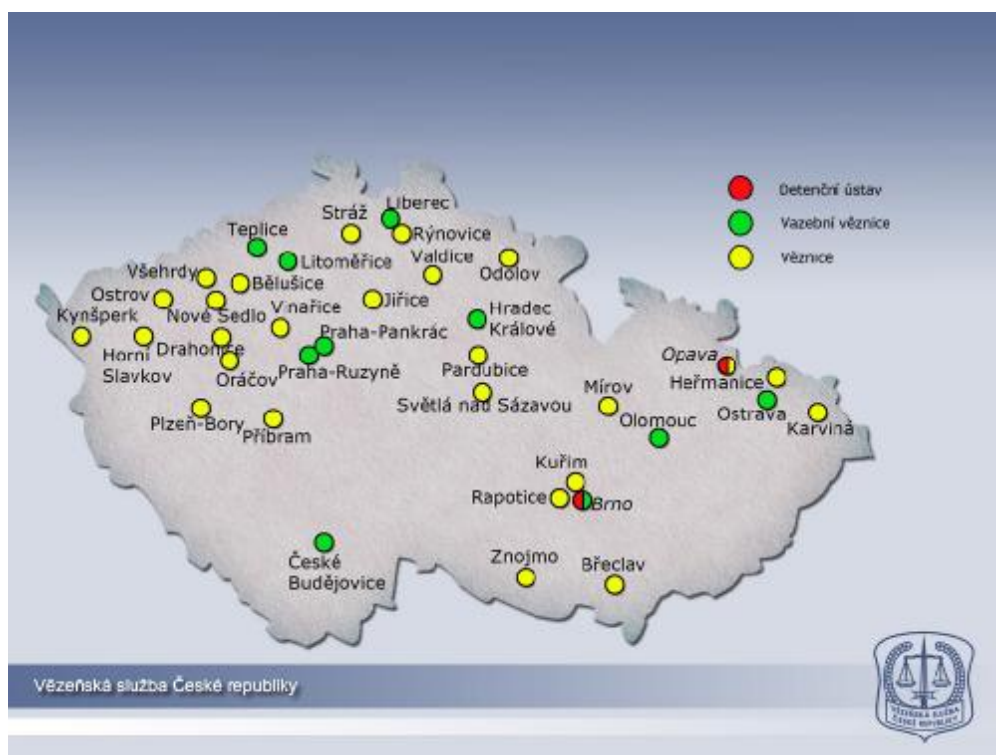
Příloha č. 3 Dotazník

Příloha č. 4 Ukázka dotazníku s vlastními návrhy

Příloha č. 5 Autentický doklad o možnostech šifrování v penitenciárním prostředí

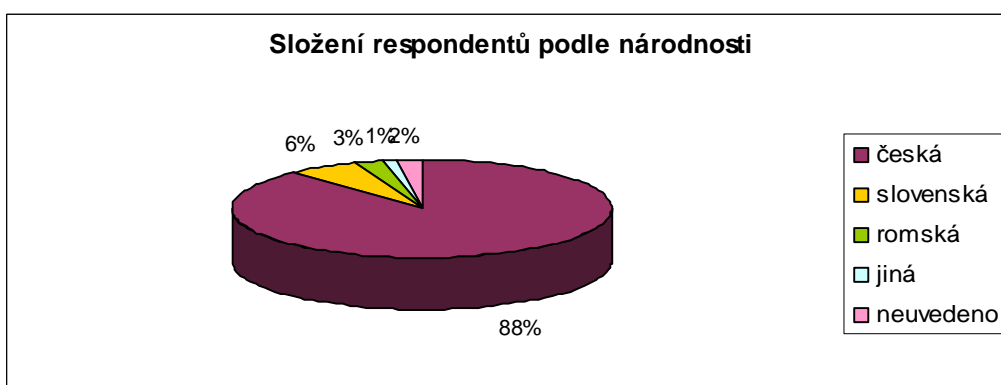
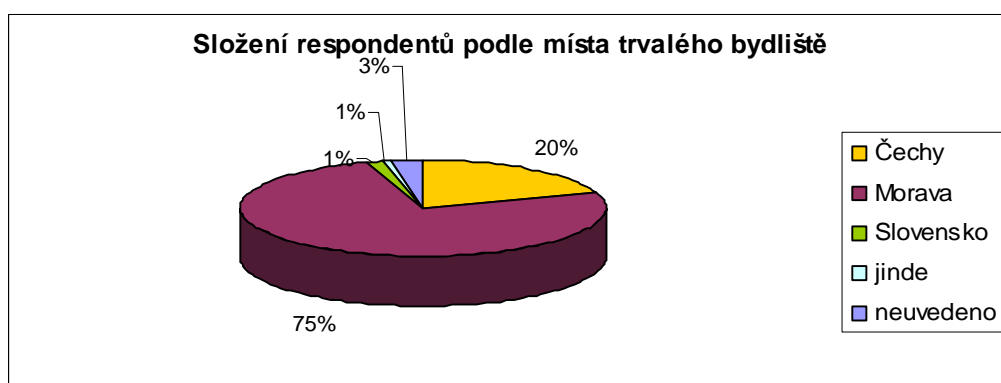
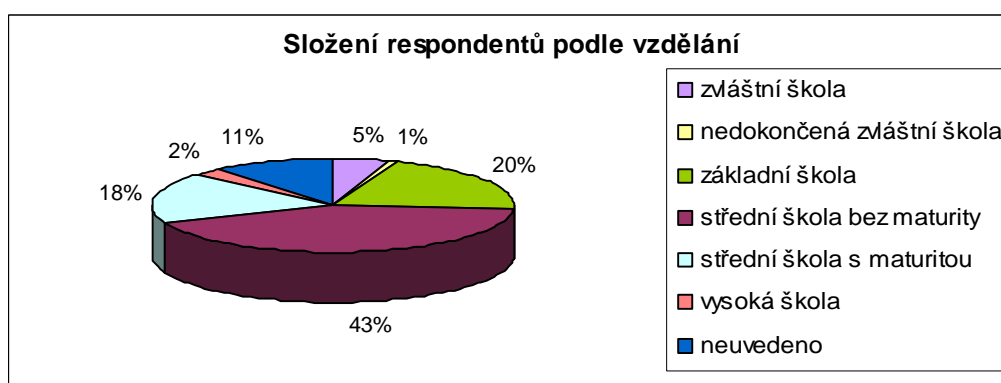
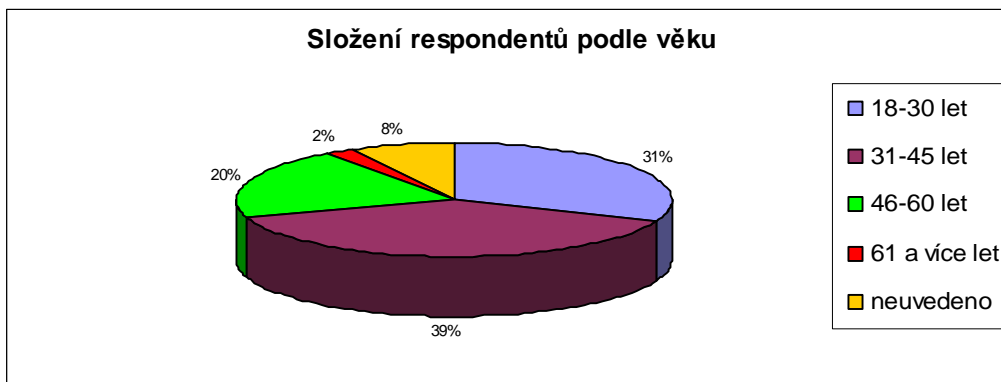
## Příloha č. 1

### Mapa věznic, vazebních věznic a detenčních ústavů ČR

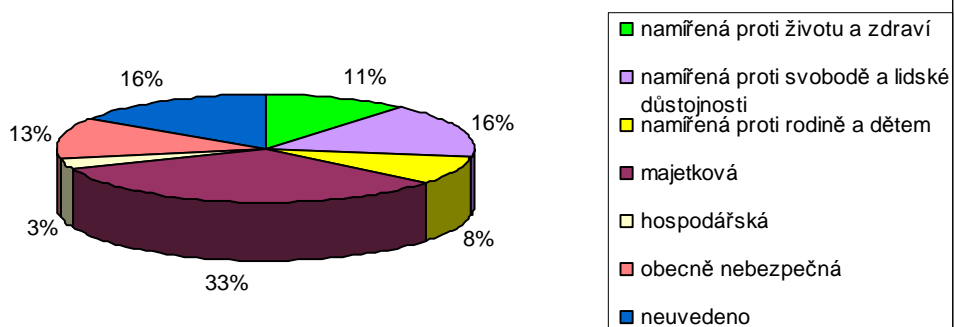


Zdroj: [www.vscr.cz](http://www.vscr.cz)

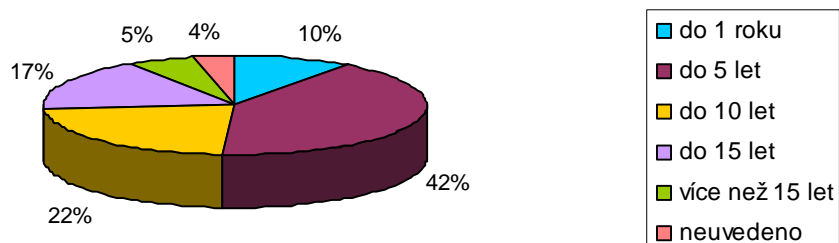
## Příloha č. 2 Profil respondentů



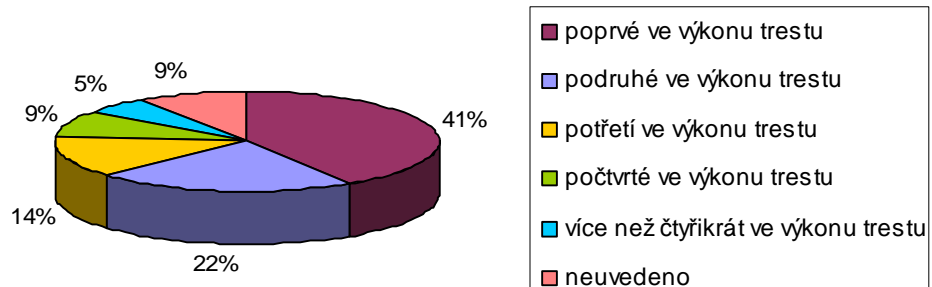
### Složení respondentů podle druhu spáchané trestné činnosti



### Složení respondentů podle výše uloženého trestu



### Složení respondentů podle recidivy



## Příloha č. 3 Dotazník

Vážený respondente,  
prosím o vyplnění tohoto dotazníku. Výzkum je zaměřen na výrazy užívané mezi odsouzenými ve věznicích. Šetření je anonymní! Znáte-li jiné (nespisovné) slovo pro níže uvedené pojmy, věci nebo situace, napište ho na řádek, může být i více možností (např. jsem ve vězení – *sedím v base, jsem za katrem, ...*; zloděj – *čorkař*), v opačném případě nechte řádek volný.

Děkuji.

---

Dejte, prosím, odpověď do kroužku, nebo ji napište na řádek.

**Kolik je Vám let?**

18-30; 31-45; 46-60; 61 a více

**Jaké máte vzdělání? Dejte do kroužku nejvyšší dosažené.**

zvláštní škola, nedokončená základní škola, základní škola, střední škola bez maturity, střední škola s maturitou, vysoká škola

**Kde máte trvalé bydliště?**

v Čechách, na Moravě, na Slovensku, jinde (Kde?).....

**Jakou máte národnost?**

českou, slovenskou, romskou, jinou (Jakou?).....

**Za jakou trestnou činnost jste odsouzený?**

namířenou proti životu a zdraví (ubližení na zdraví, usmrcení z nedbalosti, vražda aj.)  
namířenou proti svobodě a lidské důstojnosti (nebezpečné pronásledování, obchodování s lidmi, kuplířství, znásilnění, pedofilní skutky, pohlavní znečištění aj.)  
majetkovou (krádež, loupežné přepadení, lichva, podvod, zpronevěra aj.)  
hospodářskou (padělání dokladů, padělání peněz, korupce, legalizace výnosů z trestné činnosti aj.)  
obecně nebezpečnou (drogové delikty, pašování zbraní aj.)  
namířenou proti rodině a dětem (zanedbání povinné výživy aj.)  
jinou (Jakou?).....

**Jaká délka trestu Vám byla vyměřena?**

do 1 roku, do 5 let, do 10 let, do 15 let, více než 15 let

**Pokolikrát jste ve vězení?**

poprvé, podruhé, potřetí, počtvrté, vícekrát než čtyřikrát

---

*Jak jinak řeknete:*

vězeň.....

*Jak jinak řeknete, že někdo je ve výkonu trestu odnětí svobody:*

s dohledem (1. nápravná skupina).....

s dozorem (2. nápravná skupina).....

s ostrahou (3. nápravná skupina).....

se zvýšenou ostrahou (4. nápravná skupina).....

*Jak jinak pojmenujete vězně odsouzeného:*

za krádež..... za výrobu drog.....

za loupežné přepadení..... za prodej drog.....

za znásilnění..... za pašování drog.....

za pohlavní zneužití..... za pašování zbraní.....

za neúmyslné zabití (např. autonehoda)..... za podvod.....

za vraždu..... za zpronevěru.....

za ubližení na zdraví..... za praní špinavých peněz.....



za padělání dokladů..... za korupci.....

*Znáte nějaké názvy pro vězně odsouzené za jiné typy deliktů? Uveďte je a vysvětlete, o jaký typ deliktu jde.*

.....

*Jak říkají uvěznění Češi vězňům romské národnosti? .....*

*Jak říkají uvěznění Romové mezi sebou „bílým“ vězňům? .....*

*Jak bývá označován mezi vězni vězeň cizí státní příslušnosti? .....*

*Jak jinak pojmenujete vězně, který:*

je s Vámi na společné cele..... je zaměstnaný v kanceláři.....

je ve věznici nový..... pracuje mimo věznici.....

„dostal“ mírný trest..... má hlavní slovo.....

„dostal“ vysoký trest..... posluhuje ostatním vězňům.....

„dostal“ doživotí..... podlézá dozorcům.....

je často trestaný (recidivista)..... donáší ostatním vězňům.....

má být brzy propuštěn..... donáší dozorcům.....

požádal o podmíněné propuštění..... předstírá nemoc.....

si odpykal trest bez podmíněného propuštění..... je duševně nemocný.....

byl propuštěn na amnestii..... je tělesně postižený.....

se pokusil o útěk..... je možným objektem napadení.....

dostal kázeňský trest..... je pedofilní.....

je na samotce..... poskytuje sexuální služby.....

dohlíží na pořádek..... je homosexuální.....

*Jak jinak pojmenujete pracovníky věznice?*

speciální pedagog..... dozorce.....

vychovatel..... "hodný" dozorce.....

psycholog..... "přísný" dozorce.....

kaplan..... dozorce na strážní věži.....

vězeňský lékař..... dozorce doprovázející vězně na práci.....

vězeňský kuchař..... dozorce doprovázející vězně na výslech.....

ředitel věznice..... vězeňská eskorta.....

odborná komise.....

*Jak jinak pojmenujete prostory a příslušenství v areálu věznice?*

vazba..... knihovna.....

vězení..... návštěvní místnost.....

nástupní oddělení..... místnost s televizí.....

výstupní oddělení..... ošetřovna.....

oddělení výkonu kázeňských trestů..... posilovna.....

oddělení prevence a stížností..... vězeňská kaple.....

pokoj/cela..... prostor vyhrazený pro vycházky vězňů.....

WC..... strážní věž.....

sprchy..... vše mimo areál věznice.....

*Jak jinak řeknete?*

autobus převážející vězně..... noční světlo.....

mříže v oknech..... dveře s okýnkem.....

mříže na chodbách.....	postel.....
fotobuňka na sledování pohybu ve věznici.....	
prohlídka cel.....	zakázané „výhody“ jako trest při překročení řádu.....
osobní prohlídka.....	nepovolená výměna předmětů mezi celami.....
kontrola mříží.....	nepovolená výměna zpráv mezi celami.....
sčítání odsouzených.....	návštěva rodiny ve věznici.....
podvod na dozorce.....	návštěva manželky ve věznici.....
individuální program zacházení.....	
vězeňský oděv.....	vězeňské pyžamo.....
vězeňská obuv.....	
cigarety.....	injekční stříkačka.....
ručně balené cigarety.....	drogy.....
tabák.....	léky.....
nedopalek.....	peníze.....
čaj.....	jídlo.....
káva.....	příbor.....
dopis.....	legálně posílaný dopis z věznice.....
psát dopis rodině.....	nelegálně posílaný dopis z věznice.....
dostat dopis od rodiny.....	nelegálně posílaný dopis uvnitř věznice.....
dostat dopis od manželky/přítelkyně oznamující rozchod.....	
balík od rodiny.....	
<i>Jak jinak řeknete, že někdo:</i>	
pracuje v době výkonu trestu.....	se naštvál.....
se vyhýbá práci.....	dluží něco spoluvězni.....
jde na vycházku.....	se bije.....
uklízí na pokoji/v cele.....	dal někomu facku.....
se dívá na televizi.....	dostal od někoho facku.....
čte knihu.....	dostal cigaretu.....
hraje karty.....	dal cigaretu.....
hraje kostky.....	spí.....
hraje na kytaru.....	má hlad.....
hraje... <i>Uvedte jiné hry</i> .....	má žízeň.....
zpívá.....	jde močit.....
má strach.....	jde vykonat velkou potřebu.....
pokřikuje z okna do okna.....	
prodává drogy.....	má tetování.....
bere drogy.....	
se pokusil o sebevraždu.....	se oběsil.....
si podřezal žíly.....	umřel ve vězení.....
spolkl cizí předmět (pokusil se o sebepoškození).....	
onanuje.....	provádí anální sex.....
má homosexuální styk.....	se nakazil pohlavní nemocí.....
provádí orální sex.....	partner při homosexuálním styku.....

*Proč používáte slova, která jste před chvílí napsal do dotazníku? Zakroužkujte, prosím, odpověď.*

- a) Aby mi nerozuměli někteří odsouzení.
- b) Aby mi nerozuměli dozorcí.
- c) Aby mi nerozuměli někteří odsouzení a dozorcí.
- d) Protože je používají ostatní.
- e) Jiný důvod. Napište, prosím, jaký. ....

*Jak jste se naučil slova, která se užívají ve vězení? Zakroužkujte, prosím, odpověď.*

- a) Poslouchal jsem ostatní.
- b) Jinak. Napište, prosím, jak. ....

**Pokud Vás napadají jakákoli jiná slova užívaná ve vězení, která nejsou obsažená v dotazníku, napište je, prosím, níže. Může se jednat:**

- o výrazy spojené s životem ve vězení;
- o výrazy spojené s Vaší či cizí kriminální minulostí (názvy pro trestné činy, názvy pro jejich pachatele a další zúčastněné osoby, názvy pro činnost pachatelů a dalších zúčastněných osob, názvy pro předměty použité ke spáchání trestných činů);
- o výrazy spojené s průběhem trestního řízení a s orgány v něm činnými (názvy pro policii, státní zastupitelství a soud – pojmenování prostorů, zaměstnanců a jejich činností).

**Děkuji za spolupráci.**



## Příloha č. 5

### Autentický doklad o možnostech šifrování v penitenciárním prostředí

injekční stříkačka ..... přena, buchna, pumpa  
drogy ..... pety, draba (cig.), klepky  
léky ..... dířky, roháče, kr. záky, kurátek, merce-  
peníze ..... love, mang. | živé ..... desy  
(na plachtě) | (opravdové) (podle druhu)  
jídlo ..... (= na kontě)  
přibor ..... chleba, máro (chřéb),  
čuro (nuž), lyžka, teploter (kudla)

legálně posílaný dopis z věznice ..... býva, zašifrovan.  
nelegálně posílaný dopis z věznice ..... nebyvá, zakříván.  
nelegálně posílaný dopis uvnitř věznice ..... to mážna  
**GAME OVER** ..... na vazbě

Šifruje se tak, že  
například: Dones mi desky  
& Kurtem Cobainem  
(kobejnem) - a na návěstě  
vám přinesou KODEIN...

Šifruje se tak, že  
na začátku každého  
řádku jsou  
písmena, která  
dohromady dávají  
věty.

## SEZNAM VLASTNÍCH PRACÍ A PŘÍSPĚVKŮ AUTORKY

### Závěrečná práce

RADKOVÁ, L. *Aktuální příznaková slovní zásoba české a polské školní mládeže na Těšínsku v ČR (sociolingvistický výzkum)* [rigorózní práce]. Ostrava: FF OU, 2006, 114 s.

### Články

RADKOVÁ, L. K názvům vyučovacích předmětů užívaným mezi školní mládeží na českém Těšínsku. *Studia slavica*, 2007, XI., s. 195–202.

BOGOCZOVÁ, I.; RADKOVÁ, L. Auto- a heterostereotyp Poláků na Těšínsku v ČR. Sonda do názorové orientace školní mládeže. In MACHAČOVÁ, J.; ŠRAJEROVÁ, O. (eds.). In *Slezský ústav SZM. Profil – výzkum – perspektivy*. Příloha k: *Slezský sborník*, 2009, roč. 107, č. 2–3, s. 140–149.

BOGOCZOVÁ, I.; RADKOVÁ, L. Jazykový deficit a jazyková kreativita. Příspěvek do výzkumu jazykové kompetence bilingvních a diglosních jedinců. In ULIČNÝ, O. (ed.). *Eurolitteraria&Eurolingua*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2008, s. 219–226.

RADKOVÁ, L. K současné mluvě vězňů. In CHÝLOVÁ, H. (ed.). *Slang a argot. Sborník přednášek z 8. konference o slangu a argotu konané v Plzni ve dnech 26.–27. února 2008*. Plzeň: PdF, 2008, s. 55–58.

BOGOCZOVÁ, I.; RADKOVÁ, L. Teoretické a praktické předpoklady saturace práv národnostních menšin na Těšínsku v ČR. *Studia slavica*, XII., 2008, s. 183–196.

RADKOVÁ, L. Výsledky sondy do fungování stereotypů u školní mládeže na českém Těšínsku. In MITTER, P.; TOŠKOVÁ, K. (eds.). *Ty, já a oni v jazyce a literatuře I. (část jazykovědná)*. Ústí nad Labem: PdF UJEP, 2008, s. 328–332.

RADKOVÁ, L.; BOGOCZOVÁ, I. Zpráva o průzkumu respektování práv polské národnostní menšiny na Těšínsku v ČR. Kompetence úředníků. In JANDOVÁ, E. (ed.) *K diferenciaci jazykových prostředků...* Ostrava: FF OU, 2008, el. verze.

RADKOVÁ, L. Přehled literatury o zločinecké mluvě v Čechách. *Studia slavica*, 2009, XIII., s. 97–101.

### Konference

RADKOVÁ, L. K současné mluvě vězňů. 8. konference o slangu a argotu. Pedagogická fakulta Západočeské univerzity v Plzni. Plzeň 2008.

RADKOVÁ, L. Mluva vězňů v psychosociálních souvislostech. Studentská vědecká konference. Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě. Ostrava 2008.

RADKOVÁ, L. Co víme o zločinecké mluvě v Čechách? Kolokvium prof. Hubáčka – 100 semestrů bez nehod. Filozofická fakulta Ostravské univerzity v Ostravě. Ostrava 2009.

### Další aktivity

Od roku 2011 spoluřešitelka projektu GA ČR č. P406/11/0268; název projektu: Historická sémantika. Projekt je zaměřen na výzkum především novočeského jazykového materiálu (19. a 20. století), mj. také zločinecké mluvy.